

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

בפני כב' השופט בנימין ארנון

תובעים
 1. אסף יצחק גולני
 2. יוחנן אליחי
 ע"י ב"כ עוה"ד יעקב קלדרון, חנה קלדרון ואורי שורר
 ממושרד יעקב וחנה קלדרון, עו"ד

נגד

נתבעים
 1. ד"ר משה כהן
 ע"י ב"כ עוה"ד אושר בן-עזרי
 ממושרד נעמי אסיא ושות', עו"ד
 2. מיכאל זק
 ע"י ב"כ עוה"ד תמיר אפורי
 ממושרד גילת ברקת ושות', עו"ד

פסק דין

1

2

I. מבוא

3 מונחת לפני תובענה שעיקרה תביעה לקבלת פיצויים בגין הפרת זכויות יוצרים ובגין קיומן של עילות
 4 תביעה נוספות. במסגרת התובענה מתבקש בית המשפט על ידי התובעים – אסף יצחק גולני ויוחנן
 5 אליחי, לחייב את הנתבעים – ד"ר משה כהן ומיכאל זק, בתשלום פיצויים בגין הפרת זכויות
 6 היוצרים של התובעים בסדרת הספרים "לדבר ערבית" (להלן: "הספרים"). הספרים נכתבו על ידי
 7 התובע 2, והוא בעל זכות היוצרים המוסרית בספרים. מאידך, זכויות היוצרים החומריות בספרים
 8 שייכות לתובע 1. לטענת התובעים, הפרת זכויות היוצרים שלהם בספרים נעשתה לנוכח העתקת
 9 קטעים מהספרים ושילובם בשיחון ערבי – עברי שנכתב על ידי הנתבע 1 והוצא לאור ושוקק על ידי
 10 הנתבע 2. כתב התביעה כולל עילות תביעה שמקורן בדיני זכויות יוצרים, וכן עילות תביעה נוספות
 11 בגין ביצוע עוולות של גניבת עין, תיאור כוזב, והתערבות בלתי הוגנת על פי חוק עוולות מסחריות,
 12 תשנ"ט – 1999 (להלן: "חוק עוולות מסחריות"), עשיית עושר ולא במשפט, ועולת הטעייה לפי חוק
 13 הגנת הצרכן, התשמ"א – 1981 (להלן: "חוק הגנת הצרכן"). בנוסף, מייחסים התובעים לנתבעים
 14 בכתב התביעה ביצוע של עוולות נוספות שמקורן בפקודת הניקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת
 15 הניקין") ובכלל זה גזל, רשלנות, והפרת חובה חקוקה.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

II. תמצית הרקע העובדתי

1. **התובע 1**, מר אסף גולני, הינו הבעלים והמנהל של "קבוצת מינרוה יעוץ והדרכה", העוסקת, בין היתר, בהוצאה לאור של ספרים ומילונים בשפות המזרח התיכון.

2. **התובע 2**, מר יוחנן אליחי, הינו מומחה בתחום השפה הערבית המדוברת וחיבר מספר ספרים ומילונים בתחום זה ובכללם – סדרה של 4 ספרי לימוד (אליהם נלוות גם 4 קלטות שמע) הנושאת את השם "לדבר ערבית – שיטת לימוד חדשה". הספרים יצאו לאור לראשונה בין השנים 1989-1993 באופן הדרגתי. המו"ל של הספרים היתה הוצאת "קסת", שבבעלות מר גרשון בן עמי. הספרים נכתבו על ידי התובע 2 במסגרת עבודתו בהוצאת "קסת". ביום 3.4.03 העביר מר בן עמי את הזכויות בספרים לתובע 1, וזה הוציא אותם לאור, בשנית, בשנת 2004, באמצעות הוצאת מינרוה הנמצאת בבעלותו (להלן: "קסת" ו-"מינרוה" בהתאמה).

3. **הנתבע 1**, ד"ר משה כהן, הינו ד"ר לשפה הערבית ומחברו של השיחון "עברי – ערבי", נושא תביעה זו (להלן: "השיחון").

4. **הנתבע 2**, מר מיכאל זק, הינו הבעלים של "ש. זק הוצאה לאור" (להלן: "הוצאת זק") אשר שימשה כמו"ל של השיחון בשנים 6-1995 ובשנת 2004. ש. זק הוציאה לאור ושיווקה את השיחון באמצעות חנויות ספרים שונות ברחבי הארץ, ופרסמה את השיחון באמצעות אתר האינטרנט שלה.

5. השיחון כולל מספר קטעים זהים או דומים מאוד לאלה המצויים בספרים שכתב התובע 2 (להלן: "הקטעים המפריים").

6. ביום 9.11.08 פנה ב"כ התובע 1 אל הנתבע 2, במעין מכתב התראה, ובו דרש ממנו לפרט מהו מקור זכותו להוציא לאור שיחונים המפריים את זכויות היוצרים של התובע 1 בספרים. מכתב זה לא נענה.

7. התובעים לא טרחו לפנות אל הנתבע 1 בכתב או בעל פה בטרם הגישו את התביעה.

III. עיקר טענות הצדדים

תמצית טענות התובעים ותגובתם לטענות הסף

8. עילות התביעה שנסקרו לעיל פורטו על ידי התובעים בכתב התביעה. הנתבעים, מצידם, טוענים להתיישנות ולשיחוי, וזאת – על מנת לבסס את זכותם לסילוק התביעה על הסף. במענה לטענות אלו, משיבים התובעים כדלקמן:

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- א. התיישנות שלא מדעת – התובעים טוענים כי העובדות המבססות את עילת התביעה (היינו, עובדת הכללתם בשיחון של קטעים אשר הועתקו מהספרים) נודעו להם רק ביום 5.11.08, בעקבות דיווח טלפוני מקרי של אחד מלקוחותיו של התובע 1. לפיכך, יש להחיל על המקרה את החריג הקבוע בסעיף 8 בחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958 (להלן: "חוק ההתיישנות").
- ב. עוולה נמשכת – התובעים טוענים כי "מעשי ההפרה של הנתבעים הינם הפרות נמשכות ומתמשכות מדי יום ביומו ממועד יציאתו לאור לראשונה של השיחון נשוא התובעה – הן בחנויות ספרים ברחבי הארץ והן באתר האינטרנט של הנתבע 2" (סעיף 13 בכתב התשובה לכתב ההגנה מטעם הנתבע 1).
- ג. עוולה חדשה בשנת 2004 – התובעים מוסיפים וטוענים כי השיחון יצא לאור פעמיים, הן במהלך השנים 1995-1996, והן בשנת 2004. לפיכך, לא ניתן להעלות טענת התיישנות בכל הנוגע להוצאת השיחון בשנת 2004, שהרי טרם חלפו 7 שנים ממועד זה ועד למועד הגשת התביעה.
9. התובעים טוענים כי הינם בעלי זכויות היוצרים בספרים:
- התובע 1 הינו בעל זכות היוצרים החומרית בספרים לאחר שהועברה אליו כדין. לטענתם: בשלב הראשון – העביר התובע 2 את זכויות היוצרים בספרים להוצאת "קסת" מכוח עבודתו בה ומוכח התנהגות הצדדים. לדידם, דרישת הכתב הקבועה בסעיף 2(5) בחוק זכויות יוצרים 1911 (להלן: "החוק הישן") לענין העברת זכויות יוצרים, הינה דרישה ראייתית ולא מהותית. בשלב השני, העבירה הוצאת "קסת" ביום 1.1.03 את זכויות היוצרים שלה בספרים לבעליה, מר בן עמי. בשלב השלישי, העביר מר בן עמי, ביום 3.4.03, את זכויות היוצרים שלו בספרים לתובע 1.
- התובע 2 הינו היוצר ובעל זכות היוצרים המוסרית בספרים. לטענת התובעים, הספרים מהווים יצירה ספרותית מקורית, פרי עבודה מאומצת, יצירתית ומקורית של התובע 2 אשר השקיע בכתיבתם מכישרונו ומהידע שצבר בהוראת השפה הערבית המדוברת.
10. לשם ביסוס אחריותם של הנתבעים להפרת זכויות היוצרים שלהם בספרים טוענים התובעים כי הנתבע 1 הוא שהעתיק אל השיחון את הקטעים המפרים אשר הופיעו קודם לכן בספרים. לטענתם, על עובדת העתקתם של הקטעים המפרים אל השיחון ניתן ללמוד מהזהות, או לפחות מהדמיון הרב, שבין הקטעים המפרים המופיעים בשיחון, לקטעים המקוריים המופיעים בספרים, מהעובדה שהספרים יצאו לאור לפני הוצאתו לאור של השיחון, וכן מהודאתו של הנתבע 1, בשיחה שניהל עם הנתבע 2, כי רכש את הספרים בטרם כתב את השיחון (נעמוד 29, ש' 23, לתמלול ההקלטה שצורפה כנספח 2 לתצהיר עדותו הראשית של הנתבע 2). משכך, טוענים התובעים לחלותה של ההלכה לפיה "אפשר להוכיח הפרה של זכות יוצרים לא רק על-ידי ראיות ישירות אלא גם על-ידי

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 ראיות נסיבתיות, כאשר לנתבע היתה אפשרות של גישה ליצירת התובע, וכאשר הדמיון בין שתי
2 היצירות הוא כזה, שאין זה סביר להניח שדמיון זה הוא פרי מקרה או של סיבה אחרת, מלבד
3 העתקה" [ע"א 23/81 הרשקו נ' אורבך פ"ד מב (3) 756, 749 (1988)].

4 לביסוס אחריותו של הנתבע 2 כמפר זכויות היוצרים שלהם בספרים, טוענים התובעים כי הנתבע 2
5 התרשל בכך שהפיץ את השיחון מבלי לדרוש מהנתבע 1 להצהיר כי אין בתכנים שכתב עבור הוצאת
6 זק משום הפרת זכויות יוצרים של אחרים. לגרסתם, הנתבע 2 הינו הן מעוול עצמאי, והן מעוול
7 במשותף יחד עם הנתבע 1.

8 11. התובעים טוענים כי השיחון כולל 12 קטעים מפרים שהועתקו מתוך הספרים. לטענתם, כל
9 אחד מהקטעים המפרים נוצר במועד שונה וממקור שונה, ולפיכך הינו בגדר יצירה עצמאית המקנה
10 זכות לפיצוי נפרד בגין הפרתה, וזאת – על אף שכל ההפרות הנ"ל שולבו ביצירה מפרה אחת
11 (השיחון).

12 12. התובעים עותרים לקבלת פיצוי כספי בסך של 2,260,000 ₪. לטענתם, את זכאותם לפיצוי זה
13 ניתן לבסס באופן הבא:

14 א. פיצוי סטטוטורי עקב הפרת זכויות יוצרים: התובעים טוענים כי הנתבעים הפרו את
15 זכויות היוצרים שלהם בספרים. לגרסתם, הנתבעים הפרו את זכות היוצרים החומרית
16 של התובע 1 בספרים מאחר שהעתיקו 12 קטעים מתוך הספרים ושילבו אותם בשיחון
17 שנמכר באופן מסחרי ללא קבלת רשות לכך מאת התובע 1, שהינו הבעלים של זכויות
18 היוצרים החומרית בספרים. בגין כך, עותרים התובעים לקבלת פיצוי סטטוטורי ללא
19 הוכחת נזק בסך של 100,000 ₪ בגין כל הפרה של זכות היוצרים החומרית של התובע 1
20 בספרים, ולפיצוי כולל (שהועמד לצורכי תשלום אגרת בית משפט) בסך 1,100,000 ₪
21 בגין עילה זו (סעיפים 46-61 בכתב התביעה).

22 התובעים מוסיפים וטוענים כי הנתבעים הפרו גם את זכות היוצרים המוסרית של
23 התובע 2 בספרים: הן "הזכות לשלמות היצירה" – בכך שהשיחון שפורסם כלל שגיאות
24 כתיב ושגיאות לשוניות רבות, והן "הזכות לייחוס" – בכך שהשיחון לא ציין את שמו של
25 התובע 2 כמחברם של הקטעים המפרים (סעיפים 40-43 לסיכומי התובע). בגין כך,
26 עותרים התובעים לקבלת פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק בסך של 100,000 ₪ בגין כל
27 הפרה של זכותו המוסרית של התובע 2 – ולפיצוי כולל בסך 1,100,000 ₪ בגין עילה זו
28 כאשר אף סכום זה נקבע לצרכי אגרה.

29 באשר לגובהו של הפיצוי הסטטוטורי: התובעים טוענים כי עסקינן בהפרות מתמשכות
30 הנמשכות מזה למעלה מ- 15 שנה (עקב הפצתו הרציפה של השיחון במשך תקופה זו).
31 לפיכך, סבורים התובעים כי ניתן לחייב את הנתבעים בפיצוי בסך של 100,000 ₪ בגין

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 כל הפרה לפי רף הפיצוי הגבוהה הקבוע בחוק. לחלופין, טוענים התובעים כי יש לקבוע
2 פיצויים על דרך אומדנה, בהתאם להלכה שנפסקה בע"א 3400/03 רובינשטיין נ' עין טל
3 1983 בע"מ (לא פורסם, 23.3.2005), (סעיפים 10-14 בפסק הדין).
- 4 ב. **פיצויים בגין עילות נוספות:** בנוסף לתביעתם לקבלת הפיצוי הסטטוטורי המפורט
5 לעיל, עותרים התובעים לקבלת פיצויים בגין קיומן של 9 עילות תביעה נוספות
6 שתפורטנה להלן, אשר לטענתם כל אחת מהן מזכה אותם בזכות לקבלת פיצויים
7 סטטוטוריים בסך של 10,000 ₪ (סך הכל 90,000 ₪ בגין כולן גם יחד). ואלו הן העילות
8 הנוספות:
- 9 (1) **גניבת עין** – לטענת התובעים, פרסום הקטעים המפרים בשיחון יש בו כדי
10 להטעות את הצרכנים ולגרום להם לחשוב שהם נכתבו על ידי הנתבעים.
11 לטענתם, בכך ביצעו הנתבעים כלפיהם עוולה של גניבת עין, כמשמעותה של
12 עוולה זו בסעיף 1 בחוק עוולות מסחריות.
- 13 (2) **תיאור כוזב** – לטענת התובעים, פרסום הקטעים המפרים בשיחון יש בו כדי
14 להטעות את הצרכנים, ולגרום להם לחשוב כי נכתבו על ידי הנתבעים. לטענתם,
15 בכך, ביצעו הנתבעים גם עוולה של תיאור כוזב, כמשמעותה בסעיף 2 בחוק
16 עוולות מסחריות.
- 17 (3) **התערבות בלתי הוגנת** – התובעים טוענים כי פרסום הקטעים המפרים בשיחון,
18 ללא ציון שמו של התובע 2 – מכביד על הגישה אל עסקיהם, ובכך מהווה
19 התערבות בלתי הוגנת, כמשמעותה בסעיף 3 בחוק עוולות מסחריות.
- 20 (4) **עשיית עושר ולא במשפט** – לטענת התובעים, הנתבעים עשו עושר ולא במשפט
21 על חשבונם, ולפיכך הם נדרשים להשיבו לתובעים בהתאם לסעיף 1 בחוק
22 עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט – 1999 (להלן: "**חוק עשיית עושר**"). כתב
23 התביעה כולל דרישה להשבת סך של 10,000 ₪ בגין עילת תביעה זו.
- 24 (5) **גזל** – לטענת התובעים, בכך שהנתבעים הפרו את זכויות היוצרים של התובעים
25 בספרים, הם גוזלים את המוניטין השייך לתובעים. לגרסתם של התובעים,
26 במעשים אלו, ביצעו הנתבעים כלפיהם עוולה של גזל כמשמעותה בסעיף 52
27 בפקודת הנזיקין.
- 28 (6) **רשלנות** – לטענת התובעים, הנתבעים התרשלו בכך שידעו, או צריכים היו
29 לדעת, שכתוצאה מפרסום הקטעים המפרים בשיחון ייגרמו לתובעים נזקים

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 רבים, וכי בנסיבות דגן חל הכלל "הדבר מדבר בעד עצמו", המטיל על הנתבעים
2 את הנטל להוכיח שלא היתה התרשלות מצידם.
- 3 תרמית – לטענת התובעים, הנתבעים ביצעו עוולה של תרמית, כמשמעותה
4 בסעיף 56 בפקודת הנזיקין, בכך שהציגו מצג כוזב כי הקטעים המפרים
5 מהספרים שפורסמו בשיחון נכתבו על ידם בזמן שאין הדבר כך.
- 6 הטעייה לפי חוק הגנת הצרכן – לטענת התובעים, העתקת הקטעים מתוך
7 הספרים אל השיחון, ללא רשות התובעים, תוך סילופם ואי ציון שמו של התובע
8 2 כמחברם – מבססים קיומה של עילת הטעייה, כמשמעותה בסעיף 2 בחוק
9 הגנת הצרכן.
- 10 הפרת חובה חקוקה – לטענת התובעים, הנתבעים הפרו חובות חקוקות
11 הקבועות בסעיף 1 בחוק עשיית עושר ובסעיף 2(א) בחוק הגנת הצרכן. לגרסתם,
12 במעשיהם ביצעו הנתבעים כלפיהם עוולה של הפרת חובה חקוקה, כמשמעותה
13 בסעיף 63 בפקודת הנזיקין.
- 14 ג. פיצויים בגין עוגמת נפש: התובעים טוענים כי הם זכאים לקבל מהנתבעים פיצויים
15 בגין עוגמת נפש שנגרמה להם בסך של **330,000** ₪. לטענתם, פיצוי בגין עוגמת נפש עשוי
16 להיפסק במובחן מפיצוי בגין הפרת הזכות המוסרית, ובנוסף לו.
- 17 13. בנוסף עותרים התובעים לקבלת הצוים הבאים:
- 18 א. צו מניעה קבוע – האוסר על הנתבעים לעשות שימוש כלשהו בשיחון, בהתאם לאמור
19 בסעיף 53 בחוק זכות יוצרים, התשס"ח – 2007 (להלן: "החוק החדש").
- 20 ב. צו עשה – המורה לנתבעים להעביר לבעלות התובעים את כל ההעתיקים של השיחונים
21 אשר בהם נכללים קטעים מועתקים מהספרים, וזאת בהתאם לאמור בסעיף 60(א)(2)
22 בחוק החדש.
- 23 ג. צו למתן חשבונות – לצורך כימות כספי של ההכנסות שקיבלו הנתבעים כתוצאה
24 ממכירת השיחון.
- 25 תמצית טענות הנתבעים
- 26 14. הנתבעים טוענים כי יש לדחות את התביעה מחמת התיישנות, ולחלופין – מחמת שיהון
27 קיצוני. טענותיהם אלה מבוססות על העובדה שחלפו למעלה מ- 30 שנה ממועד כתיבת השיחון לפי

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 טענתו של הנתבע 1, או לחלופין – מאחר שחלפו כ- 13 שנים מאז יצא השיחון לאור לראשונה כטענת
2 הנתבע 2. את טענתם בדבר התיישנות עילות התביעה מבססים הנתבעים על סעיף 6 בחוק
3 ההתיישנות, הקובע כי "תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדה עילת התובענה".

4 בתשובה לתגובת התובעים בנושא זה, משיבים הנתבעים כדלקמן:

5 א. תגובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר "התיישנות שלא מדעת": הנתבעים משיבים כי
6 בנסיבות המקרה הנוכחי אין מקום לתחולתו של סעיף 8 בחוק ההתיישנות מאחר
7 שהתובעים לא הוכיחו כי לא ידעו בפועל את העובדות המקימות את עילות התביעה,
8 ולחלופין – כי לא יכלו לגלותן בזהירות סבירה המצופה מ"אדם סביר". לטענתם,
9 מדובר בנטל המוטל על התובעים, כפי שנקבע בע"א 393/08 **שגיא נ' כפר ביאליק** (לא
10 פורסם, 23.2.2008) ובע"א 2387/06 **פלונית נ' טבע** (לא פורסם, 31.8.2008). לטענת
11 הנתבעים, נסיבות המקרה הנוכחי מצביעות על כך שהתובעים ידעו, או יכולים היו
12 לדעת, על קיומו של השיחון ועל תוכנו, שהרי התובעים מתמחים בתחום לימוד השפה
13 הערבית המדוברת (וגם הוצאת "קסת" עוסקת בתחום השפות). לפיכך, אין זה סביר
14 שאף אחד מהתובעים (או מטעמם) לא ידע על השיחון או על תוכנו. עוד טוענים
15 הנתבעים כי התובעים זנחו את טענתם בעניין "התיישנות שלא מדעת" בסיכומיהם, וגם
16 מטעם זה יש לדחותה.

17 ב. תגובת הנתבעים לטענת התובעים בדבר קיומה של "עוולה נמשכת" – לטענת הנתבע 2
18 יש למנות את מרוץ ההתיישנות החל ממועד קבלת ההחלטה לגבי אופן ההוצאה לאור
19 של הספרים, שהינו מעשה חד פעמי. לטענת הנתבע 1 העוולה היחידה שניתן לייחס לו
20 הינה הכנסת הקטעים המפרים בכתב היד אל השיחון אשר נמסר על ידו לנתבע 2,
21 ומעשה זה התיישן זה מכבר, בין אם מסר את כתב היד בשנים 6-1975 (כטענת הנתבע
22 1), ובין אם מסר את כתב היד רק בשנת 1995 (כטענותיהם של הנתבע 2 והתובעים).

23 15. בנוסף, העלו הנתבעים מספר טענות ביחס לשלילת זכאותם של התובעים להגנת דיני זכויות
24 היוצרים, על אף שילובם של הקטעים המפרים במסגרת השיחון. עיקר הטענות האלה מתמצות
25 בטיעונים הבאים:

26 א. לטענת הנתבעים, התובעים לא הוכיחו כי הקטעים המפרים הינם בגדר "יצירה
27 מקורית", שנעשתה "תוך שימוש מינימאלי של יצירתיות מקורית" [נע"א 513/89
28 **Interlago As נ' Exin-Line Bros S.A.**, פ"ד מח (4) 133 (1994), 173]. לדידם,
29 הקטעים המפרים הינם, לכל היותר, תמלולי הקלטות שנעשו על ידי הנתבע 2, ואין בכך
30 די כדי לעמוד בדרישת המקוריות. הנתבע 2 מוסיף וטוען כי היה על התובעים להמציא

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 חוות דעת מומחה לטם הוכחת עמידת הקטעים המפרים בדרישת המקוריות, אך הם
2 לא עשו כן.
- 3 ב. לטענת הנתבעים, התובעים לא הוכיחו כי הקטעים המפרים הינם "פרי יצירתו" של
4 התובע 1.
- 5 ג. לטענת הנתבע 2, התובעים לא הוכיחו את זכויות היוצרים של התובע 1 בספרים מאחר
6 שאלה הועברו מהתובע אל הוצאת "קסת" בעל פה, בניגוד לדרישת הכתב הנדרשת הן
7 לפי החוק הישן והן לפי החוק החדש. בכל מקרה, גם אם יוכח כי התובע 1 הינו בעל
8 זכויות היוצרים בספרים – הרי שזכויות אלו מוקנות לו רק החל משנת 2003, דהיינו –
9 מהמועד בו רכש התובע 1 את הזכויות האלה מהוצאת "קסת", ולפיכך אין התובע 1
10 רשאי לתבוע קבלת סעדים כלשהם בגין הפרה שבוצעה עוד בשנת 1996, דהיינו – עוד
11 בטרם היה התובע 1 זכאי לזכויות יוצרים בספרים.
- 12 ד. לטענת הנתבע 1, הקטעים המפרים מהווים פחות מ- 3% מתוכן הספרים, ומאחר שגם
13 אין בהם יצירתיות מיוחדת, הרי שמדובר ב"דבר של מה בכך", שאינו נהנה מהגנת
14 החוק.
- 15 ה. בהתייחס לטענת הפרת זכויות יוצרים על דרך פרסום היצירה – משיב הנתבע 2 כי הן
16 על פי החוק הישן [בסעיף 1(2) ב] והן על פי החוק החדש [בסעיף 11(2) ב] זכות הפרסום
17 מוגבלת באופן שהיא חלה רק על יצירה שלא "נתפרסמה" (כלשון החוק). במקרה דנן,
18 הקטעים המפרים פורסמו בספרים קודם לפרסומם בשיחון, ולפיכך לא יכולה להיות
19 עילת תביעה בגין הפרת הזכות לפרסום היצירה.
- 20 16. באשר לנסיבות ולמועד כתיבתו של השיחון, התגלעה בין הנתבעים מחלוקת קוטבית: הנתבע
21 1 טוען כי כתב את השיחון עבור הנתבע 2 עוד בשנים 6-1975 (בהיותו סטודנט), וכי בשנת 1995,
22 בהיותו דוקטור להוראת השפה הערבית, הוסיף וכתב עבור הנתבע 2 מבוא לשיחון. לדבריו, פרט
23 לכתיבת המבוא הוא לא היה מעורב כלל בעריכה או בהגהה של השיחון. לטענתו, הקטעים המפרים
24 הוספו לשיחון בשלב מאוחר יותר, ככל הנראה על ידי הנתבע 2, או על ידי מי מטעמו.
- 25 הנתבע 2, מנגד, טוען כי התקשר עם הנתבע 1 לראשונה בשנת 1995, ובשנה זו הנתבע 1 כתב לראשונה
26 את השיחון ואת המבוא לו, ואף היה מעורב בעריכה ובהגהה של השיחון. הנתבע 2 אף הציג הסכם
27 מיום 12.11.95, בחתימת הנתבע 1, ובו התחייב האחרון להכין את השיחון, לערוך אותו, לבצע לו
28 הגהה, ולהכין לו הקדמה (העתק ההסכם צורף כנספח 1 לכתב ההגנה של הנתבע 2. ההסכם עצמו
29 סומן כ- נ/8). בהתייחסו להסכם זה משיב הנתבע 1 כי במידה שחתם על ההסכם, הרי שעשה כן
30 "בהיסח הדעת".

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

17. בהתייחס להפרה הנטענת של **זכות היוצרים המוסרית** בספרים טוען הנתבע 2 כי זכות זו, על שני ראשיה, כלל לא הופרה. לדידו, "זכות הייחוס" לא הופרה מאחר שמדובר בקטעי שיחה קצרים ובלתי סביר לייחסם ליוצר כלשהו, ואילו "הזכות לשלמות היצירה" לא הופרה מאחר ששיבושים קלים ביצירה אינם פוגעים בשלמות היצירה. לטענתו, אדם הקורא את השיחון אינו יכול לייחסו לתובע 2.
18. במענה לטענות התובעים בדבר קיומן של **מספר הפרות מצידם של הנתבעים ובאשר לפיצוי הסטטוטורי הנתבע בגינם**, טוענים הנתבעים כדלקמן:
- א. לטענת הנתבע 1, מספרם של הקטעים המפרים הינו **10 בלבד**.
- ב. לטענת הנתבעים, העתקתם של הקטעים המפרים מהספרים אל השיחון מהווה **הפרה אחת בלבד**. לגרסתם, מדובר בסדרת מעשים אחת אשר כללה העתקת קטעים מתוך יצירה אחת (**סדרה אחת** של ספרים), ושילובם בתוך **יצירה אחת** (השיחון), בפרק זמן אחד.
- ג. הנתבעים טוענים כי אין מקום לפסיקת פיצוי סטטוטורי כפול, הן בגין הפרת הזכות החומרית והן בגין הפרת הזכות המוסרית.
- ד. בנוסף, טוענים הנתבעים כי בפועל לא הוכח כלל קיומו של נזק ממשי כלשהו אשר נגרם לתובעים עקב שילוב הקטעים המפרים בשיחון. לטענתם, מדובר בשני מוצרים שונים. ספרי לימוד עיוניים שונים מעצם מהותם משיחון הכולל שיחות קצרות. ספרי לימוד אלה נמכרים לקהל יעד שונה, ובנקודות מכירה שונות. לגרסת הנתבעים אין מדובר כלל במוצרים המתחרים זה בזה. הנתבע 2 טוען מצידו כי אין מקום לפסיקת פיצויים סטטוטוריים כאשר אין הדבר מגשים את התכלית הראייתית או את התכלית ההרתעתית הכרוכות בפסיקת פיצויים אלה. לטענתו, במקרה דנן, לא נגרם כל נזק לתובעים ולא מתגשמות התכליות האמורות, ולפיכך אין הצדקה לפסיקת פיצוי סטטוטורי כלשהו לטובת התובעים.
- ה. ביחס לטענות התובעים הדנות בגובהו של הפיצוי הסטטוטורי טוענים הנתבעים כי עילות התביעה מבוססות על מעשים שבוצעו עד השנים 6-1995 (כתיבת כתב היד והמבוא לשיחון על ידי הנתבע 1, רשלנות בפרסום השיחון בשנת 1996 על ידי הנתבע 2). לכן, טוענים הנתבעים כי בנסיבות אלה הדין הרלוונטי הנו החוק הישן, ולפיו הפיצוי הסטטוטורי המכסימלי מסתכם בסך של 20,000 ₪.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

19. לנוכח עילות התביעה הנוספות והפיצויים הנוספים להם עותרים התובעים, מעבר לפיצוי
 2 הסטטוטורי הנתבע על פי דיני זכויות יוצרים, טוען הנתבע 2 כי המבקש לקבל פיצוי סטטוטורי ללא
 3 הוכחת נזק אינו זכאי לקבל פיצויים נוספים בגין נזקים שהוכחו, שכן הדבר מהווה כפל פיצוי. לדידו,
 4 עילות התביעה הנוספות נטענו על ידי התובעים בעלמא ולא הוכחו כדבעי.

20. באשר לטענות שהופנו על ידי התובעים במישרין אל הנתבע 2, משיב הנתבע 2 באופן הבא:

א. בהתייחס לטענת הרשלנות, אשר לפיה צריך היה הנתבע 2 לכלול בהסכם הצהרה מצידו
 6 של הנתבע 1 לפיה בכתובת השיחון הוא לא הפר זכויות יוצרים של אחרים – משיב
 7 הנתבע 2 כי המדובר בתנאי מכללא, שגם הנתבע 1 אינו מכחיש את קיומו, וכי ממילא
 8 לא נגרם כל נזק בגין אותה רשלנות המוכחשת כשלעצמה.
 9

ב. בהתייחס לטענה בדבר היותו מעוול משותף עם הנתבע 1 – משיב הנתבע 2 כי בפסיקת
 10 בית המשפט העליון נקבע כי התנאים להטלת אחריות כאמור כוללים קיומה של הפרה
 11 עיקרית, אשר הנתבע ידע בפועל על קיומה, וכי לנתבע היתה תרומה ממשית לביצוע
 12 ההפרה. לטענת הנתבע 2, במקרה דנן אף אחד מהתנאים האלו איננו מתקיים [נע"א
 13 5977/07 האוניברסיטה העברית נ' שוקן (לא פורסם, 20.6.2011)].
 14

ג. הנתבע 2 מוסיף כי לא ידע, ולא היה עליו לדעת, על ההפרה של הזכות החומרית או
 15 המוסרית (על שני ראשיה) של התובעים בספרים, ואף לא על עצם קיומה של "מקוריות"
 16 בקטעים המפריים. משום כך, הוא זכאי לחסינות כ"מפר תמים", בהתאם לקבוע בסעיף
 17 58 בחוק החדש.
 18

IV. עיקר השאלות שבמחלוקת

21. השאלות העיקריות הדורשות הכרעה בדיון בתובענה שלפני הינן אלו:

(1) מהו הדין החל על התביעה?

(2) האם יש לדחות את התביעה מחמת התיישנותה או מחמת שיהוי בהגשתה?

(3) האם הספרים והקטעים נושא המחלוקת בתביעה זו הינם בגדר "יצירה מקורית"
 24 והאם התובעים הינם בעלי זכויות היוצרים בקטעים שנלקחו מהספרים ושולבו
 25 בשיחון?

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 (4) האם הנתבעים, או מי מהם, הפרו את זכות היוצרים של התובעים בספרים (הן הזכות
2 החומרית והן הזכות המוסרית)? במידה וכן – מי הפר אותן, מהן זכויות היוצרים
3 שהופרו, והאם זכאים הנתבעים להגנת "דבר של מה בכך" /או להגנת "מפר תמים"?
- 4 (5) במידה וייקבע כי הופרו זכויות היוצרים של התובעים בספרים, יש לקבוע האם זכאים
5 התובעים לפיצוי סטטוטורי על פי החוק הישן או על פי החוק החדש? וכן – האם יש
6 לראות בקטעים המפרים משום הפרה אחת או שמהם מהווים מספר הפרות נפרדות?
7 לנוכח שאלות אלו אף יידרש לקבוע מהו גובה הפיצוי הסטטוטורי לו זכאים התובעים?
- 8 (6) האם הנתבעים ביצעו כלפי התובעים עוולות אחרות או נוספות המזכות את התובעים
9 בזכות לקבלת פיצויים נוספים מעבר לאלו שנתבעו על ידם מכוח דיני זכויות יוצרים?
10 האם הוכיחו התובעים את הנזקים הנטענים על ידם לגבי יתר העוולות שפורטו בכתב
11 התביעה, והאם זכאים התובעים ל"כפל פיצוי" – הן פיצוי סטטוטורי בגין הפרת זכויות
12 יוצרים והן פיצוי סטטוטורי נוסף או כל פיצוי נוסף אחר בגין ביצוע העוולות הנוספות?
- 13 (7) האם זכאים התובעים לקבלת הצווים להם הם עותרים – צו מניעה קבוע האוסר
14 שימוש כלשהו בשיחון על ידי הנתבעים או מי מהם, צו עשה להעברת הבעלות בכל
15 עותקיו המודפסים של השיחון המפר לידי התובעים; וצו למתן חשבונות לשם כימות
16 כספי של הכנסותיהם של הנתבעים מהשיחון המפר.

17 **V. דיון והכרעה**

18 **א. הדין החל לגבי התביעה**

- 19 22. החוק החדש, אשר פורסם ברשומות ביום 25.11.2007, קובע כי "יום התחילה", דהיינו – יום
20 כניסתו לתוקף, יחל שישה חודשים לאחר יום פרסומו "ברשומות", דהיינו – ביום 25.5.2008 (ראו
21 סעיף 77 בחוק החדש). החוק החדש ביטל, בין היתר, את תוקפם של החוק הישן (חוק זכות יוצרים,
22 1911) ושל פקודת זכות יוצרים, 1924 (להלן: "פקודת זכות יוצרים") – למעט סעיפים 33 עד 37
23 בפקודת זכות יוצרים שנותרו בתוקף (ראו בסעיפים 68-69 בחוק החדש).
- 24 23. סעיף 78(א) בחוק החדש קובע כי "הוראות חוק זה יחולו גם לגבי יצירה שנוצרה לפני יום
25 התחילה, בכפוף להוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ז)".
- 26 משמעותו של סעיף זה הינה כי על יצירות שנוצרו לאחר יום התחילה – יחולו הוראות החוק החדש
27 בלבד. מאידך על יצירות שנוצרו לפני יום התחילה (דוגמת הספרים נושא תביעה זו) – יחולו הוראות
28 החוק החדש, ככל שלא מתקיימים החריגים המפורטים בסעיפי המשנה (ב) עד (ז) של סעיף 78, אשר
29 לגביהם ימשיכו לחול הוראות הדין הקודם (החוק הישן ופקודת זכות יוצרים).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

24. עולה אם כן כי, ככלל, חלות על המקרה הנוכחי הוראות החוק החדש. אולם, ככל שיהיה
מקום לתחולתו של אחד או יותר מאותם חריגים אשר לגביהם ממשך לחול החוק הישן – יצוין
הדבר במפורש להלן.

ב. הדיון בדבר טענות הסף – התיישנות ושיהיו

ב (1) סוגיית התיישנות

25. הנתבעים טוענים כי יש לדחות את התביעה מחמת התיישנות נוכח העובדה שחלפו למעלה מ-
7 שנים ממועד כתיבתו, הוצאתו לאור ותחילת שיווקו של השיחון. יצוין כי לעניין תחילת מרוץ
ההתיישנות קיימת מחלוקת בין הנתבע 1 הטוען כי בכל הנוגע אליו החל מרוץ ההתיישנות עוד
בשנים 6-1975, דהיינו – במועד בו כתב, לטענתו, את השיחון, לבין הנתבע 2 הטוען כי השיחון נכתב
ויצא לאור לראשונה בשנים 6-1995. אני סבור כי לא נדרשת הכרעה בשאלה זו לשם בחינת סוגיית
ההתיישנות, שכן גם אם אניח שהשיחון נכתב רק בשנת 1995, עדיין חלפו למעלה מ-7 שנים ממועד
כתיבתו ועד למועד הגשת התביעה. משכך, הנני נדרש לדון לגופן בטענותיהם של התובעים כנגד טענת
ההתיישנות.

סעיף 5 בחוק ההתיישנות קובע את הכלל לפיו עילת תביעה שלא הוגשה בגינה תובענה ועניינה איננו
במקרקעין, מתיישנת לאחר חלוף שבע שנים. סעיף 6 בחוק ההתיישנות קובע כי *'תקופת ההתיישנות*
מתחילה ביום שבו נולדה עילת התביעה'. מכוחם המצטבר של שני הסעיפים האלה נקבע אפוא
הכלל בדבר התיישנותה של תביעה שאינה במקרקעין לאחר חלוף שבע שנים מהיום בו נולדה עילת
התביעה (להלן: *"כלל ההתיישנות"*).

נטל ההוכחה בטענת התיישנות

26. ככלל, **נטל ההוכחה הנדרש לשם ביסוסה של טענת התיישנות מוטל על הטוען טענה זו**.
לפיכך, במקרה הנוכחי, על הנתבעים להוכיח כי התביעה הוגשה לאחר חלוף למעלה משבע שנים
מהיום בו אירע המעשה או המחדל המקימים את עילת התביעה. מאידך, **על הטוען לקיומו של חריג**
כלשהו לכלל ההתיישנות מוטל הנטל להוכיח כי התקיימו הנסיבות המצדיקות סטייה מכלל
ההתיישנות, ובהתאמה – את הארכת תקופת ההתיישנות למשך הזמן הנגזר מתחולתו של החריג
הרלוונטי. מאחר שהתובעים טוענים כי במקרה הנוכחי יש להחיל את סעיף 8 בחוק ההתיישנות,
המהווה אחד מהחריגים לכלל ההתיישנות – הרי שלפי פסיקתו המחייבת של בית המשפט העליון
'מש הועלתה על ידי הנתבע טענת התיישנות, והתובע מבקש להיבנות מאחד החריגים המאריכים
את תקופת ההתיישנות, עליו הנטל לטעון ולהוכיח קיומן של העובדות, המצדיקות חריגה כאמור "
[ע"א 10591/06 יפרח נ' מפעלי תובלה בע"מ (לא פורסם, 12.7.2010), סעיף 28; ההדגשה אינה
במקור - ב.א.].

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 **אי התייחסותם של התובעים לטענת ההתיישנות בסיכומיהם**

2 27. התובעים פרטו טיעוניהם בשאלת ההתיישנות הן בכתב התשובה לכתבי ההגנה והן בשלב
3 ההוכחות, אך נמנעו מלהתייחס לסוגיה זו בסיכומיהם. אולם, בסיכומי התשובה שהוגשו מטעמם
4 התייחסו התובעים גם לסוגיית ההתיישנות. בין לבין טען הנתבע 2 בסיכומיו (שהוגשו בתוך שבין
5 סיכומי התובעים לבין סיכומי התשובה של התובעים) כי אי התייחסותם של התובעים לטענת
6 "התיישנות שלא מדעת" מהווה, למעשה, זניחתה של טענה זו (סעיף 3 סיפא בסיכומי הנתבע 2).
7 למעשה, טענתו של הנתבע 2 יכולה היתה להיטען ביחס לכלל טענות התובעים ביחס לסוגיית
8 ההתיישנות, אשר כלל לא אוזכרה בסיכומים שהגישו. יצוין כי התובעים אומנם ציינו בסעיף 54
9 בסיכומיהם כי התביעה הינה בגין "הפרות מתמשכות", אך אמרה זו נאמרה בנוגע לדרישתם לקבלת
10 פיצוי סטטוטורי על פי הוראות הדין החדש, ולא בהקשר לסוגיית ההתיישנות.

11 28. התובעים אכן התנהלו שלא כהלכה בנושא זה, שהרי 'כלל גדול נקוט בידי בית המשפט, לפיו,
12 אם אין בוגל הדין מעלה בסיכומי טענותיו טענה מסוימת, משמעות הדבר הוא שאף אם הועלתה על
13 דייו קודם לכן, הרי בכך שלא העלה אותה בשלב סיכומי הטענות, הוא נחשב כמי שזנחה" [ע"א
14 401/66 מרום נ' מרום, פ"מ כא (1) 673, 678 (1967)]. יחד עם זאת, נוכח העובדה שהתובעים שבו
15 והתייחסו לסוגיית ההתיישנות בסיכומי התשובה שלהם, ניתן לקבוע כי טענותיהם כנגד טענת
16 ההתיישנות לא נזנחו על ידם, וכי בכך יש כדי לרפא את מחדלם בעניין זה [לעניין האפשרות לרפא
17 "זניחת" טענה בסיכומים באמצעות אזכור הטענה בסיכומי התשובה – ראו פסק דינו של כבוד
18 הנשיא שמגר (כתוארו דאז) בע"א 172/89 סלע חברה לביטוח בע"מ נ' סולל בונה בע"מ, פ"ד מז (1)
19 311, 321 (1993)].

20 תימוכין לקביעתי זו ניתן למצוא בהלכה הקובעת כי יראו טענה כזו נחתת רק אם ניתן להסיק בבירור,
21 מנסיבות אחרות הקשורות לעניין, על החלטת בעל דין לוותר על הטענה [ע"א 675/86 שמייסר נ'
22 הודסמן, פ"ד מד (1) 133, 139 (1989)]. השוו ל דברי כבי' השופט קיסטר בע"א 335/73 בטיש נ'
23 קריספיים, פ"מ כח (1) 47, 51 (1973), לגבי זניחת הדרישה לסעד מסוים בסיכומי התובעים].

24 **הטענה בדבר "התיישנות שלא מדעת"**

25 29. התובעים לא חולקים על כך שחלפו למעלה מ- 7 שנים ממועד כתיבתו, הוצאתו לאור
26 לראשונה, ותחילת שיווקו של השיחון. אלא שהתובעים מעלים מספר טיעונים כנגד טענת
27 ההתיישנות הנטענת על ידי הנתבעים, ובראשם טענתם בדבר "התיישנות שלא מדעת".

28 סעיף 8 בחוק ההתיישנות קובע כדלקמן:
29 "8. נעלמו מן התובע העובדות המהוות את עילת התובעה, מסיבות שלא היו תלויות בו
30 ושאינן בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן, תתחיל תקופת ההתיישנות ביום שבו נודעו
31 לתובע עובדות אלה".

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 לצורך תחולתו של סעיף 8 בחוק ההתיישנות, לא די בכך שהתובעים גילו באיחור את העובדות
2 המהוות את עילת התובענה, אלא עליהם להוסיף ולהראות שאי ידיעתם עומדת במבחני סבירות
3 אובייקטיביים:

4 "סעיף 8 לחוק ההתיישנות קובע כלל גילוי מאוחר בעל אופי אובייקטיבי, במובן הבא: כדי
5 לעכב את מירוץ ההתיישנות בשל גילוי מאוחר של עובדות מאטריליות לעילה, אין די בכך
6 שאדם גילה את העובדות הללו באיחור. כדי לבסס הגנה של גילוי מאוחר על פי סעיף 8, על
7 התובע להוכיח כי אי הגילוי נבע מסיבות שלא היו תלויות בו, ושאינן בזהירות סבירה לא
8 יכול היה למנוע אותן" [ע"א 2206/08 סיגמן נ' חב' דובק בע"מ (לא פורסם, 11.7.2010)]
9 סעיף 8 בפסק הדין של כב' השופטת פרוקצ'יה].

10 30. התובעים טוענים כי רק ביום 6.11.2008 גילו את העובדות המקימות את עילת התביעה, וזאת
11 – באמצעות שיחת טלפון שקיבל התובע 1 מאחד מלקוחותיו אשר דיווח לו כי זיהה בשיחון קטעים
12 שהועתקו מהספרים. התובע 1 עדכן בכך את התובע 2 (סעיפים 26-20 לתצהיר עדות ראשית מטעם
13 התובע 1; עמ' 8 ש' 9-7 לעדותו של התובע 2). גם גרשון בן-עמי, הבעלים הקודם של זכויות היוצרים
14 בספרים, אליו הועברו הזכויות מהוצאת "קסת" (שנמצאה בבעלותו), הצהיר כי מעולם לא ראה את
15 השיחון, ודבר קיומו הובא לידיעתו על ידי התובע 2 רק בסמוך למועד הגשת התובענה (סעיף 21
16 בתצהיר עדותו הראשית של מר בן-עמי).

17 גרסתם זו של התובעים ומר בן-עמי נמצאה בעיני מהימנה. גרסה זו לא נסתרה על ידי הנתבעים,
18 ולפיכך לא מצאתי טעם שלא לקבלה. אציין כי טענתם של הנתבעים לפיה התובע 2 'העיד על עצמו
19 כי הוא קונה כל ספר לימוד לערבית מדוברת שיוצא לאור' (סעיף 5 בסיכומי הנתבע 1; סעיף 3
20 בסיכומי הנתבע 2) – אינה מדויקת, שהרי בהמשך עדותו נשאל התובע 2, באופן פרטני, לגבי היכרותו
21 עם ספרי לימוד ושיחונים, והשיב, לגבי חלקם, כי אינו מכיר אותם (עמ' 34 לפרוטוקול). דבר זה
22 מלמד על כך שגם אדם דוגמת התובע 2, המניח בתום לב כי הוא 'קונה כל ספר לימוד לערבית
23 מדוברת שיוצא לאור' – לא בהכרח מכיר את כל ספרי לימוד השפה הערבית וכל השיחונים בערבית
24 המצויים בשוק.

25 בנוסף, אין בידי לקבל טענתו של הנתבע 1 לפיה מאחר שהוצאת "קסת" היתה הבעלים של זכויות
26 היוצרים בספרים – 'חזקה היא כי מאן דהוא בקסת ידע על השיחון ותוכנו', וכי על התובעים מוטל
27 להוכיח שכל העובדים של הוצאת "קסת" לא ידעו על השיחון ותוכנו (סעיף 3 בסיכומי הנתבע 1). אני
28 סבור כי ההפך הוא הנכון: ככל שהנתבעים סבורים כי מי מבין עובדי הוצאת "קסת" או בעלי
29 תפקידים בה ידעו על הוצאת השיחון ועודכנו על כך – מוטל עליהם הנטל להוכיח זאת, ולכל הפחות
30 לבסס ראשית ראיה לכך, ולא להסתפק בהפרכת טענה בעלמא.

31 31. באשר לסוגיית הסבירות האובייקטיבית הנדרשת על פי סעיף 8 בחוק ההתיישנות: אינני
32 סבור כי על אדם סביר העוסק בישראל בהוצאה לאור או בכתיבה של ספרי לימוד בשפה זרה, מוטלת

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 החובה לקרוא את בלל ספרי הלימוד של אותה שפה המצויים בישראל על מנת לוודא שלא מצוי
2 בשוק הספרים ספר כלשהו הכולל קטעים שהועתקו, ללא הרשאה מתאימה, מהספר אותו כתב או
3 הוציא לאור. יתרה מכך: מקל וחומר ניתן לקבוע כי לא מוטלת על אדם סביר העוסק בישראל
4 בתחום "ספרי לימוד" של שפה זרה החובה לערוך בדיקה כאמור גם בכל הנוגע ל"שיחונים" באותה
5 שפה זרה – שכן עסקינן בשני מוצרים השונים במהותם, בכל הנוגע למטרותיהם, לקהלי היעד שלהם
6 הם נמכרים, ולדרכים שבהן הם משווקים.

7 על ההבדלים המהותיים האלה שבין הספרים לבין השיחון, ניתן ללמוד גם מעדותו של מחבר
8 הספרים – התובע 2, בקשר לכך:

9 "ש. האם אתה מבין את ההבדל בין שיחון לבין ספר לימוד?

10 ת. ועוד איך.

11 ש. אולי תגיד לנו בקצרה מה ההבדל ביניהם?

12 ת. שיחון לא הולך לפי דקדוק ולא בדרך של לימוד הדרגתי. שיחון הולך לפי נושאים.

13 ש. תסכים אתי ששיחון זה ספר קטן מאוד שאפשר להכניס לכיס כשמטיילים?

14 ת. כן.

15 ...

16 ש. יש לדעתך מוסדות או מרצים שמלמדים ערבית בעזרת שיחון?

17 ת. לדעתי לא.

18 ש. האם התוכן של השיחון והמבנה שלו דומה באיזושהו אופן לספר הלימוד שלך במבנה
19 שלו, בארגון שלו?

20 ת. לא.

21 ש. האם הוא דומה בסדר הנושאים לספר שלך?

22 ת. לא. אלה שתי גישות שונות. אני יכול גם אחרי שלמדתי שפה מסוימת לקנות גם שיחון כי

23 הוא נותן לי נושאים. אני חלמתי גם לעשות סדרה של שיחות על נושאים מסוימים אחרי

24 הכרך האחרון, נגיד שיחות על כלכלה, על פוליטיקה וכיוב" (פרוטוקול, עמוד 37, ש' 23 –

25 עמוד 38, ש' 8).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 (במאמר מוסגר אציין כי להבדלים אלו שבין ספרי הלימוד לבין השיחון, קיימות נפקות גם לעניין
2 סוגיית הנוקים, ובכך עוד ארחיב להלן).

3 32. לנוכח הראיות שהובאו לעיל אני קובע כי **התובעים לא ידעו עד למועד סמוך למועד הגשת**
4 **התביעה את העובדות המקימות את עילת התביעה, וכי אי הידיעה האמורה עומדת במבחני**
5 **סבירות אובייקטיביים.** לפיכך אני קובע כי יש להחיל, בנסיבות העניין, את סעיף 8 בחוק
6 ההתיישנות, הדוחה את תחילת מרוץ ההתיישנות עד למועד גילויין (בשנת 2008) של העובדות
7 המקימות את עילת התביעה.

8 למען הסדר הטוב, אתייחס להלן אף ליתר טענותיהם של התובעים כנגד טענת ההתיישנות אשר
9 הועלתה על ידי התובעים.

10 **הטענה בדבר "עולה נמשכת"**

11 33. התובעים טוענים כי **'מעשי ההפרה של הנתבעים הינם הפרות נמשכות ומתמשכות מדי יום**
12 **בינו ממועד יציאתו לאור לראשונה של השיחון נשוא התובעה – הן בחנויות הספרים והן באתר**
13 **האינטרנט של הנתבע 2**" (סעיף 13 בכתב התשובה לכתב ההגנה מטעם הנתבע 1). מנגד, טוען הנתבע
14 2 כי האירוע המובש את עילת התביעה הוא הוצאת השיחון בשנת 96, ומשנה זו יש למנות את מרוץ
15 ההתיישנות.

16 34. הלכה היא כי הסדר ההתיישנות בדיני הנויקין **'מורכב משתי מערכות דינים המשלימות זו**
17 **את זו. ההסדר הכללי מצוי בחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958, ואליו מצטרף ההסדר הספציפי לדיני**
18 **הנויקין כפי שהוא מוצא את ביטויו בסעיף 89 בפקודת הנויקין [נוסח חדש]" [כבי' השופט אורב בע"א**
19 **34/95 גבעון נ' ברמה, פ"ד נ (4) 466, 462 (1997)].** ההוראות הכלליות של פקודת הנויקין בכלל, ושל
20 סעיף 89 בפקודת הנויקין בפרט, חלות על דיני זכויות יוצרים **הן מכוח ההלכה הפסוקה** הקובעת כי
21 **'יחול החלק הכללי של פקודת הנויקין [נוסח חדש] במישרין על העולות שמחוץ לפקודה, ובלבד כי**
22 **'החלתה של דוקטרינה פלונית מהפקודה מתיישבת עם יסודותיה, עם מהותה, עם בניינה של העולה**
23 **שבה מדובר, ועם המסגרת שבה היא נמצאת"** [ע"א 804/80 Sidaar Tanker Corporation ואח' נ'
24 **חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ ואח', פ"ד לט (1) 393, (1985) פסקאות 28-30 בפסק דינו של כבי'**
25 **השופט (כתוארו אז) א' ברק; מ' חשין בקובץ "דיני נויקין – תורת הנויקין הכללית", בעמ' 81; [הח –**
26 **לאחר חקיקתו של החוק החדש, מכוח האמור בסעיף 52 שבו, הקובע כי 'הפרה של זכות יוצרים או**
27 **זכות מוסרית היא עולה אזרחית, והוראות פקודת הנויקין [נוסח חדש], יחולו עליה, בשינויים**
28 **המחויבים ובכפוף להוראות חוק זה".**

29

30

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 סעיף 89 בפקודת הנויקין קובע כדלקמן :

2 "לעניין תקופת התיישנות בתובענות על עוולות - יהיום שנולדה עילת התובענה הוא אחד
3 מאלה:

4 (1) מקום שעילת התובענה היא מעשה או מחדל - **היום שבו אירע אותו מעשה או מחדל** ;
5 היה המעשה או המחדל נמשך והולך - היום שבו חדל "

6 "... (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).

7 בשאלה האם הפרה של זכות יוצרים במקרה דנן מהווה עוולה נמשכת אם לאו מפנה הנתבע 2
8 במסגרת סיכומיו לפסק דינה של כב' השופטת ר' רונן [ת.א. (ת"א) 2050-04 רוקה נ' הוצאת ספרים
9 **יבנה בע"מ** (לא פורסם, 11.4.2006) פסקה 20 לפסק הדין]. בפסק דין זה, קבעה כב' השופטת רונן כי
10 על פי דיני זכויות היוצרים האקט המפר הינו אקט ההוצאה לאור של העותק המפר, ומעשה זה הינו
11 חד פעמי שאינו בגדר עוולה נמשכת. גם אם אקבל את טענתו זו של הנתבע 2, המבוססת על כך
12 שמעשה ההעתקה הוא בבחינת ההפרה הראשית של זכויות היוצרים של התובעים בספרים והינו
13 מעשה בעל אופי חד פעמי, הרי שלנוכח קביעתי לפיה התובעים לא ידעו, ולא יכלו לדעת על העתקתם
14 של הקטעים המפרים מהספרים אל השיחון, הרי שבמקרה הנוכחי אני קובע בזאת כי יש למנות את
15 תקופת ההתיישנות רק מהמועד בו נודע לתובעים בפועל על דבר העתקה זו, דהיינו – מיום
16 6.11.2008, הוא המועד בו קיבלו התובעים שיחת טלפון בעניין זה.

17 35. לטענת התובעים, הוצאתו המחודשת של השיחון בשנת 2004 מהווה הפרה חדשה, אשר לא
18 התיישנה כלל. טענה זו של התובעים, אשר הגיונה בצידה, לא נענתה לגופה על ידי הנתבעים, וזאת –
19 על אף העיקרון הכללי המטיל את נטל ההוכחה לקיומה של התיישנות על הטוען טענה זו. כפועל
20 יוצא מכך ניתן לקבוע כי גם מנימוק זה דינה של טענת ההתיישנות להידחות, שכן במועד הגשת
21 התביעה טרם חלפו 7 שנים מאז מועד הוצאתו לאור המחודשת של השיחון.

22 **ב (2) סוגיית השיהוי**

23 36. הלכה היא כי נתבע יהטוען שיהוי המצדיק דחיית התובענה, עליו הנטל להראות קיומן של
24 נסיבות מיוחדות המצדיקות את קבלת הטענה", וכי ילא עצם חלוף הזמן כשלעצמו הוא המצדיק
25 דחיית התביעה, אלא דבר-מה נוסף שמיתוסף לחלוף הזמן או שנובע ממנו באופן ברור " [ע"א 410/87
26 **עזבון המנוחה רבקה ליברמן ז"ל על ידי יורשיה נ' יונגר**, פ"ד מה (3) 756, 749 (1991); (ההדגשה
27 אינה במקור – ב.א.)]. אותו "דבר מה נוסף" פורט בפסיקה כשיהוי ממנו ניתן ללמוד על **ויתור או**
28 **ייאוש של התובע** אשר גרם לשינוי לרעה במצבו של הנתבע, או כשיהוי הנובע מחוסר תום ליבו של
29 התובע [ראו : ע"א 1559/99 **צימבלר נ' תורגימן** פ"ד נו (5) 49, 69-70 (2003)].

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

37. בענייננו, הנתבע 2 כלל לא טען, וקל וחומר שלא הוכיח, כי קיים 'דבר מה נוסף שמתנוסף לחלוף הזמן או שנובע ממנו באופן ברור' – ולפיכך ברי כי בכל הנוגע אליו יש לדחות טענה זו. הנתבע 1, בנבדל מהנתבע 2, טען כי כתב את כתב היד שהיווה את הבסיס לשיחון כ- 35 שנים לפני מועד הגשת התביעה, וכי הקטעים המפרים לא נכללו כלל בכתב היד המקורי אשר נכתב על ידו, אלא הם הוספו לכתב היד מאוחר יותר, ושלא על ידו (סעיפים 23-28 בסיכומי הנתבע 1). לטענת הנתבע 1, בשל חלוף הזמן נגרם לו נזק ראייתי של ממש – 'הראיות נכמו כתב היד, אישורי התשלום, והשיחון המקורי', בניגוד לנפשות הפועלות, לא שרדו את חלוף השנים" (נעמ' 1 רישא לסיכומי הנתבע 1).
38. אם אומנם היה הנתבע 1 מצליח להוכיח כי כתב היד שהיווה את הבסיס לשיחון אכן נכתב על ידו לפני כ- 35 שנים וכי בשנת 1995 עסק בכתיבת המבוא לשיחון ותו לא – יתכן שהיה בכך כדי להוות טיעון התומך בקבלת טענת השיהוי המועילית על ידו בהתחשב בעשרות השנים שחלפו, והנזקים הראייתיים הממשיים שנגרמו לו, על פי טענתו.
- יתר על כן: יתכן שהיה בכך אף כדי להשמיט את הקרקע מתחת לתביעה שהוגשה כנגדו, שהרי היתה מתעוררת השאלה כיצד יכול היה הנתבע 1 להעתיק במהלך השנים 6-1975 קטעים שלמים מתוך הספרים שיצאו לאור לאחר מכן בתחילת שנות השמונים?
- דא עקא, וכפי שיפורט וינומק בהרחבה להלן בסעיף 52 של פסק דין זה הדן בשאלת הפרת זכויות היוצרים בספרים על ידי הנתבעים – אני סבור כי טענותיו אלה של הנתבע 1 בדבר כתיבת השיחון והוצאתו לאור לראשונה, עוד בשנים 6-1975, מבלי שכלל את הקטעים המפרים – לא הוכחו, ואין בידי לקבלן. בנוסף לכך, הנתבע 1 לא הוכיח כי אכן שינה את מצבו לרעה בהסתמך על מצג שהוצג לו על ידי התובעים, או כי התובעים פעלו בחוסר תום לב משהשתהו בהגשת התביעה מאז מועד הוצאתו לאור של השיחון במהלך השנים 6-1995, או מאז מועד הוצאתו לאור המחודשת בשנת 2004, ועד למועד הגשת התביעה בחודש ספטמבר שנת 2008, והוא גם לא הוכיח כי התובעים פעלו באופן המהווה ויתור על תביעתם כלפי הנתבעים. לפיכך, אני קובע כי אין הצדקה לקבלת טענת השיהוי, נוכח אי עמדתם של הנתבעים בנטל ההוכחה הנדרש לשם הוכחתה, ואף טענה זו, דינה להידחות.
- בנסיבות אלה, אעבור לדון בתביעה לגופה.
- ג. האם היצירה נושא התביעה הינה בגדר "יצירה מקורית" והאם לתובעים מוקנות זכויות היוצרים ביצירה?**
- בחינת המקורות צריכה להיעשות באופן קונקרטי לקטעים המפרים**
39. הנתבעים אינם מתכחשים לכך שהספרים נושא התביעה הינם פרי עמלו של התובע 2, אך לשיטתם – אין בכך כדי לסייע לתובעים מאחר שהקטעים המפרים כשלעצמם, אינם בגדר "יצירה מקורית". לגרסתם, הקטעים המפרים אינם מהווים יצירה מקורית הן בשל העובדה שהתובע 2 אינו

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 היוצר המקורי של הקטעים המפרים, אשר מהווים תמלול של הקלטות לשיחות שניהלו אחרים, והן
2 בשל העובדה שהקטעים המפרים הינם חסרי כל יצירתיות מקורית, ולפיכך אינם עומדים בדרישת
3 ה"יצירתיות" הנדרשת.

4 **בחינת מקוריותם של הקטעים המפרים**

5 40. בע"א 513/89 Interlego A/S נ' Exin-Lines Bros. S.A., פ"ד מח (4) 133, 172-173 (1994)
6 קבע כב' נשיא בית המשפט העליון (בדימוס) השופט מ. שמגר את המבחנים העיקריים שקיומם נדרש
7 לצורך קבלת הגנת הדין הניתנת לבעלי זכות יוצרים. מבחנים אלה כוללים גם את דרישת המקוריות,
8 ואלו הם:

9 "1) ביטוי לגביו מתבקשת הגנת זכות יוצרים צריך לעמוד בתנאים הבאים:

10 (א) צריך שיהיה, לפחות בחלקו, מעשה ידי אדם.

11 (ב) הוא צריך ללבוש חזות ממשית.

12 (ג) הוא צריך להיות תוצר של השקעה מינימאלית של משאב אנושי כלשהו.

13 (ד) יצירתו צריך שתיעשה תוך שימוש מינימאלי של יצירתיות מקורית, כאשר

14 "מקורית" פירושה שהיצירתיות היא פרי עמלו הרוחני של היוצר, אך לא דווקא

15 שהיא מהווה חידוש על פני יצירות קיימות.

16 (ה) על היצירתיות המחשבתית ללבוש צורת ביטוי ולא רק רעיון העומד מאחוריו.

17 2) בחינת מקוריות היצירה צריכה להתמקד בשלב גיבוש הביטוי ולא בשלב המוצר

18 המוגמר.

19 3) יש להבחין בין בדיקת מקוריותה של יצירה המתבססת על יצירה קודמת ספציפית לבין

20 בדיקת מקוריותה של יצירה העושה שימוש רק באלמנטים כלליים. יצירה מהסוג השני

21 תעבור את מחסום המקוריות בקלות יחסית.

22 "... (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).

23 41. אני דוחה את טענתם של הנתבעים לפיה כל עבודתו של התובע 2 בכתבת הקטעים המפרים

24 הסתכמה בהקלטה ובתמלול גרידא. מהראיות שהובאו בפני, ובמיוחד – מעדותו של התובע 2 עצמו

25 אשר נמצאה על ידי מהימנה וראויה לאמון בית המשפט, עולה כי קטעי השיחה הנכללים בספרים,

26 ובכללם גם הקטעים המפרים, הינם תוצר של חומרי גלם רבים, שונים ומגוונים שליקט, הכין, עיבד

27 וערך התובע 2. חומרי גלם אלה כוללים קטעי שיחה שנכתבו ע"י התובע 2 במחברות שונות; הקלטות

28 של תוכניות טלוויזיה בערבית; הקלטות של תוכניות רדיו בערבית; הקלטות של שיחות של אנשים

29 שדיברו בערבית אתם נפגש התובע 2 במהלך הסיוורים שערך ברחבי הארץ; וכן חומרים נוספים אשר

30 שוכתבו ונערכו ע"י התובע. בחומרי הגלם הרבים האלה ביצע התובע 2 תהליך ארוך של עיבוד, סינון,

31 העלאה על הכתב, סידור, בחירת נושאי השיחות, סדר עריכתם בשיחון, הרכבת שיחה אחת ממספר

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 שיחות שונות, הוספת אלמנטים דידיקטיים לשיחות, תרגום לצרפתית (לגרסה הצרפתית של
2 הספרים) ובהמשך גם תרגום של הגרסה הצרפתית לעברית והרחבתה. לאחר בחינת כל אלה אני
3 מוצא כי התקיימו כל מבחני המקוריות והיצירתיות הנדרשים לשם הכרה ביצירתו של התובע 2
4 כיצירה מקורית המצדיקה מתן הגנה במקרה של הוכחת הפרה של זכות היוצרים בה.

5 42. אני דוחה גם את טענתו של הנתבע 2 בעניין תחולתה של "דוקטרינת האיחוד" אשר לפיה –
6 'כאשר רעיון איננו ניתן לביטוי אלא בדרך אחת מסוימת, הרי שאין הגנה בזכויות יוצרים' [רע"א
7 2687/92 גבע נ' חברת וולט דיסני, פ"ד מח (1) 251, 262 (1993) (להלן: "פרשת גבע")]. ראשית אציין
8 כי שאלת תחולתה של הדוקטרינה האמורה לא הוכרעה בפרשת גבע. גם לגופו של עניין, אני סבור כי
9 אין מקום לתחולתה של "דוקטרינת האיחוד" במקרה הנוכחי נוכח קביעתי דלעיל לפיה התובע 2,
10 אגב ניצול ידיעותיו וניסיונו בתחום השפה הערבית המדוברת, ביצע תהליך של עיבוד יצירתי
11 ממושך ומורכב של חומרי הגלם שהיו בידי, בטרם עלה בידו ליצור סדרת ספרים מקורית ללימוד
12 ערבית מדוברת, הכוללת מערכי שיעור ובהם שיחות במגוון נושאים (ובכללם הקטעים המפורסם),
13 אשר נבחרו ונערכו על ידי הנתבע 2 באופן בו בחר. לא למותר לציין כי ניתן היה לשלב בשיחות
14 שבספרים גם הדגשים אחרים – הן מבחינת הנושאים שנבחרו, והן באופן עריכתם והגשתם לקהל
15 הקוראים. לפיכך, אני קובע בזאת כי אין עסקינן במקרה של רעיון הניתן לביטוי בדרך מסוימת אחת
16 בלבד.

17 **איזה שימוש ביצירה יחשב כשימוש המפר זכות יוצרים?**

18 43. סעיף 11 בחוק החדש קובע כדלקמן:

19 "11. זכות יוצרים ביצירה היא הזכות הבלעדית לעשות ביצירה, או בחלק מהותי ממנה,
20 פעולה אחת או יותר, כמפורט להלן, בהתאם לסוג היצירה".

21 עיקרון זה היה קבוע גם בסעיף 21(2) בחוק הישן, בו נקבע, באופן דומה, כי על המעשה המפר
22 להיעשות ביצירה או ביחלק ניכר הימנה" (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).

23 למקרא סעיפי חוק אלה מתעוררת השאלה כיצד ניתן להגדיר את אותו חלק מהותי, או חלק ניכר
24 ביצירה, אשר עשיית שימוש בלתי מורשה בו מהווה הפרה של זכות היוצרים? בעניין זה קבע כב'
25 השופט נ. טירקל בע"א 8393/96 מפעל הפיס נ' The Roy Export Establishment Company,
26 פ"ד נד (1) 577, 591 (2000), כדלקמן:

27 "ההכרעה בשאלה אם הועתק "חלק ניכר" מן היצירה המוגנת – כמשמעותו של מושג זה
28 בסעיף 21(2) בחוק – אינה צריכה להיות רק, או בעיקר, על-פי בחינה כמותית של הקטעים
29 העומדים להשוואה, אלא יש לבדוק אותם גם – ואולי, בעיקר – מבחינה איכותית. גם כאן
30 אין להסתפק בבדיקה מדוקדקת של כל פרט בקטעים המשווים ושל השימוש שנעשה בו,

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 אלא יש לבחון את הקטעים מתוך ראייה כוללת. זאת ועוד: הואיל וההגנה על היצירה
2 המוגנת בכללותה מושתתת על יסודות מקוריים המרכיבים אותה, יש לבחון אם ההעתקה
3 גולה דבר מיסודות אלה. לפיכך, תיבחן הפגיעה בזכות היוצרים לאור השאלה אם
4 המוטיבים שהועתקו מן היצירה המוגנת – בין בצורה ישירה ובין במרומז – כוללים יסודות
5 אשר יש בהם כשלועצמם מידה של מקוריות (השוו *H. Laddie The Modern Law of*
6 *Copyright, at p. 53*) (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).
- 7 ראו עוד: ע"א 3422/03 Krone AG נ' ענבר פלסטיק משוריין, פ"ד נט (4) 365 (2005).
- 8 כן ראו את דבריו של המלומד ט' גרינמן בספרו זכויות יוצרים (מהדורה שניה, תשס"ט – 2008)
9 (להלן: "גרינמן"), המציין כי:
- 10 "ככל שהחלק הניטל הוא מקורי ותרומתו ליצירה אינה זניחה, הוא ראוי להיחשב כחלק
11 מהותי מהיצירה, גם אם אינו חלק מרכזי בה ואינו ייחודי" (שם, עמ' 628, ההדגשות אינן
12 במקור – ב.א.).
- 13 לאחר שעיינתי בספרים ובקטעים המפרים והשווייתי את נוסחיהם, ובהתחשב בקביעתי שהספרים
14 והשיחות המועתקות הנכללות בשיחון הינן בגדר יצירה מקורית פרי עמלו של התובע 2, אני סבור כי
15 העתקה מלאה של לפחות עשרה קטעים מתוך הספרים הכוללים עמודים שלמים שהועתקו מהם אל
16 השיחון, מהווה הפרה מהותית של זכויות היוצרים של התובעים בספרים, וזאת – גם אם אניח כי
17 הקטעים המפרים אינם מהווים מבחינה כמותית חלק מרכזי בספרים. מעשה העתקה שנטען כי בוצע
18 על ידי התובעים כלל העתקת קטעים שלמים המהווים יסודות של יצירה מקורית שחברה על ידי
19 התובע 2, ולפיכך מתקיים במקרה זה היסוד האיכותי הנדרש עפ"י הפסיקה המחייבת.
- 20 **האם התובעים הוכיחו את בעלותם בזכויות היוצרים בספרים?**
- 21 44. לשם הוכחת זכויות היוצרים שלהם בספרים פרטו התובעים את החוליות "בשרשרת
22 הבעלות" המקשרות אותם אל בעלי זכויות היוצרים בספרים ממועד כתיבתם ועד למועד הגשת
23 התביעה, כדלהלן:
- 24 א. הספרים (בגרסתם העברית) חוברו על ידי התובע 2, בעת שעבד בהוצאת "קסת";
- 25 ב. הוצאת "קסת" העבירה את הזכויות בספרים לידי מר גרשון בן-עמי (חשבונית עסקה
26 בה צוין במפורש כי התשלום הינו עבור העברת הזכויות בספרים צורפה כנספח א'
27 לתצהירו של מר בן-עמי);

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 ג. מר בן-עמי העביר את הזכויות בספרים לידי התובע 2 (הסכם הרכישה מיום 3.4.2003
2 צורף כנספח ב' לתצהירו של מר בן-עמי).
- 3 45. לטענת התובע 2, התובע 1 לא הוכיח את בעלותו בזכויות היוצרים בספרים מאחר שהעברת
4 בעלות בזכויות יוצרים צריכה להיעשות בכתב, ואילו במקרה דנן לא הוצג הסכם בכתב בין הבעלים
5 הראשון של הספרים (התובע 2) לבין הבעלים השני שלהם (הוצאת "קסת").
- 6 על פי הוראות סעיף 2(5) בחוק הישן החל על העברות זכויות יוצרים שנעשו עד ליום 25.5.2008,
7 כדוגמת העברת הזכויות במקרה הנוכחי (נוכח הוראת המעבר הקבועה בסעיף 78(ו) בחוק החדש) –
8 בעל זכות יוצרים "...יכול הוא ליתן כל טובת-הנאה בזכות-על-פי רשיון; ואולם כל העברה או נתינה
9 כאלה לא יהיה כוחן יפה אלא אם נעשו בכתב..." (ההדגשה אינה במקור – ב.א.). בפסיקת בתי
10 המשפט התעוררה מחלוקת בשאלה האם דרישת הכתב על פי החוק הישן הינה דרישה מהותית
11 (קונסטיטוטטיבית) או ראיתית בלבד [לפירוט רחב יותר של מחלוקת זו ראו ת"א (מרכז) 4857-09-08
12 הרט נ' קומרקס בע"מ ואח' (לא פורסם, 18.12.2011), בסעיפים 41-42 בפסק הדין].
- 13 46. אני סבור כי במקרה הנוכחי אין צורך להכריע במחלוקת זו (אשר באמרת אגב אציין כי היא
14 עשויה להיות רלוונטית אף לעניין סעיף 37(ג) בחוק החדש) מאחר שמהראיות שהובאו לפני הגעתי
15 למסקנה כי עיקר עבודתו של התובע 2 בחיבור הספרים נעשתה בעת שעבד כשכיר בהוצאת "קסת"
16 – כך שממילא, הוצאת "קסת" (המעביד) היתה הבעלים הראשון של זכויות היוצרים בספרים
17 בהתאם לסיכום קודם שנעשה בינה לבין התובע 2 טרם כתיבת עיקר הספרים. בהתאם להסכם זה
18 זכויות היוצרים בספרים היו שייכות להוצאת "קסת" בכפוף לזכות לקבלת תמלוגים ממכירת
19 הספרים שניתנה לתובע 2 (עדות בן עמי – עמ' 92 לפרוטוקול ש' 21-24; עדות התובע 2 – עמ' 16
20 לפרוטוקול, ש' 1-8). בנוסף, וזה עיקר, אני סבור כי בנסיבות המקרה הנוכחי חלה ההוראה הקבועה
21 בסעיף 1(15)(ב) בחוק הישן, הקובעת כדלקמן:
- 22 "אם היה המחבר עובד אצל אדם אחר על פי חוזה שירות או שוליות, והיצירה נעשתה תוך
23 כדי עבודתו אצל אותו אדם, הרי, כאילו הסכם הקובע את ההפך, יהא האדם שהעביד את
24 המחבר הבעל הראשון של זכות היוצרים" (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 25 לא זו אף זו: ביום 17.3.2004, הצהיר התובע 2, בכתב, כי העביר את זכויות היוצרים על הספר,
26 במלואן, "למר בן-עמי, בעליה של הוצאת קסת", וכי אין לו כל התנגדות להעברת הזכויות ממר בן-
27 עמי לידי התובע 1 (הצהרה זו צורפה כנספח יז' לתצהירו של התובע 2). לפיכך, אף אם אניח כי
28 התובע 2 היה הבעלים הראשון והיחיד של זכויות היוצרים בספרים, ואף אם אניח שהעברת זכויות
29 היוצרים מהתובע 2 להוצאת "קסת" צריכה היתה להיעשות בכתב (ולא בעל פה) – אזי יש בהצהרה
30 זו של התובע 2 מיום 17.3.2004 כדי להוות אשרור בכתב העומד בדרישת הכתב הקבועה בסעיף
31 (2)(2) בחוק הישן.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

47. לטענת הנתבע 2 התובע 1 לא הוכיח את בעלותו בזכויות היוצרים בספרים גם בשל העובדה
 2 שאת הספרים תרגם אדם אחר שאינו צד להליך, ולא הוצג הסכם בכתב שנערך עמו. אני קובע כי דין
 3 טענה זו להידחות בשים לב לכך שהנתבעים כלל לא העלו אותה במסגרת ההליך, ואף במסגרת
 4 הסיכומים העלה אותה הנתבע 2 באופן משתמע בלבד. אף לגופו של עניין דינה של טענה זו להידחות.
 5 התובעים הוכיחו, כדבעי, את בעלותם בזכויות היוצרים בספרים ואין כל סיבה להטיל עליהם
 6 להפריך טענה שלא נתמכה בראיות הדרושות בדבר בעלותו של צד שלישי בספרים, אשר כל תפקידו
 7 היה לסייע לתובע 2 בתרגום ספריו מצרפתית לעברית ואשר לא היה שותף כלל לכתיבתם המקורית.
48. אני קובע בזאת כי הוכח בפני שהתובע 2 היה ונותר בעל זכות היוצרים המוסרית בספרים.
 9 קביעה זו מבוססת גם על הוראת סעיף 45(ב) בחוק החדש, הקובעת כי:
- 10 "הזכות המוסרית היא אישית ואינה ניתנת להעברה, והיא תעמוד ליוצר אף אם אין לו
 11 ביצירה זכות יוצרים או אם העביר את זכות היוצרים ביצירה, כולה או חלקה, לאחר"
 12 (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 13 בנוסף, ולאור כל האמור, אני קובע כי התובעים עמדו בנטל ההוכחה הנדרש מהם לשם הוכחת
 14 היותם הבעלים של זכויות היוצרים בספרים, לרבות בקטעים המפרים, באופן שהתובע 1 הינו
 15 הבעלים בזכות היוצרים החומרית, ואילו התובע 2 הינו הבעלים בזכות היוצרים המוסרית.
- 16 **ד. האם הופרו זכויות היוצרים ביצירה, ואם כן – מי הפר אותן, מהן זכויות היוצרים**
 17 **שהופרו, והאם זכאים הנתבעים להגנת "דבר של מה בכך" ו/או להגנת "מפר**
 18 **תמים"?**
- 19 **(1) האם הקטעים המפרים הועתקו מהספרים אל השיחון?**
49. בית המשפט העליון פסק לא אחת, כי ניתן להוכיח שיצירה הועתקה באמצעות ראיות שאינן
 21 ישירות, כאשר "לנתבע היתה אפשרות של גישה ליצירת התובע, וכאשר הדמיון בין שתי היצירות
 22 הוא כזה שאין זה סביר להניח שדמיון זה הוא פרי של מקרה או של סיבה אחרת, מלבד העתקה"
 23 [דברי כבי' השופט י' כהן בע"א 559/69 אלמגור נ' גודיק, כד (1) 825, 830 (1970) (להלן: "פרשת
 24 אלמגור") – ההדגשה אינה במקור, ב.א.].
- 25 בהמשך לכך נקבע בע"א 136/71 מדינת ישראל נ' אחימן, פ"מ כו (2) 259 (1972), כי בנסיבות
 26 המתוארות בפרשת אלמגור יש מקום לשקול העברת נטל הראייה אל הנתבע אשר יידרש להוכיח כי
 27 על אף הדמיון בין 2 היצירות הוא לא העתיק את היצירה נושא התובענה.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 "נטל הראיה יכול לעבור על הנתבע אם השוואת שתי היצירות כשלעצמן נותנת מקום, על-פי
2 מידת הדמיון שביניהן, להשערה שהנתבע לא היה יכול לחבר את יצירתו אלא בדרך העתקה
3 מן התובע" (שם, בעמ' 262).
- 4 50. במקרה הנוכחי, אין מחלוקת כי הקטעים המפרים **דומים עד כדי זהות** לקטעים המקבילים
5 המופיעים בספרים (הנתבע 1 הודה בכך בסעיף 78.4 בכתב הגנתו; והנתבע 2 הודה בכך בסעיף 56
6 בכתב הגנתו). אף אני, לאחר שעיינתי בספרים ובדפים הרלוונטיים בשיחון, הגעתי למסקנה זהה.
7 מהנימוקים שיפורטו **בסעיף 52** להלן הגעתי לכלל דעה כי **הוצאתם לאור של הספרים קדמה**
8 **להוצאתו לאור של השיחון**, וכי בעוד שהספרים יצאו לאור במהלך השנים 1989-1993 הוצאתו לאור
9 של השיחון נעשתה לראשונה רק בשנת 1996.
- 10 בהתחשב בראיות שהוצגו לפני, ובשים לב להלכה הפסוקה שפורטה לעיל וכישלונם של הנתבעים
11 לסתור את גרסת התובעים – הנני קובע כי התובעים הוכיחו שהקטעים המפרים הנכללים בשיחון
12 אכן הועתקו מהספרים.
- 13 **מי העתיק את הקטעים המפרים?**
- 14 51. בין הנתבעים נתגלעה מחלוקת קוטבית בשאלת **נסיבות ומועד כתיבתו של השיחון**, ובנוגע
15 **לזהות הגורם שהעתיק את הקטעים המפרים**.
- 16 **הנתבע 1 טוען כי בשנים 6-1975**, עוד בהיותו סטודנט לתואר שני, פנה אליו הנתבע 2 וביקש ממנו
17 לחבר עבורו שיחון עברי – ערבי. לדבריו, הוא עשה כן, ואף העביר לנתבע 2 כתב יד שהיווה בסיס
18 לשיחון, בתמורה לקבלת סך של 1,200 ל"י. לגרסתו של הנתבע 1 הוא לא היה מעורב בכל דרך שהיא
19 בעריכה ו/או בהגהה ו/או בהוצאה לאור של השיחון. לטענתו, לאחר שהשיחון הודפס ויצא לאור
20 הוא לא קיבל לידיו שום עותק הימנו. לדבריו, כעשרים שנה לאחר מכן, בשנת 1995, בהיותו כבר ד"ר
21 לשפה הערבית, פנה אליו שוב הנתבע 2 וביקש ממנו לכתוב הקדמה לשיחון (שנכתב לטענתו 20 שנה
22 קודם לכן) אשר תתאים לרוח הסכמי השלום שנחתמו באותה תקופה. לטענת הנתבע 1, פרט
23 לכתיבת ההקדמה לשיחון, אשר בגין כתיבתה שילם לו הנתבע 2 סך של 3,000 ₪, הוא, הנתבע 1, לא
24 היה מעורב כלל בעריכה, בהגהה או בהוצאה לאור של השיחון בגרסתו החדשה. הנתבע 1 מוסיף כי
25 כתב היד שמסר ב-6-1975 לנתבע 2 לצורך הכנת השיחון היה **מקורי לחלוטין**, ולא נכללו בו הקטעים
26 המפרים אשר לטענתו הוספו לשיחון, ככל הנראה, על ידי הנתבע 2 או על ידי מי מטעמו. הנתבע 1
27 מוסיף כי מעולם לא קיבל לידיו את השיחון לאחר הוצאתו לאור, ולמעשה לא ראה אותו.
- 28 מנגד, **טוען הנתבע 2** כי לשם הכנת השיחון והוצאתו לאור הוא התקשר לראשונה עם הנתבע 1 בשנת
29 1995. לטענתו, התקשרות זו נעשתה בתיווכו של מר מתי נגבי אשר הינו קרוב משפחה של הנתבע 1.
30 מר נגבי סיפק לנתבע 2 שירותים מקצועיים של קדם דפוס ומכאן היכרותו של הנתבע 2 עמו. לדבריו,

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 הנתבע 1 כתב את השיחון ואת המבוא לו, וכן ביצע הגהה ועריכה לשיחון במהלך השנים 6-1995.
2 ראוי לציין כי גם התובעים עצמם גורסים כי הנתבע 1 כתב וערך את השיחון בשנים 6-1995.

3 בהקשר זה, הצהיר הנתבע 2 כדלקמן:

4 "אילו היה השיחון יוצא לאור בשנות ה-70, כטענת ד"ר כהן, הייתי הראשון שהיה שמח
5 להצהיר על כך, אך אני מחויב לאמת גם אם היא לא נוחה לד"ר כהן. השיחון נמסר לידי
6 הוצאת זק בשנת 95 ויצא לאור לראשונה בשנת 96. תוכן השיחון נקבע על ידי מחברו ד"ר
7 כהן באופן בלעדי, והוצאת זק לא שינתה ולא הוסיפה דבר וחצי דבר" (סעיף 3 לתצהיר
8 משלים מטעם הנתבע 2).

9 52. לאחר שהובאו בפני כלל הראיות, העדויות והמסמכים, הגעתי לכלל מסקנה כי אינני נותן
10 אמון בגרסתו של הנתבע 1, ולעומת זאת – עדותו של הנתבע 2 נמצאה בעיני מהימנה וראויה לאמונו
11 של בית המשפט. לפיכך אני קובע כי גרסתו של הנתבע 2 באשר למועד כתיבת השיחון, היא
12 הנכונה, וכי ההתקשרות שנעשתה בינו לבין הנתבע 1 בקשר לחיבור השיחון אכן נעשתה לראשונה
13 במהלך השנים 6-1995, ולא במהלך השנים 6-1975 כפי שטוען הנתבע 1. אפרט להלן נימוקי לכך:

14 א. הראיה המרכזית, התומכת בגרסתו של הנתבע 2, הינה כי ההסכם מיום 12.11.95 (נ/8). על
15 הסכם זה מתנוססת חתימתו של הנתבע 1. מפאת חשיבות הדברים, אצטט להלן מנוסחו של
16 הסכם זה:

17 "בין מר מיכאל זק, הוצאת ספרים ש. זק ושות', רח' המלך גיורג' 2, ירושלים,
18 להלן: ההוצאה. לבין ד"ר משה כהן, טל. 5343521 ירושלים. להלן: העורך.

19 העורך הסכים לערוך עבור ההוצאה שיחון עברי – ערבי וההוצאה תוציא את
20 השיחון הנ"ל לאור. כתב היד יוגש בצורה כדלקמן: העברית והמקרא הערבי יוגשו
21 בצורה ברורה ומסודרת לפי עניינים. לפני כל עניין תופיע כותרת המורכבת מעברית,
22 והמקרא הערבי באותיות עבריות. הטקסט יופיע גם כן מסודר בשני טורים: עברית,
23 והמקרא הערבי באותיות עבריות. כמו כן, המחבר יערוך את התוכן, ההקדמה
24 וההוראות ללימוד הערבית בלשון העברית. כתב היד על כל מרכיביו יוגש באופן
25 ברור ומוכן למסירה לסידור בדפוס. העורך יערוך את כל ההגהות הדרושות עד
26 להוצאת הספר לאור. ההגהות תעשנה בהתאם לקצב העבודה בדפוס. ההוצאה
27 תשלם לעורך עבור כל העבודה סך של 3,000 ₪ שהוא סכום מוסכם וסופי ע"י שני
28 הצדדים וכל מס שהוא יחול על העורך.

29 "... (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 קריאת נוסחו של הסכם זה בהתחשב בנסיבות כריתתו, וכן בחינת תכליתו כפי שנתפסה בזמן
2 אמות על ידי הצדדים לו, מוליכה למסקנה כי הפרשנות הנכונה שיש לייחס לחובות העריכה
3 שפורטו והוטלו בהסכם על הנתבע 1 הינה כי הוטל על הנתבע 1 לחבר את השיחון לפי הזמנת
4 הנתבע 2, בשם הוצאת זק. הנתבע 1 ניסה להתחמק ולטעון כי בשנת 1995 נדרש ממנו רק
5 לחבר הקדמה לשיחון. לכן, הוא אף לא הציג גרסה ברורה במענה לשאלה האם החתימה
6 המופיעה על הסכם זה הינה חתימתו אם לאו, וציין כי גם אם חתם על ההסכם הרי שעשה
7 זאת "בהיסח הדעת". אני מתקשה ליתן אמון בעדותו של הנתבע 1. עדותו לפני היתה
8 פתלתלה, מתוחכמת, ולא נתנה מענה ענייני למסמכים ולעובדות שהוצגו בפניו, דוגמא
9 מובהקת לכך הינה גרסתו המעורפלת בנושא חתימתו על ההסכם מיום 12.11.95:

10 "ש. מפנה לסעיף 49 לתצהירך (שם אתה מצביע על נספח 1 לכתב ההגנה של הנתבע
11 2 כמסמך שאינך יכול להגיד בוודאות שאתה הוא זה שחתם עליו בזמנו) – אתה
12 כותב באמצע הסעיף 'יתכן שזק החתים אותי על מסמך כלשהו עליו חתמתי בהיסח
13 הדעת' – אתה מתייחס להסכם משנת 95:

14 ת. כן. אם מדובר בהסכם משנת 95 שהוצג בפנינו לקראת בירור המשפט הנוכחי.

15 ש. בשנת 95 נהגת לחתום על מסמכים מבלי לקרוא אותם?

16 ת. באופן עקרוני אני לא נוהג לחתום על מסמכים בהיסח הדעת. אבל כפי
17 שהתברר לי בדיעבד, אני לא בטוח היום שהחתימה כלפי שהיא מוצגת במסמך
18 היא שלי.

19 ש. בהנחה והחתימה שלך, לא קראת את ההסכם, נכון? (מציג את ההסכם) אני
20 רוצה להבין את הטענה שלך.

21 ת. אינני מזהה את החתימה שלי על ההסכם מיום 12.11.95 שנחתם בין מר מיכאל
22 זק והוצאת זק לביני, כביכול.

23 ש. בהנחה שזו חתימתך, לא קראת את ההסכם?

24 ת. מתי?

25 ש. במועד שבו חתמת.

26 ת. במועד שבו חתמתי, כתוב בסעיף 49 בתצהיר שלי 'יתכן שזק החתים אותי
27 באותה עת על מסמך כלשהו עליו חתמתי בהיסח הדעת'. זו תשובתי.

28

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 שאלת ביהמ"ש
- 2 ש. מה הבסיס להתכנות זו?
- 3 ת. הבסיס הוא האמור בסעיף 51 לתצהירי.
- 4 ש. למה ההתייחסות בסעיף 51 לעובדה שזה שונה מחתימתך היום?
- 5 ת. אני נותן סידרה של נקודות. טיבעה של חתימה שהיא משתנה. אך לשאלת ב"כ
- 6 התובע, האם זו חתימתי? אני לא יכול לומר בוודאות כי זאת חתימתי".
- 7 המשד החקירה:
- 8 ש. האם אתה יכול לומר לנו במאת האחוזים שאתה לא חתום על ההסכם משנת
- 9 95?
- 10 ת. אני לא יכול לומר ב- 100 אחוז שאני לא חתום על ההסכם משנת 95"
- 11 (פרוטוקול, עמוד 119; ההדגשות אינן במקור – ב.א.).
- 12 ובנו:
- 13 ש. אני מציג לך את החוזה המקורי נ/8. האם החתימה על העותק המקורי זו
- 14 חתימתך?
- 15 ת. כשנשאלתי פעם קודמת לגבי חתימה זו, אמרתי שאני לא יכול להגיד בוודאות
- 16 שזו חתימתי.
- 17 ש. מדוע לא הצגת לבית המשפט אף מסמך, לא משנות ה- 90 ולא משנות ה- 70,
- 18 שנושא חתימה שלך לצורך השוואה?
- 19 ת. כי לא התבקשתי".
- 20 (פרוטוקול, עמוד 143, ש' 24-28; ההדגשות אינן במקור – ב.א.).
- 21 בהתבסס על חומר הראיות והעדויות שהובאו לפני אני קובע כי הנתבע 1 הוא זה אשר חתם
- 22 על ההסכם מיום 12.11.95, וכי טענתו לפיה חתימתו עליו נעשתה ב"היסח הדעת" – לא
- 23 הוכחה ודינה להידחות.
- 24 נוסח ההסכם סותר באופן חד משמעי את גרסתו של הנתבע 1 לפיה ההתקשרות שנעשתה
- 25 בשנת 1995 התייחסה רק לגבי כתיבת המבוא לשיחון שנכתב על-ידו 20 שנה קודם לכן. אני

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 קובע כי מנוסחו של ההסכם מיום 12.11.95 ניתן ללמוד כי ההתקשרות שבין הצדדים נועדה
 2 הן לשם כתיבת השיחון והן לשם כתיבת המבוא לו, ובנוסף לכך – גם לשם ביצוע עריכה
 3 והגהה של השיחון. לא למותר לציין כי מנוסחו של ההסכם מיום 12.11.95 לא ניתן ללמוד על
 4 התקשרות קודמת כלשהי שנעשתה לגבי השיחון בין הנתבעים, וגם בכך יש משום תימוכין
 5 לגרסתו של הנתבע 2.
- 6 ב. מר מתי נגבי, אשר אין מחלוקת כי הוא זה שיצר את הקשר בין הנתבע 1 לבין הנתבע 2 לצורך
 7 הכנת השיחון, העיד כי ההתקשרות שבין הצדדים נוצרה לראשונה בשנת 1995, כי הנתבע 1
 8 היה מעורב בעריכה ובהגהה של השיחון בטרם יצא לאור, וכי מר נגבי עצמו אף הדפיס את
 9 כתב היד שקיבל מהנתבע 2 ללא כל הוספות או שינויים (פרט להערות הגהה של הנתבע 2).
 10 עדותו של מר נגבי נמצאה על ידי מהימנה וראויה לאמון בית המשפט על אף שאני מודע
 11 לקשרי העבודה הקיימים בינו לבין הנתבע 2. עדות זו מסייעת אף היא לסתירת גרסתו של
 12 הנתבע 1.
- 13 ג. במהלך שיחת טלפון שניהלו הנתבעים, האחד עם השני, ביום 26.2.2009 (שיחה שהוקלטה על
 14 ידי הנתבע 2 וצורפה על ידו לתצהירו), ניסה אומנם הנתבע 1 להציג את הגרסה לפיה כתב את
 15 השיחון עוד בשנים 6-1975, אך מאידך, הודה הנתבע 1 במהלך אותה שיחה כי בטרם כתב את
 16 השיחון הוא נפגש עם התובע 2, התייעץ עמו לשם כתיבתו, וכי התובע 2 הפנה אותו לעיין
 17 בספרים. דבריו אלו של הנתבע 1 סותרים את גרסתו לפיה כתב את השיחון בשנים 6-1975,
 18 שהרי בשנים אלה – טרם נכתבו הספרים על ידי התובע 2, ומר מתי נגבי אף העיד כי הדפיס
 19 את כתב היד שקיבל מהנתבע 1 בשנים 6-1995 מבלי שהכניס בו תוספות או שינויים זולת
 20 תיקוני הגהה. במהלך עדותו של הנתבע 1 נטען על ידו כי דבריו המופיעים בהקלטה, אשר
 21 חלקם סותר את גרסתו בדבר כתיבת השיחון בשנים 6-1975, נאמרו "כמעין סימולציה"
 22 לשיחה עם התובע 2 – שיחה אשר הנתבע 2 לחץ עליו לקיימה, וכי אין דבריו אלה משקפים
 23 את האמת כהווייתה. אינני מקבל טענה זו, אשר אינה תואמת את אופן התנהלותה של
 24 השיחה, ואף לא את תוכן הדברים שהושמעו בה, ובמיוחד את דברי הנתבע 1 עצמו.
- 25 ד. חברו של הנתבע 1, מר מקס בן-שטרית העיד כי בשנת 1976, בזמן ביקורו בארץ, אמר לו
 26 הנתבע 1 כי הוא עובד על כתיבת שיחון. אין בידי לקבל עדות זו כתומכת בגרסתו של הנתבע 1.
 27 המדובר בעדות מפי השמועה שכן מר בן-שטרית העיד כי לא ראה את כתב היד עצמו, אלא רק
 28 שוחח על כך עם הנתבע 1 ושמע מפיו על עבודתו. מעבר לכך, העיד מר בן-שטרית כי:
 29 "אני הכרתי מספיק טוב את משה (הכוונה לנתבע 1 – ב.א.) כדי לדעת שבתוך זקה
 30 הוא כותב את השיחון" (פרוטוקול, עמ' 109, ש' 8-9).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 דבריו אלו של העד אינם עולים בקנה אחד עם גרסתו של הנתבע 1 עצמו אשר בתצהיר עדותו
2 הראשית הצהיר כי שקד באופן ממושך על הכנת השיחון :

3 **32. עצם כתיבת השיחון זכורה לי היטב... אני זוכר את עצמי מבלה לילות**
4 **שלמים בכתיבה בחדרי שבמעונות הסטודנטים.**

5 ...

6 **34. "לשם יצירת התכנים עשיתי ימים כלילות במחקר נושאים נמוצים ומשפטים**
7 **שימושיים לשיחה באותה התקופה..."**

8 מאחר שמדובר בעדות מפי השמועה שאינה קבילה כראיה, ונוכח אי ההתאמה שבינה לבין
9 עדותו של הנתבע 1 עצמו, הרי שאין בראיה זו כדי להוות משקל נגד ממשי לראיות שהובאו על
10 ידי הנתבע 2 בכלל, ולהסכם מיום 12.11.95 בפרט. ממילא אין בעדות זו כדי לבסס גרסתו
11 של הנתבע 1 לפיה השיחון נכתב על ידו עוד בשנים 1975-6. לא למוותר לציין כי בשנים 1975-6
12 היה הנתבע 1 עדיין סטודנט, וגרסתו של חברו, העד מר בן-שטרית, מתעלמת מכך שבאותה
13 תקופה טרם הפך הנתבע 1 למומחה להוראת השפה הערבית.

14 ה. הנתבע 1 תמך גרסתו לפיה השיחון נכתב על ידו והוצא לאור לראשונה עוד בשנים 1975-6
15 במסמך "קורות חיים" באנגלית ובעברית אשר לטענתו נכתב על ידו מספר שנים טרם תחילתו
16 של הליך זה. בנוסף, התיימר הנתבע 1 לבסס גרסתו זו בספר שפרסם על בסיס עבודת
17 הדוקטורט שלו (העתקי מסמך קורות החיים וכריכתו האחורית של הספר הזה צורפו על ידי
18 הנתבע 1 כנספחים ט' – יא' לתצהיר עדותו הראשית). הן במסמך קורות החיים והן בספר ציין
19 הנתבע 1 כי פרסם שיחון עברי – ערבי, בהוצאת זק, בשנים 1975-6. על אף הצגתם של
20 מסמכים אלה כראיות במהלך המשפט, אינני מקבל גרסתו של הנתבע 1 לפיה פרסם והוציא
21 לאור את השיחון בשנים 1975-6. אפרט הטעמים לכך :

22 ראשית, הראיה המרכזית והחשובה ביותר אותה צריך היה הנתבע 1 להציג לפני בית המשפט
23 על מנת להוכיח גרסתו העובדתית הינה הספר עצמו, כפי שהוצא לאור, לדבריו, בשנים 1975-6
24 . הנתבע 1 לא עשה כן, ולא סיפק הסבר סביר למחדלו. לא די לטעון בעלמא כי "הראיות נכמו
25 כתב היד, אישורי התשלום, והשיחון המקורי, בניגוד לנפשות הפועלות, לא שרדו את חלוף
26 השנים" (נעמוד 1 לסיכומי הנתבע 1). מוטל היה על הנתבע 1 לספק הסבר סביר למחדלו,
27 לרבות פירוט המאמצים שעשה על מנת לאתר העתק של השיחון המקורי. משלא עשה כן –
28 חלה ההלכה הפסוקה, "שמעמידים בעל-דין בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראייה, שהיא
29 לטובתו, ואם נמנע מהבאת ראייה רלבנטית שהיא בהישג ידו, ואין לו לכך הסבר סביר, ניתן
30 להסיק, שאילו הובאה הראייה, הייתה פועלת נגדו" [ע"א 548/78 פלוגית נ' פלוגי, פ"ד לה (1)
31 759,736 (1980)].

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 אוסיף ואציין כי בעניין זה הנוגע להבאת ראיות התומכות בגרסה עובדתית נטענת בולט
2 ההבדל שבין הנתבעים: הנתבע 1, כאמור, לא הצליח להביא, במהלך בירור התובענה, עותק
3 של השיחון אשר לטענתו נכתב והוצא לאור כבר בשנים 6-1975.
- 4 לעומתו, הנתבע 2, אשר טען כי השיחון עברי – ערבית המופיע בקטלוג שנת 1987 של הוצאת
5 "זק" (תחת מספר קטלוגי 1326) הינו שיחון אותו רכש מהוצאת מרכוס (תחת השם "כך
6 מדברים ערבית") – לא הסתפק בהעלאת טענתו זו (אותה אני מקבל כנכונה) בעלמא, אלא
7 תמך אותה בראיה פיסית, בשיחון עצמו, וזאת חרף העובדה שהמדובר בשיחון ישן, שהוצא
8 לאור בשנת 1979 (9/נ). בכך יש כדי לחזק את האמון שאני נותן בגרסתו של הנתבע 2 ועל אף
9 אי דיוקים, לא מהותיים, שהיו בה, לעומת אי האמון שלי בגרסתו של הנתבע 1.
- 10 שנית, הוכח בפני כי הן במסמך קורות החיים של הנתבע 1, והן בספר שפרסם, חטא הנתבע 1
11 באי אמירת מלוא האמת ביחס לרזומה המקצועי שלו בכלל, ולפרסומים שחוברו על ידו בעבר
12 בפרט:
- 13 (1) במסמך קורות החיים כתב הנתבע 1 כי הוא שימש כראש החוג לשפה ולספרות הערבית
14 ב"מכללת אחווה", בין השנים 1995-2006. הוכח לפני כי המדובר במידע בלתי מדויק,
15 הנכון רק בחלקו, וכי הנתבע 1 שימש בתפקיד זה רק במשך כמחצית מהתקופה הזו
16 (לעניין זה, ראו פרוטוקול, עמ' 133, ש' 23 – עמ' 134, ש' 15. כן ראו "אישור העסקה"
17 שצירף הנתבע 1 כנספח ח' לתצהיר עדותו הראשית, בו נכתב כי שימש כראש חוג בין
18 השנים תשנ"ח-תשס"א ו-תשס"ג-תשס"ד).
- 19 (2) ברשימת פרסומים שנסקרה במסמך "קורות החיים" הוצג השיחון כ"ספר לימוד", על
20 אף הנתבע 1 הודה בעדותו כי הגדרה זו אינה אמת, וכי הציג את השיחון כ"ספר
21 לימוד" לצורך הקידום שלו במכללה (פרוטוקול, עמ' 135, ש' 9-29).
- 22 (3) בספר שפרסם הנתבע 1 נכתב, בין היתר, כדלקמן:
- 23 "מפרסומיו:
- 24 א. שיחון עברי – ערבי; הוצאת זק, ירושלים 1976.
- 25 ב. לקט פנינים – פתגמים ומשלים בערבית הארצי-ישראלית; הוצאת לוי ירושלים
26 "2000".
- 27 גם בפרסום זה נפלו, למצער, אי דיוקים מהותיים. הנתבע 1 הודה בעדותו כי: (א) הספר
28 כלל לא יצא לאור על ידי הוצאת לוי – אלא הודפס כחוברת עבודה לסטודנטים במכללת
29 אחווה; (ב) החוברת לא יצאה לאור בשנת 2000 – אלא הודפסה בשנת 2001; (ג) הוא לא

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 כתב את הספר לבדו, אלא בשיתוף פעולה עם מר בן ציון אלקלעי (פרוטוקול, עמ' 137, 2 ש' 7 – עמ' 138, ש' 11).
- 3 הנה כי כן, במסמך "קורות החיים" של הנתבע 1, ובספרו, נכתבו דברים שאינם נכונים ביחס 4 לרזומה המקצועי שלו ולגבי רשימת הפרסומים מפרי עטו. משכך, אני קובע כי מסמכים אלה 5 לוקים בחוסר מהימנות, ולכן אין ליחס משקל רב לכתוב בהם גם ביחס לשנת הוצאתו לאור 6 של השיחון נושא תובענה זו.
- 7 ו. בסעיף 37 בתצהיר עדותו הראשית – טען הנתבע 1 כדלקמן:
- 8 "מרגע שהעברתי את כתב היד לזק התכנים יצאו משליטתי ולעולם לא זכיתי
9 לראותם, לא כל שכן את השיחון אשר יצא לאור, כל שכן תכניו, שכן העתק הימנ
10 לא הועבר לידי מעולם ולא קיבלתי כל דווח לגבי השתלשלות העניינים שלאחר
11 מסירת כתב היד לזק, אך הנחתי שלא נעשה בתכנים כל שינוי כי פעולה שכזו דרשה
12 התערבות של גורם אשר מכיר את השפה הערבית על יסודות הניקוד, ההטעמה
13 והפיסוק שלה". (ההדגשות אינן במקור – ב.א.)
- 14 בניגוד לגרסתו זו של הנתבע 1 הוכח לפני כי גם אמירה זו לוקה באמינותה, וכי בפועל, הנתבע 15 1 ראה גם ראה את השיחון במהלך השנים. למסקנה זו הגעתי נוכח העובדה שהנתבע 1 העיד 16 כי בספריית המכללה בה הוא מלמד, היה קיים עותק מצולם של השיחון בתצורת חוברת 17 (פרוטוקול, עמ' 136, ש' 20-14); כי הצילום והכריכה של השיחון כחוברת נעשו על פי בקשתו 18 (פרוטוקול, עמ' 137, ש' 31-33); וכי הוא עצמו "עלעל" בחוברת (פרוטוקול, עמ' 136, ש' 28); 19 ואף הציג אותה לחבר בוועדת המינויים שהייתה אמורה לדון בקידום שלו (פרוטוקול, עמ' 20 135, ש' 23 – עמ' 135, ש' 4). משכך, אני מתקשה לתת אמון בגרסתו של הנתבע 1 לפיה 21 הקטעים המפרים הוספו לשיחון ללא ידיעתו, וכי הוא עצמו כלל לא ראה את השיחון בטרם 22 ננקטו על ידי התובעים ההליכים המתייחסים לתובענה הנוכחית.
- 23 ז. אציין, כי אני מודע לכך שגם בעדותו של הנתבע 2 התגלו אי דיוקים מסוימים, כדוגמת המועד 24 שבו החל להוציא לאור שיחונים והמועד שבו רכש את השיחון בערבית מהוצאת מרכוס (נ/9). 25 יחד עם זאת, נוכח גילו המתקדם של הנתבע והעובדה כי מדובר באירועים שאירעו לפני 26 עשרות שנים – אין באי דיוקים אלה, אשר אני סבור כי אינם מהותיים, כדי לקעקע את 27 מהימנותו בעיני, ואין בהם גם כדי לפגום בעדיפותה המוחלטת של גרסתו על פני גרסתו 28 הבלתי מהימנה של הנתבע 1.
- 29 53. בהתבסס על הראיות שהוצגו לפני, וכן בהתחשב באי הצגתו כראיה של השיחון, שהנתבע 1 30 טען כי יצא לאור לראשונה בשנים 6-1975, במהלך בירור התובענה הנוכחית מבלי שהנתבע 1 טרח 31 לפרט המאמצים שנעשו על ידו לשם איתורו של שיחון זה או לשם צילומו - אני קובע בזאת כי הוכח

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 לפני ברמת ההסתברות הנדרשת בהליכים אזרחיים כי השיחון נכתב ונערך לראשונה על ידי הנתבע 1
2 במהלך השנים 6-1995, כי שיחון זה ראה אור לראשונה בשנת 1996, וכי הנתבע 1, לאחר שנפגש עם
3 התובע 2 והופנה על ידו לספריו טרם כתיבת השיחון, הוא זה שהעתיק את הקטעים המפרים מתוך
4 הספרים והוא זה אשר שילבם בשיחון שנכתב על ידו.

5 **ד(2) מהות ההפרות**

6 54. למעשה אין מחלוקת בין הצדדים לגבי העובדה שבשיחון נכללים הקטעים המפרים אותם
7 העתיק הנתבע 1 מהספרים, וכי במתכונת זו השיחון הופץ, שווק ונמכר על ידי הנתבע 2.

8 אשר לדין החל לגבי הפרתה של זכות יוצרים: למקרא הוראת המעבר המפורטת בסעיף 78(ג) בחוק
9 החדש ניתן לקבוע כי יש להבחין בין שני סוגים של הפרות של זכויות יוצרים:

10 א. הפרות נמשכות שהחלו בטרם יום התחילה (25.5.2008) ונמשכו לאחריו (הפצה ושיווק של
11 עותק מפר) – לגביהן קיימת תחולה הן של הדין הישן (לגבי תחילת מעשה ההפרה) והן של
12 הדין החדש (לגבי סיומו של מעשה ההפרה).

13 ב. הפרות המהוות מעשה חד פעמי (העתקה) או הפרות נמשכות שהחלו והסתיימו בטרם יום
14 התחילה (פרסום; הפרת הזכות המוסרית) – לגביהן קיימת תחולה של הדין הישן בלבד.

15 בהתחשב בכך, אפנה לדון במהות ההפרות אשר בוצעו על ידי הנתבעים בזכויות היוצרים של
16 התובעים בספרים.

17 **הפרת הזכות החומרית**

18 55. כפועל יוצא מניתוח הדברים שהובאו עד כה, אני קובע כי הנתבעים הפרו את הזכות החומרית
19 של התובע 1 בספרים, בכך שהעתיקו את הקטעים המפרים מהספרים אל השיחון, בניגוד להוראות
20 המפורטות בסעיפים 1(2) ו- 2(1) בחוק הישן (שהינו הדין הרלוונטי להפרה בדרך של "העתקת"
21 יצירה, ובהיות העתקה בגדר מעשה חד פעמי). מעשה ההפרה בוצע הן על ידי הנתבע 1 אשר, כפי
22 שכבר פורט לעיל, העתיק את הקטעים המפרים מהספרים במהלך כתיבת ועריכת השיחון, והן על
23 ידי הנתבע 2, שהוציא לאור את השיחון הכולל את הקטעים המפרים.

24 56. מאידך אני קובע כי הנתבעים לא הפרו את זכותם של התובעים לפרסום היצירה. זכות זו
25 מעוגנת בסעיפים 1(2) ו- 2(1) בחוק הישן ובסעיפים 47 ו- 2(11) בחוק החדש. יודגש כי סעיף 2(11)
26 בחוק הישן קובע כי זכות זו מתייחסת רק לגבי "יצירה שלא נתפרסמה" (הגדרה דומה קיימת גם
27 בחוק החדש). במקרה הנוכחי, פרסם הנתבע 2 את השיחון לראשונה בשנת 1996, לאחר שהספרים
28 של התובעים כבר פורסמו, כך שזכות היוצרים של התובעים לפרסום הספרים לא הופרה.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

57. בנוסף, אני קובע כי הנתבעים לא הפרו את זכותם של התובעים להעמדת היצירה לרשות הציבור הקבועה בסעיפים 47 ו-11(5) בחוק החדש. זכות זו מוגדרת בסעיף 15 בחוק החדש כ"עשיית פעולה ביצירה כך שלאנשים מקרב הציבור תהיה גישה אליה ממקום ובמועד לפי בחירתם". מעיון בדברי ההסבר לסעיף 15 בהצעת חוק זכות יוצרים, התשס"ה – 2005 (הצעות חוק ממשלה 196, י"ג בתמוז התשס"ה 20.7.2005, 1116), עולה כי מן הראוי לפרש זכות זו כחלה על העמדת יצירה לרשות הציבור שלא באמצעים המקובלים, אלא באמצעות האינטרנט, כמשמעותה של הגדרה זו בסעיף 8 לאמנת WCT – ממנה היא נלקחה [ראו: ת.א. (י-ם) 9430-07 שפירו נ' רגן (לא פורסם, 11.12.2011), פסקה 20 בפסק הדין; גרינמן, עמודים 308-309]. במקרה דנן, לא נטען, ולא הוכח, כי באתר האינטרנט של הנתבע 2 פורסמו הקטעים המפרים עצמם, ולפיכך – אני קובע כי זכותם של התובעים להעמדת הספרים לרשות הציבור לא הופרה.

הפרת הזכות המוסרית

58. הזכות המוסרית מוגדרת בסעיף 46 בחוק החדש באופן הבא:

"זכות מוסרית ביחס ליצירה היא זכות היוצר –

- (1) כי שמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה הראויים בנסיבות העניין ;
- (2) כי לא יוטל פגם ביצירתו ולא ייעשה בה סילוף או שינוי צורה אחר, וכן כי לא תיעשה פעולה פוגענית ביחס לאותה יצירה, והכל אם יש באילו מהם כדי לפגוע בכבודו או בשמו של היוצר". (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).

בסעיף 44 בחוק הישן הוגדרה הזכות המוסרית באופן הבא:

- "(1) מחבר זכאי ששמו ייקרא על יצירתו בהיקף ובמידה המקובלים.
- (2) מחבר זכאי שלא ייעשה ביצירתו כל סילוף, פגימה או שינוי אחר, או כל פעולה שיש בה משום הפחתת ערך ביחס לאותה יצירה, העלולה לפגוע בכבודו או בשמו של מחברה". (ההדגשות אינן במקור – ב.א.).

59. **הזכות לייחוס** הינה, אם כן, זכותו המוסרית של היוצר לכך ששמו יקרא על יצירתו בהיקף ובמידה הראויים (על פי סעיף 46(1) בחוק החדש) או המקובלים (על פי סעיף 44(1) בחוק הישן) בנסיבות העניין.

שאלת השאלה: האם הנתבעים הפרו את **הזכות לייחוס** של התובע 2 לגבי הקטעים שהועתקו **מהספרים**? אין מחלוקת כי הנתבעים ערכו והוציאו לאור את השיחון, וכי במסגרת השיחון נכללו הקטעים המפרים שהועתקו מהספרים ללא ציון שמו של התובע 2 כיוצרים. אינני מקבל את טענתו

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 של הנתבע 2 לפיה על התובעים מוטל הנטל להוכיח את ההיקף והמידה הראויים, או המקובלים,
2 לפרסום שמו של היוצר על היצירה. במקרה הנוכחי אין עסקינן בסיטואציה בה צוין שם היוצר על
3 גבי היצירה באופן שאינו בולט מספיק אלא במצב דברים שונה לחלוטין כאשר שמו של היוצר
4 (הנתבע 2) לא אוזכר כלל בשיחון. משכך, אני קובע כי הנתבעים הפרו באופן גורף את זכותו של
5 התובע 2 לייחוס הקטעים המפרים כיצירתו. הפרה זו בוצעה הן על ידי הנתבע 1, אשר כתב את
6 השיחון, והן על ידי הנתבע 2, שהוציא את השיחון לאור.
- 7 60. האם הנתבעים הפרו את זכותו של התובע 2 לשלמות היצירה? הנתבעים פרסמו את השיחון
8 המכיל את הקטעים המפרים שהועתקו מתוך הספרים, כשהוא כולל שגיאות רבות. בעניין זה העיד
9 הנתבע 1 כדלקמן:
- 10 " ... אין עמוד שלא נמצאו בו טעויות גסות מאוד ולא תלמיד של תואר ראשון, קל וחומר של
11 תואר שני, יעשה טעויות מסוג זה שנעשו גם באוצר המילים, גם בניקוד וגם בתורת הצורות"
12 (פרוטוקול, עמ' 121 ש' 31 – עמ' 122 ש' 2).
- 13 התובע 2 העיד כי ההבדלים בין הקטעים המפרים, כפי שפורסמו במסגרת השיחון, לבין הקטעים
14 המקוריים הנכללים בספרים נובעים, להבנתו, מטעויות שנפלו ללא כוונה במהלך ההעתקה:
15 "ש. ז"א מישוהו העתיק והכניס שיבושים בכוונה.
16 ת. בתעתיק יש שיבושים אינני יודע עם נעשו בכוונה. אני חושב שלא נעשו בכוונה.
17 ש. כשאתה אומר שיבושים אתה מתכוון לטעויות.
18 ת. כן. אני השווייתי את הטקסט הערבי בין שני המסמכים" (פרוטוקול, עמ' 20 ש' 19-22).
- 19 61. הפרת הזכות לשלמות היצירה מותנית בקיומם של שני התנאים המצטברים הבאים:
- 20 **התנאי הראשון** – כי היצירה נפגעה על ידי אחת או יותר מבין **הפעולות הפוגעניות** המפורטות בסעיף
21 46(2) בחוק החדש ובסעיף 4א(2) בחוק הישן. ראוי לציין כי על פי החוק החדש מדובר על פגם, סילוף,
22 שינוי צורה או פעולה פוגענית שפגעו ביצירה, ואילו על פי החוק הישן מדובר על סילוף, פגימה, שינוי,
23 או פעולה שיש בה הפחתת ערך של היצירה. במקרה הנוכחי, אין מחלוקת כי בקטעים המפרים
24 שהועתקו אל השיחון, נכללו "טעויות גסות מאוד" (כלשונו של הנתבע 1) – כך שניתן לקבוע כי
25 התנאי הראשון הנדרש לשם הוכחת הפרתה של הזכות לשלמות היצירה התקיים.
- 26 **התנאי השני** – כי יש באותה פעולה פוגענית כדי לפגוע בשמן או בכבודו של היוצר. כפי שיוסבר
27 להלן, במקרה דנן אין בפרסום הקטעים המפרים במסגרת השיחון כדי לפגוע בשמו או בכבודו של

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 התובע 2, ומשכך – אני קובע כי לא הופרה זכותו של התובע 2 לשלמות היצירה. אפרט להלן טעמי
2 לקביעתו זו:
- 3 א. לא נפגע שמו של היוצר – באשר לפגיעה בשמו של היוצר, מסביר המלומד ג' פסח במאמרו
4 "הזכות האישית – מוסרית של היוצר ועיקרון חופש הביטוי" [ספר ויסמן – מחקרי משפט
5 לכבודו של יהושע ויסמן] שלום לרנר ודפנה לוינסון-זמיר עורכים, (2002), 463, 532] כי:
6 "במקרים בהם ברור, כי מדובר ביצירה עצמאית משל יוצר נוסף, אשר אינה מזוהה עם
7 היוצר המקורי שנעשה שימוש ביצירותיו, קשה לדבר על פגיעה במוניטין של היוצר
8 הראשון, בשמו ובאינטרסים הכספיים הנלווים למוניטין שלו, שכן אותה יצירה נוספת
9 כלל אינה מיוחסת לו ואינה מזוהה עמו" (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 10 במקרה הנוכחי, הקטעים המפרים נכללו בשיחון אשר פרסם תחת שמו של התובע 1 מבלי
11 שניתן במהלך הדברים הרגיל לזהותם עם יצירתו של התובע 2, דהיינו – עם הספרים שנכתבו על
12 ידי התובע 2. בהקשר זה, העיד התובע 2 עצמו כדלקמן:
- 13 "ש. האם בקטעי השיחה שיש בספר שלך יש משהו מיוחד, יוצא דופן, השונה ממה שאנשים
14 מדברים באמת ברחוב?
15 ת. לא.
- 16 ש. אם אדם שיפתח את הספר של ד"ר כהן והוא לא מכיר אותך ויראה קטע של שיחה, האם
17 יש איזוהי דרך שהוא יכול לדעת שזוהי שיחה שלך?
18 ת. לא.
- 19 ש. אין משהו מיוחד בקטעי השיחה שמוזהה אותך?
20 ת. לא" (פרוטוקול, עמ' 38, ש' 27 – עמ' 39, ש' 1).
- 21 לאור כל האמור, אני קובע כי לא נגרמה פגיעה בשם ובמוניטין של התובע 2 כתוצאה מפרסום
22 הקטעים המפרים במסגרת הוצאתו לאור של השיחון.
- 23 ב. בת"א (חיי) 977/86 טאו נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל בע"מ, פ"מ תשנ"ב (3), 89, 109
24 (1992) קבעה כב' השופטת שטרסברג-כהן, בעת שהתייחסה לשאלת הפגיעה בכבודו של יוצר
25 היצירה, כי:

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 "נראה לי שאין להציב – לעניין פגיעה בכבודו של אדם – רק מבחן סובייקטיבי, אלא יש
2 להעמיד את ההיפגעות הסובייקטיביות במבחן אובייקטיבי של סבירות" (ההדגשה אינה
3 במקור – ב.א.).

4 הגדרתה זו של כבי' השופטת שטרסברג-כהן מקובלת אף עלי. גם אני סבור כי אין די בכך
5 שהיוצר רואה עצמו כפגוע באופן סובייקטיבי, אלא נדרש גם לקבוע כי בנסיבות העניין היפגעותו
6 תחשב כסבירה גם מבחינה אובייקטיבית. דוגמא למקרה בו היפגעות היוצר תחשב לסבירה
7 תתרחש למשל כאשר היצירה סולפה באופן מגמתי, מתוך כוונה להוציא את הטקסט מהקשרו
8 בניגוד ל"כוונת המחבר". בנסיבות המקרה הנוכחי אין מדובר בסילוף מגמתי של יצירתו של
9 התובע 2, אלא בשיבושים אותם ראה אפילו התובע 2 עצמו כטעויות שלא נעשו בכוונת מכוון או
10 במגמתיות. בנסיבות אלה, ובהתחשב בכך שמדובר ביצירה עצמאית נוספת אשר תוכנה איננו
11 מזוהה עם היוצר המקורי של הספרים (דהיינו – עם התובע 2), אני קובע כי לא נגרמה פגיעה
12 בכבודו של התובע 2, ולא נפגעה זכותו לשלמות יצירתו.

13 **הנתבע 2 אינו בגדר מפר עקיף**

14 62. לטענת התובעים יש להטיל על הנתבע 2 אחריות כוללת להפרתם הישירה והעקיפה של זכויות
15 היוצרים בספרים, וזאת בשל העובדה שהתרשל בכך שלא וידא כי השיחון אותו כתב עבורו הנתבע 1
16 הינו מקורי. לטענת התובעים, רשלנותו של הנתבע 2 מתבטאת גם כך שלא החתים את הנתבע 1 על
17 נוסח של כתב התחייבות המצהיר כי השיחון אותו כתב הנתבע 1 לפי הזמנתו הינו מקורי, ואינו מפר
18 זכויות יוצרים כלשהן.

19 63. יש להבחין בין הפרה ישירה (או ראשית) לבין הפרה עקיפה (או משנית) של זכויות יוצרים. על
20 הבחנה זו עמד כבי' השופט ע. בנימיני בת"א (ת"א) 2267/00 שפר ואח' נ' תרבות לעם (1995) בע"מ
21 (לא פורסם, 6.4.2006), בהדגישו כי:

22 "חוק זכות יוצרים מבחין בין הפרה ראשית לבין הפרה משנית. הפרה ראשית מתבטאת
23 בפעולות המהוות ניצול זכות היוצרים באופן השמור בלעדית לבעליה. פעולות אלו, אשר
24 יוחדו לבעל זכות היוצרים, פורטו בסעיף 1 לחוק, וביצוען בלא הסכמת בעל זכות היוצרים
25 מהווה הפרה לפי סעיף 1(ג) לחוק. הפרה שכזו איננה דורשת הוכחת יסוד נפשי כלשהו; אין
26 צורך להוכיח ידיעה כי המעשה מפר, או כי המוצר מפר. החרוג היחיד והחלקי לכך – ואף
27 הוא איננו פוטר מן ההפרה עצמה – קבוע בסעיף 8 לחוק: בהעדר ידיעה על עצם קיומה של
28 זכות היוצרים, לא ינתן סעד כלשהו כנגד המפר, פרט לצו מניעה. שונים הדברים לגבי אדם
29 המבצע הפרה משנית של זכות יוצרים, קרי: מסחר בעותקים מפרים של יצירות המוגנות
30 בזכות יוצרים. במקרה זה, קיימת הפרה אך ורק כאשר מדובר בעותקים מפרים, וכאשר
31 הנתבע ידע כי הם מפרים" (סעיף 47 לפסק הדין).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

64. אני דוחה את טענת התובעים בדבר התרשלותו של הנתבע 2. הנתבע 2 התקשר עם הנתבע 1 בשנת 1995, בעת שהאחרון היה כבר ד"ר לשפה ולספרות ערבית. מטרת ההתקשרות היתה כי הנתבע 1 יכתוב עבורו שיחון ערבי – עברי. הגם שהדבר לא נכתב במפורש בהסכם שנחתם בין הצדדים, אין מחלוקת בין הנתבעים שהסכם זה כלל **תנאי מכללא** לפיו הנתבע 1 הוא שיכתוב את השיחון בעצמו, וכי לא יעתיק אותו, או חלקים הימנו, ממקורות אחרים. הנתבע 1 העיד על כך בעצמו:
- ש. האם תסכים שכשמומינים ממך כתיבת שיחון, הכוונה של שני הצדדים היא שאתה תכתוב את השיחון?*
- ת. נכון.*
- ש. האם גם תסכים איתי שזה מובן מאליו לשני הצדדים שתכתוב את השיחון בעצמך ולא תעתיק ממקורות אחרים?*
- ת. ברור לחלוטין* (פרוטוקול, עמ' 144, ש' 16-11; ההדגשות אינן במקור – ב.א.).
- מיעבר לכך, הדבר עולה אף משורת ההיגיון. ברי כי מוציא לאור המתקשר עם מומחה בתחום מקצועי מסוים לצורך כתיבת ספר בתחום מומחיותו, עושה זאת מתוך כוונה, הברורה לשני הצדדים, כי אותו מומחה יכתוב את הספר בעצמו ולא יעתיק אותו, או חלקים ממנו, מצד שלישי.
65. לא זו אף זו: הנתבע 2 העיד (פרוטוקול, עמ' 172, ש' 33 – עמ' 173, ש' 20) כי ברגע שנודע לו על הטענות בדבר העתקתם של קטעים מהספרים ושילובם בשיחון – הוא פעל באופן מידי להפסקת המכירות של השיחון. גרסתו של הנתבע 2 לא נסתרה. כן הצהיר הנתבע 2 כי הוא מנהל את ההוצאה לאור במשך עשרות שנים, מאז שנת 1956 וכי –
- 'בכל השנים שבהן פועלת הוצאת ש.זק, ועד לתביעה זו, מעולם לא הועלתה נגד ההוצאה טענה על הפרת זכות יוצרים. תביעה זו והטענות הכלולות בה, גורמת לי עגמת נפש גדולה, ופוגעת במורשת של הוצאה ותיקה ובעלת מוניטין'* (סעיף 3 לתצהיר עדותו הראשית של הנתבע 2; ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- התרשמותי מעדותו של הנתבע 2 הינה שמדובר באדם הגון, מקצועי, רב ניסיון, אשר נכשל בהתקשרותו עם הנתבע 1. אני שב וקובע כי גם בנושא זה עדותו לפני היתה אמינה וראויה לאמון מלא של בית המשפט.
66. מהנימוקים המפורטים לעיל, ובכלל זה מהתרשמותי מעדותו של הנתבע 2, אני קובע כי הנתבע 2 לא ידע על כך שהשיחון הפר את זכויות היוצרים של התובעים בספרים. לנוכח קביעתי כי ההסכם שבין הנתבעים כלל **תנאי מכללא** לפיו התחייב הנתבע 1 לכתוב את השיחון באופן מקורי ועצמאי מבלי להפר זכות יוצרים כלשהי השייכת לצד שלישי, אני קובע כי הנתבע 2 גם לא היה צריך

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 לדעת כי הנתבע 1 הפר את זכות היוצרים של התובעים בספרים בכך ששילב בהם ללא רשות
2 התובעים את הקטעים המפריים. לפיכך, על אף שהנתבע 2 עסק בהפצה, מכירה ושיווק של השיחונים
3 המפריים בטרם נודע לו על טענותיהם של התובעים בדבר הפרת זכויות היוצרים שלהם בספרים, **הרני**
4 **שהנתבע 2 איננו בגדר מפר עקיף** של זכויות היוצרים החומריות והמוסריות בספרים (כמגודר
5 בסעיפים 48 ו-51 לחוק החדש ובסעיף 2(2) לחוק הישן) מאחר שלא מתקיים לגבי אחד מהתנאים
6 הנדרשים לשם קיומה של הפרה עקיפה של זכות יוצרים, והוא – כי המפר העקיף ידע, או צריך היה
7 לדעת, על כך שהשיחונים מפריים את זכויות היוצרים של התובעים בספרים.

8 67. יצוין כי על פי החוק הישן "דק ידיעה קונקרטית מספיקה להכרה בפעולה כהפרה עקיפה"
9 ואילו על פי החוק החדש, "על המפר הפרה עקיפה לדעתו במפורש או שיהיה עליו לדעת, לאור
10 העובדות האובייקטיביות או הספציפיות שהיו בידעתו" [נ"ש פרזנטי, דיני זכויות יוצרים (מהדורה
11 שלישית, 2008), עמוד 1521; להלן: "פרזנטי"]. בכל מקרה, אבחנה זו אינה בעלת נפקות למקרה
12 הנוכחי, נוכח קביעתו, כי הנתבע 2 לא ידע, ולא צריך היה לדעת, בנסיבות התקשרותו עם הנתבע 1,
13 על כך שהשיחון מפר את זכויות היוצרים של התובעים בספרים.

14 **ד(3) האם זכאים הנתבעים להגנת "דבר של מה בכך" /או להגנת "מפר תמים"?**

15 **דחיית טענת ההגנה בנימוק "דבר של מה בכך"**

16 68. לטענת הנתבע 1, הקטעים המפריים מהווים פחות מ- 3% מתוכן הספרים, ואין בהם ביטוי של
17 יצירתיות מיוחדת. לפיכך, לגרסתו, מדובר ב"דבר של מה בכך" שאינו נהנה מהגנת החוק. אציין כי
18 מקובלת עלי פסיקתו של כב' השופט ע. גרוסקופף [ת"צ (מרכז) 5731-08-07 קיכל נ' בזק – החברה
19 הישראלית לתקשורת בע"מ (לא פורסם, 8.3.2010)] לפיה באופן עקרוני, אין החוק עוסק בזוטות
20 ("de minimis non curat praetor"). אכן, עיקרון זה "מהווה עקרון כללי במשפט הישראלי, ולו
21 מכוח החובה להשתמש בזכויות משפטיות בתום לב (סעיף 39 לחוק החוזים) (חלק כללי), החל על כל
22 חיוב וכל פעולה משפטית מכוח סעיף 61(ב) לחוק" (פסקה 29 בפסק הדין).

23 69. לגופן של דברים אציין כי אינני סבור שניתן להחיל את הדוקטרינה האמורה על נסיבות
24 המקרה הנוכחי. אומנם, יש ממש בטענת הנתבע 1 לפיה הקטעים המפריים מהווים מבחינה כמותית
25 פחות מ- 3% מתוכן הספרים, אולם, אין אני מקבל את הטענה כי מדובר בהפרה של "דבר של מה
26 בכך":

27 **ראשית**, השיחון בכללותו מונה 177 עמודים (וללא המבוא – 169 עמודים), ו- 27 עמודים מהשיחון
28 הועתקו מהספרים. הקטעים המפריים מונים, אם כן, מעל 15% מתוכן השיחון, ואין לראות בהפרה
29 כזו, אשר בגדרה אחוז נכבד שכזה מכלל התוכן המהווה את היצירה המפרה הועתק אליה שלא כדין,
30 כ"דבר של מה בכך". יתרה מזו: מעשה העתקה שכזה ראוי לגינאי ואין הוא בגדר זוטי דברים או
31 "דבר של מה בכך".

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 שנית, נוכח קביעתי דלעיל בדבר המאמצים והכישרון שהושקעו ע"י התובע 2 בחיבור הספרים,
2 לרבות בקטעים המפריים - אינני מקבל את הטענה בדבר העדר יצירתיות מיוחדת בקטעים המפריים
3 ההופכת את הפרתם ל"דבר של מה בכך".

4 70. לאור האמור, אני דוחה את הטענה שיש לראות את ההפרה כ"דבר של מה בכך".

5 **דחיית טענת ההגנה של הנתבע 2 בדבר היותו "מפר תמים"**

6 71. הן בחוק הישן והן בחוק החדש מוקנית למפר זכות היוצרים הגנה מפני חיוב בפיצויים בגין
7 ביצוע הפרה ישירה של זכויות יוצרים, מקום שהמפר הינו "מפר תמים". נושא זה הוסדר בסעיף 8
8 בחוק הישן הקובע כדלקמן:

9 "8. הוגש משפט מחמת הפרת זכות-יוצרים ביצירה, והנתבע טוען שלא ידע מדבר
10 קיומה של זכות-יוצרים ביצירה, לא יהא התובע זכאי לכל תרופה משפטית,
11 פרט לקבלת צו-מניעה או צו-איסור לגבי ההפרה, אם הוכיח הנתבע שבתאריך
12 ההפרה לא ידע ולא היה יסוד נאמן לחשוב שקיימת זכות-יוצרים ביצירה". (ההדגשה אינה
13 במקור - ב.א.).

14 בחוק החדש הוסדר נושא "המפר התמים" בסעיף 58 בחוק החדש אשר נוסחו שונה מהנוסח שפורט
15 בחוק הישן. סעיף 58 בחוק החדש קובע כדלקמן:
16 "58. הופרה זכות יוצרים או זכות מוסרית, ואולם המפר לא ידע ולא היה עליו לדעת, במועד
17 ההפרה, כי קיימת זכות יוצרים ביצירה, לא יחויב בתשלום פיצויים עקב ההפרה"
18 (ההדגשות שבסעיפים אינם במקור – ב.א.).

19 על פי סעיפים אלו, על הנתבע להוכיח שבמועד ההפרה הוא לא ידע, ולא היה עליו לדעת, (או לא היה
20 נאמן לחשוב), כי "קיימת זכות יוצרים ביצירה", דהיינו – כי היצירה עצמה מוגנת בזכויות יוצרים.

21 72. לשם בירורה של טענת "המפר התמים" הנטענת על ידי הנתבע 2 נדרש לבחון האם בנסיבותיה
22 של התביעה דנן זכאי הנתבע 2 ליהנות מהגנת המפר התמים? אני סבור כי התשובה לשאלה זו הינה
23 שלילית. בע"א 241/55 דפוס ניאוגרפיקה ואח' נ' מסדה בע"מ, פ"ד יא, תשי"ז/תשי"ח, 890, 892
24 (1957) קבע כבי השופט לנדוי (כתוארו דאז) כדלקמן:

25 "אותו סעיף (סעיף 8 לחוק הישן – ב.א.) חל רק על אדם המפר זכות יוצרים, מבלי לדעת –
26 ומבלי שהיה לו יסוד סביר לחשוד – שקיימת בכלל זכות יוצרים ביצירה הנדונה, ולא די בכך
27 שהמפר לא ידע, ולא היה לו יסוד לחשוד, שהתובע דוקא הוא בעל זכות היוצרים".

28

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 בדומה, קובע המלומד מ' דויטש בספרו קנין (תשנ"ז – 1997), בעמוד 191 כי :

2 " ... (ש)תום לב אינו מהווה הגנה כנגד הפרה ראשונית, אלא (וגם) זאת לעניין סעד הפיצויים
3 בלבד), כאשר הנתבע לא ידע ולא חייב היה לדעת כלל ועיקר על קיומה של זכות יוצרים
4 לאי-מי ביצירה שלגביה הוא מבצע את הפעולה המפירה. רק לעיתים רחוקות יסבור הנתבע
5 כי ביצירה שבה הוא מטפל אין זכות יוצרים לאדם כלשהו" [ההדגשות במקור – ב.א. ; כן
6 ראו : ע"א 2312/02 דרוק נ' דנציגר, פ"ד נט (6) 421, 431 (2005)].

7 בנוגע לנסיבות שבהן תהא תחולה להגנת "מפר תמיים", נקבע כדלקמן :

8 "באילו נסיבות, אם כן, נאמר כי לנתבע "לא היה יסוד נאמן לחשוד שקיימת זכות יוצרים
9 ביצירה"? קופינגר מסכם זאת, בעמ' 3-282 לספרו. לפיו על המבקש להעתיק להגנת כי זכות
10 יוצרים קיימת, אלא אם בידו ראיות הפוכות. הנימוקים היחידים המצדיקים העדר חשד
11 לקיום זכות יוצרים הם: (1) תקופת הגנת זכות היוצרים חלפה או (2) טבעה של העבודה
12 הוא כזה, שאינה צריכה להוות מושא לזכות יוצרים או (3) היצירה היא יצירה זרה (אינה
13 מוגנת על-פי חוק זכות יוצרים)" [ת.א. (ת"א) קרן נ' שביט, פ"מ התשנ"א (א) 139, 155-156
14 (להלן: "פרשת קרן"); פרזנטי, עמוד 1526] [ההדגשות אינן במקור - ב.א.).

15 73. ניתוח הדברים מוליך למסקנה כי הגנת "מפר תמיים" הקבועה בסעיף 8 בחוק הישן (כמו גם
16 בסעיף 58 בחוק החדש) הינה מצומצמת ביותר, וכי רק בהתקיים אחד משלושת המקרים המפורטים
17 בפסק הדין שניתן בפרשת קרן, ניתן לראות את מפר זכות היוצרים כמי שלא היה לו יסוד נאמן
18 לחשוד, או כמי שלא צריך היה לדעת שקיימת זכות יוצרים ביצירה. במקרה דנן, הנתבע 2 לא טען,
19 ולא הוכיח, כי התקיימו אחד או יותר מבין שלושת הנימוקים היחידים המפורטים בפרשת קרן,
20 ולפיכך לא תחול לגביו הגנת המפר התמיים. מטעם זה, וככל שהנתבעים יחויבו בתשלום פיצויים
21 לתובעים בהתאם לפסק דין זה אזי החיוב יתייחס לשני הנתבעים ביחד ולחוד. עם זאת, העובדה
22 שהפרת זכויות היוצרים בספרים נעשתה ללא ידיעה (סובייקטיבית ואובייקטיבית) של הנתבע 2,
23 תובא על ידי בחשבון בעת קביעת חלוקת האחריות הפנימית שבין הנתבעים, בנוגע לתשלום
24 הפיצויים. לעניין זה יפים דבריה של פרזנטי בספרה :

25 "אם מו"ל מוציא לאור יצירה של מחבר, שבדיעבד מתברר שהמחבר העתיק את היצירה או
26 חלקים מהותיים ממנה ממחבר אחר וביצע הפרה ללא ידיעת המו"ל. למו"ל לא תהיה הגנה
27 בפני הפרה ישירה אולם תהיה התחשבות בגובה הפיצוי שיחויב בו" (שם, עמוד 1656).

28 74. בהתחשב בקביעתי בדבר אי-זכאותו של הנתבע 2 להגנת "המפר התמיים", מתייתר מאליו
29 הצורך לדון בטענתם הנוספת של התובעים לפיה יש להטיל על הנתבע 2 אחריות בגין הפרת זכויות
30 היוצרים שלהם בספרים מכוח היותו "מעוול במשותף". בהקשר זה אסתפק בציון העובדה שטענה זו
31 לא הוכחה כנדרש נוכח העובדה שאחד התנאים שקיימו נדרש לשם הטלת אחריות כזו הוא כי גורם

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 הביניים אשר תרם להפרת זכויות היוצרים ידע בפועל על השימוש המופר שנעשה ביצירה המוגנת –
 2 תנאי שאינם מתקיים במקרה הנוכחי [ראו: ע"א 5977/07 האוניברסיטה העברית בירושלים נ' בית
 3 שוקן להוצאת ספרים בע"מ (טרם פורסם, 20.6.2011)].

4 **ה. זכאותם של התובעים לפיצויים סטטוטוריים בגין הפרת זכויות היוצרים בספרים**

5 75. כאמור, שני הנתבעים הפרו את זכויות היוצרים של התובעים בספרים – הן את הזכות
 6 החומרית (העתקה), והן את הזכות המוסרית (הזכות לייחוס), ולפיכך אני קובע בזאת כי הנתבעים,
 7 ביחד ולחוד, חבים בתשלום פיצויים לתובעים בגין ביצוען של הפרות אלה של זכויות היוצרים של
 8 התובעים בספרים.

9 76. לטענת התובעים, כל אחד מבין 12 הקטעים המפרים שהועתקו אל השיחון מתוך הספרים
 10 מזכה אותם בזכות לקבלת פיצוי סטטוטורי עצמאי בסך של 100,000 ₪ בגין הפרת הזכות החומרית
 11 (בהתאם לסכום המכסימלי האפשרי על פי סעיף 56 בחוק החדש), וכן בזכות לקבלת פיצוי
 12 סטטוטורי נוסף בסכום זהה בגין הפרת הזכות המוסרית של התובע בכל אחד מבין הקטעים
 13 המפרים. בסך הכל, עותרים התובעים לקבלת פיצוי סטטוטורי כולל המסתכם בסך של 2,200,000 ₪
 14 אשר לטענתם הופחת ונקבע על ידם ע"ס של כ-2,100,000 ₪ לצורך חישוב אגרת בית משפט.

15 77. הנתבעים חולקים על כך מכל וכל, הן לעניין הדין החל בשאלת פסיקת הפיצויים, הן לעניין
 16 מספר הקטעים המפרים, הן לעניין מספר הפרות, והן לעניין האפשרות להעניק פיצוי כפול עבור
 17 הפרת הזכות החומרית והזכות המוסרית גם יחד. בשאלת הפיצויים חלוקים הצדדים גם בנושאים
 18 נוספים שיפורטו ויבחנו להלן.

19 **הדין החל בעניין הפיצויים הסטטוטוריים**

20 78. בעניין שיעור הפיצוי הסטטוטורי בגין הפרת זכויות יוצרים קיים הבדל מהותי בין ההסדר
 21 המצוי בחוק החדש לבין הדין שקדם לו. על פי סעיף 3א בפקודת זכות יוצרים, הוגבלה סמכותו של
 22 בית המשפט לפסוק לתובע, לגבי כל הפרה, פיצוי ללא הוכחת נזק "בשיעור שלא יפחת מ-10,000
 23 שקלים חדשים ולא יעלה על 20,000 שקלים חדשים". מאידך, על פי 56(א) בחוק החדש, לבית
 24 המשפט מוקנית הסמכות לפסוק לתובע, בגין כל הפרה, פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק "בסכום
 25 שלא יעלה על 100,000 שקלים חדשים".

26 נשאלת השאלה: מהו מנגנון הפיצוי הסטטוטורי אותו יש להחיל בתביעה זו?

27 79. סעיף 56 הינו חלק מפרק ח' בחוק החדש. הוראת המיעבר הקבועה בסעיף 78(ג) בחוק החדש
 28 קובעת בין היתר, כי "על פעולה ביצירה שנעשתה לפני יום התחילה לא יחולו הוראות פרק ח' לעניין

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 הפרה של זכות יוצרים או זכות מוסרית ולעניין תרופות, וימשיכו לחול לגביה, לעניינים אלה,
2 הוראות הדין הקודם".

3 מנוסח הסעיף ותכליתו החקיקתית עולה כי ההכרעה בנוגע למנגנון הפיצוי הסטטוטורי אותו יש
4 ליישם תעשה בהתאם למועד ביצוע ההפרה. אם ההפרה בוצעה לפני יום התחילה (25.5.2008) – יחול
5 מנגנון הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בפקודת זכות יוצרים. מאידך, אם ההפרה בוצעה לאחר יום
6 התחילה דהיינו – לאחר יום 25.5.2008, יחול מנגנון הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בחוק החדש.

7 80. במקרה דנן בוצעו הן הפרה של הזכות החומרית בדרך של העתקה, והן הפרה של הזכות
8 המוסרית בדרך של פגיעה בזכותו לייחוס של הנתבע 2. שתי העוולות האמורות בוצעו בעת הוצאתו
9 לאור של השיחון, לראשונה, בשנת 1996, ובעת הוצאתו לאור במהדורה נוספת בשנת 2004. לנוכח
10 ממצאים עובדתיים אלה ניתן לקבוע כי משהפרו הנתבעים את זכויות היוצרים של התובעים
11 בספרים במועדים הקודמים ליום 25.5.2008 (דהיינו – לפני מועד כניסתו של החוק החדש לתוקפו),
12 הרי שמנגנון הפיצוי הסטטוטורי החל בנסיבות העניין הינו זה הקבוע בסעיף 3א בפקודת זכות
13 יוצרים.

14 מספר הקטעים המפרים

15 81. באשר למספר הקטעים המפרים הנכללים בשיחון טוענים התובעים כי מספר הקטעים המפרים
16 מסתכם ב-12 (2 קטעים בסעיפים 33-34 לכתב התביעה, 8 קטעים בנספחים א' – 1/ – 8/ לכתב
17 התביעה; קטע 1 בנספחים א' – 9/ – 12/ לכתב התביעה; קטע 1 בנספח א' 13/ לכתב התביעה). הנתבע 1
18 מצדו טוען כי מספרם של הקטעים המפרים מסתכם ב-10 (כרך א' – בעמודים 1-3 ו-75, כרך ב' –
19 בעמודים 31-32, 23-24, 95 ו-107, כרך ג' – בעמודים 3-4, 9, 20-23 ו-52-53).

20 82. לדידי, מדובר במחלוקת שהינה חסרת כל נפקות מעשית. אני סבור כי אין הצדקה בנסיבות
21 העניין שלפני לפסיקת פיצויים סטטוטוריים עצמאיים ונפרדים בגין כל אחד מהקטעים המפרים
22 שפורסמו בשיחון. למען הסדר הטוב אציין כי מקובלת עלי גרסתו של הנתבע 1 לעניין מספרם של
23 הקטעים המפרים, וזאת מאחר שקטע השיחה הנוכח בנספח א' 2/ לכתב התביעה (עמוד 75 לכרך א'
24 בספרים) וקטע השיחה (הבודד) המצוטט בסעיפים 33-34 לכתב התביעה (עמוד 74 לכרך א' בספרים)
25 הינם שני חלקים של אותה שיחה אחת, המופיעה בעמודים 74-75 לכרך א' האמור.

26 מספר הזכויות המופרות

27 83. בין הצדדים התגלעה מחלוקת עקרונית בנוגע למספר הפרות שבוצעו. לטענת התובעים יש
28 להתייחס לכל אחד מבין הקטעים המפרים שפורסמו בשיחון כאל הפרה נפרדת. לגרסתם, מאחר
29 שכל קטע שהועתק מהווה שיחה נפרדת, דינה של שיחה כזו כדין יצירה עצמאית ונפרדת. הנתבעים,
30 מנגד, טוענים כי כל הקטעים המפרים מהווים יחד הפרה אחת בלבד.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

84. סעיף 3א בפקודת זכות יוצרים קובע כדלקמן:
- 3א. לא הוכח הנוק שנגרם בהפרת זכות יוצרים, רשאי בית המשפט, על פי בקשת התובע, לפסוק לו לכל הפרה פיצויים בשיעור שלא יפחת מ-10,000 שקלים חדשים ולא יעלה על 20,000 שקלים חדשים; שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בצו לשנות את השיעורים האמורים" (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- הסוגיה העומדת לדיון מתמקדת אפוא בשאלה מהי "כל הפרה" המזכה את התובע בפיצוי הסטטוטורי המוגדר בסעיף 3א בפקודת זכות יוצרים? פסק הדין המנחה בעניין זה ניתן בע"א 592/88 שגיאה נ' עיזבון המנוח אברהם ניניו ז"ל, פ"ד מו (2) 254 (1992) (להלן: "הלכת שגיאה" או "פרשת שגיאה"). בפסק דין זה נקבע, בין היתר, כי "המבחן השולט הוא מבחן הזכות שנפגעה ולא מבחן העסקה" (שם, עמוד 269), כך שלא רק מספר האקטים המפרים הוא החשוב, אלא יש להתמקד במספר הזכויות שנפגעו. בפרשת שגיאה נקבע אומנם חריג לכלל זה, ולפיו "יש שכאשר מבוצע אותו מעשה עוולה בהודמנויות נפרדות, לסירוגין ובתקופות שונות, ייתכן לראות, במצבים מסוימים, כל פעילויות חוזרות כאלה כמקימות עילות תביעה עצמאיות", אך הובהר כי "יהיה נכון לראות, בדרך כלל, בהפרה חוזרת ונשנית של אותה זכות ובענייננו זכות יוצרים - כמקימה עילת תביעה אחת בלבד, לפחות ככל הנוגע לאותן הפרות שאירעו עד להגשת התביעה" (שם).
- בעניין אחר אשר נידון בע"א 3616/92 דקל שירותי מחשב להנדסה (1987) בע"מ נ' חשב היחידה הבין קיבוצית לשירותי ניהול אגודה שיתופית חקלאית בע"מ, פ"ד נא (5) 337 (להלן: "פרשת דקל"), דן בית המשפט העליון בהלכת שגיאה וקבע כי בנסיבות בהן הנתבע מפר זכויות יוצרים המתייחסות לשתי יצירות שונות או יותר – מספר ההפרות יקבע בהתאם למספר היצירות שזכויות היוצרים בהן הופרו. בית המשפט אף הדגיש כי "השאלה הרלוונטית היא דווקא מהו מספר הזכויות שהופרו, ולא מהו מספרן של היצירות המפרות" (שם, פסקה 17). יצוין כי בפרשת דקל נידון מקרה של העתקות שבוצעו לאורך שנים ממחירון מקצועי מתעדכן שיצא לאור מדי חודש. בית המשפט העליון פסק כי כל חוברת חודשית מסוג זה היא יצירה בפני עצמה, וזאת – בין היתר, בהתבסס על "מבחן הערך הכלכלי העצמאי", נוכח העובדה שבנסיבות שתוארו שם לכל אחת מהחוברות שהועתקה היה ערך כלכלי עצמאי משל עצמה (פסקה 15 לפסק הדין).
- ב.א. (י-ם) 3560-09 ראובני נ' מפה – מיפוי והוצאה לאור בע"מ (להלן: "פרשת ראובני") (6.1.11) דן כבי' השופט זילברטל בהרחבה בשאלה האם יש לראות בהפרות של זכויות יוצרים שנעשו לגבי מספר יצירות שונות, הנעשות במסגרת אירוע יחיד (או יצירה אחת), כמסכת אחת של הפרות, ולפיכך יש להתייחס אליה כאל הפרה אחת. מסקנתו הינה כי:
- "לא יהיה זה נכון לקבוע כי הפרה של זכויות יוצרים ביצירות שונות, היא שוות ערך מבחינת מספר ההפרות להפרת הזכויות ביצירה אחת בלבד. מסקנה מעין זו עלולה כמובן להביא לתוצאות שאינן סבירות, שלמיהן פרסום מפר אחד, בו נעשה שימוש בעשרות או במאות יצירות שזכויות היוצרים בהן הופרו, ייחשב כשווה ערך, לעניין כמות ההפרות, לפרסום

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 המפר זכויות ביצירה אחת בלבד. מסקנה מעין זו מועדדת למועשה את ריבוי ההפרות ולפיכך
2 מנוגדת לתכלית הסעיף, שכן היא מתמרצת את המפר – משענה שהפר את הזכויות ביצירה
3 אחת – להפר את הזכויות בעוד ועוד יצירות, כל עוד הדבר נעשה במסגרת אותו פרסום
4 מפר". (שם, פסקה 9 לפסק הדין; ההדגשה אינה במקור - ב.א.).
- 5 85. אני סבור כי את פסיקתו של כב' השופט זילברטל בפרשת ראובני ניתן להחיל לא רק לגבי מנגנון
6 הפיצוי הקבוע בסעיף 56 בחוק החדש, אלא גם לגבי זה הקבוע בסעיף 3א בפקודת זכות יוצרים.
7 לטעמי, עיקרון זה מבוסס על ההלכה שנקבעה על ידי בית המשפט העליון בפרשת דקל שנוכרה לעיל.
8 אומנם בפרשת דקל נידונו הפרות שבוצעו לאורך תקופה ארוכה במספר רב של יצירות מפרות (ולא
9 ביצירה מפרה אחת בלבד) – אך נקבע שם מפורשות כי לעניין מספר ההפרות המקנות, כל אחת לחוד,
10 זכאות לפיצוי סטטוטורי נפרד, יהשאלה הרלוונטית היא דווקא מהו מספר הזכויות שהופרו, ולא
11 מהו מספרן של היצירות המפרות" (פסקה 17 לפסק הדין).
- 12 86. בענייננו, עסקינן ביצירה מפרה אחת (שיחון), שבמסגרתו הועתקו 10 קטעים מפרים מתוך סדרת
13 הספרים. בנסיבות אלה נדרש לקבוע מהו מספר היצירות שהופרו במקרה זה, וכנגזרת לכך – מהו
14 מספר הזכויות שהופרו?
- 15 אציין כי בעניין דומה כבר פסק בית המשפט העליון כי הקביעה מהי זכות מופרת, ומהו אקט מפר,
16 היא בראש ובראשונה קביעה עובדתית שעל הערכאה הדיונית לקבועה" [נע"א 2392/99 אשרז עיבוד
17 נתונים בע"מ נ' טרנסבטון בע"מ, פ"ד נו (5) 255, 275 (2003)].
- 18 87. לאחר שבחנתי בקפדנות את עובדות המקרה הנוכחי ועיינתי בראיות שהובאו לפני הגעתי לכלל
19 דעה כי סדרת הספרים שמהם הועתקו אל השיחון 10 הקטעים המפרים, הינם יצירה אחת, וכי
20 הפרתם מהווה הפרה של זכות אחת. אני סבור כי אין לראות בכל אחד מכרכי הסדרה (חלקים א' –
21 ד') או בכל אחת מבין השיחות המפורטות בשיחון (ובכללן השיחות הנכללות בקטעים המפרים)
22 כיצירות עצמאיות. קביעתי זו לפיה מדובר בסדרת ספרים אחת (כל אחד מבין ארבעת הספרים
23 מהווה כרך בסדרה זו) מבוססת על התרשמותי מכך שארבעת הכרכים הנכללים בסדרה דומים זה
24 לזה בצורתם ובדרך עריכתם ומהבנתי כי הסדרה (על ארבעת כרכיה) מהווה מערך שיעורים אחד
25 ללימוד השפה הערבית מדוברת. בהקשר זה, יש להפנות אל עדותו של התובע 1 המבהירה זאת באופן
26 הבא:
- 27 "ש. הספרים הם קורס מקיף ושלם המיועד להקנות ידיעה מעשית של השפה הערבית
28 המדוברת על מנת להביא את הלומד לרמת דיבור חופשית ולהבנה רחבה.
- 29 ת. אכן זה התיאור המדויק של הספרים כפי שהוא מופיע על הכריכה האחורית שלהם"
30 (פרוטוקול, עמ' 49, ש' 32 – עמ' 50, ש' 1).

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 את עובדת היותה של סדרת הספרים בגדר יצירה אחת ניתן ללמוד אף מהעובדה שהסדרה כוללת
2 ארבעה ספרים, כאשר כל פרק כולל מספר שיעורים. השיעורים ממוספרים במספרים רציפים
3 שמנינם מתחיל בפרק הראשון שבספר הראשון ומסתיים בפרק האחרון של הספר האחרון. דבר
4 המלמד על כך שאף לשיטתם של התובעים עצמם, המדובר ביצירה אחת.

5 לא זו אף זו: התובע 1 אף העיד על כך שהספרים נמכרים בדרך כלל כמקשה אחת – "בדרך כלל אנו
6 ממליצים ללקוחות לקנות את הערכה כולה, רובם עושים כן" (פרוטוקול, עמ' 56, ש' 26-27;
7 ההדגשה אינה במקור – ב.א.).

8 88. טעם נוסף לכך שאין אני מקבל את טענתם של התובעים בדבר היות כל אחד מהקטעים המפרים
9 בגדר יצירה עצמאית המקנה לתובעים זכות עצמאית לקבלת פיצוי סטטוטורי העומד בפני עצמו נעוץ
10 בכך שלאחר בחינתם של הקטעים המפרים הגעתי לכלל מסקנה כי אין לכל קטע מפר ערך כלכלי
11 עצמאי. אני סבור כי כל קטע בודד בפני עצמו אינו מקיים את "מבחן הערך הכלכלי העצמאי" אשר
12 נקבע בפרשת **דקל** (בפסקה 15 לפסק הדין), ולכן אין מקום להכיר בו כיצירה עצמאית המזכה את
13 בעל זכות היוצרים בה בזכות לקבלת פיצוי סטטוטורי נפרד בגינה. לא למוותר לציין כי לטעמי גם לכל
14 אחד מבין ארבעת הספרים שנכתבו על ידי התובע 2 אין ערך כלכלי עצמאי משל עצמו הואיל ומדובר
15 בסדרה שלמה ומובנית של מערכי שיעור, המחולקת ל- 4 ספרים (וכן לקלטות שמע), כך שאין ערך
16 כלכלי עצמאי נפרד לספר בודד מתוך סדרה זו, בהיותו כולל רק חלק קטן ממערכי השיעור הנדרשים
17 לשם לימוד הקורס לשפה הערבית המדוברת, נושא הספרים, בכללותו.

18 89. בהקשר זה אציין כי אין בידי לקבל את התנהלותם של התובעים הלוכה בחוסר תום לב מובהק.
19 התובעים בחרו לנקוט בדרך של פירוק היצירה לגורמים שונים באופן מלאכותי תוך שהם טוענים כי
20 יש להתייחס לעמודים בודדים כאל יצירות עצמאיות. בנקיטת צעד כזה, קיוו התובעים לזכות
21 בפיצויים סטטוטוריים מצטברים בגין כל הפרה נטענת. המדובר בדרך התנהלות פסולה, הגורמת
22 לניפוחה של תביעה צנועת מימדים לתביעת ענק בסכום של מיליוני ₪ תוך הטלת נטל מיותר על
23 הנתבעים הנדרשים לשאת בהוצאות משפט גבוהות לצורך קבלת ייצוג משפטי הולם.

24 **גובה הפיצויים הסטטוטוריים בגין הפרת הזכות החומרית**

25 90. כפי שכבר קבעתי לעיל, מנגנון הפיצוי הסטטוטורי החל בנסיבות העניין הינו זה הקבוע בסעיף
26 3א בפקודת זכות יוצרים ולפיו הפיצוי הסטטוטורי חייב להסתכם בסכום שבין סך של 10,000 ₪
27 לסך של 20,000 ₪. כן קבעתי, כי במקרה הנוכחי הופרו הן הזכות החומרית והן הזכות המוסרית.

28 91. באשר לגובהו של הפיצוי הסטטוטורי, נפסק בפרשת **דקל** (בעמודים 350-351) כי:

29 "שיקול-דעתו של בית-המשפט בקביעת פיצויים סטטוטוריים אינו מוגבל בשיעור הנוק
30 הממשי שהוכח לו. בקביעת גובה הפיצוי הסטטוטורי רשאי בית-המשפט להתחשב בראיות
31 שהובאו לפניו להוכחת הנוקשים הממשיים שנגרמו לתובע עקב ההפרה, ורשאי הוא,

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 בהתחשב במכלול השיקולים, להעמיד את גובה הפיצוי על הסכום המינימלי הקבוע בחוק,
 2 גם אם הוא סבור כי הנוקים הממשיים שנגרמו לתובע בעקבות ההפרה או כי הרווחים
 3 הממשיים של הנתבע כתוצאה מן ההפרה פחותים מן הסכום המינימלי.
 4 לא זו בלבד שרשאי בית-המשפט להתחשב בראיות שהביא התובע לעניין הנוק הממשי
 5 שנגרם לו עקב ההפרה, אלא שראוי כי יביא התובע מקצת ראיות לצורך הדרכת שיקול-
 6 דעתו של בית-המשפט, אם כי ראיות אלה אינן צריכות לעמוד בקנה-המידה הדרוש להוכחת
 7 נוק על-פי המשפט האזרחי. אומר על כך בית-המשפט בעניין שגיא [1]:
 8 "...יש לדרוש מן התובע מינימום ראיתי, ולו מיזערי, על פיו יהיה בידי בית המשפט
 9 להפעיל שיקול-דעתו ולבחור בפיצוי המתאים מבין קשת האפשרויות הפתוחות
 10 בפניו בתחומי הסכומים שבסעיף. אין צורך לקבוע עתה מהו מינימום זה, כיוון
 11 שהדרישה עשויה להשתנות ממקרה למקרה, ודי לומר, כי יש לפרוס לפני בית
 12 המשפט, בדיון או בחומר המובא לפניו, נקודות ייחוס כלשהן, אשר יהא בהן כדי
 13 להדריך את בית המשפט בבחירת סכום הפיצוי הסטטוטורי..." (בעמ' 265)
 14 (ההדגשות אינן במקור - ב.א.).
- 15 לאור זאת, קובע **גרינמן**, בספרו, כי:
- 16 "אם הוכחה הפרת זכות יוצרים ולא הביא התובע מינימום ראיתי לשם קביעת שיעור
 17 הנוק, ישפיע הדבר על קביעת גובה הפיצוי, אך לא יהיה בהיעדר ראיות כאמור כדי למנוע
 18 מהתובע את עצם הזכות לפיצוי" (גרינמן, עמוד 778).
- 19 92. מנגד, בפרשת **דקל** האמורה נקבע על ידי כב' השופט **טירקל** כי:
 20 "אשר לשיעור הפיצוי הסטטוטורי שעל בית-המשפט לפסוק, בתוך הגבולות הצרים למדי
 21 שקבע לו המחוקק, סבורני שיש להחמיר עם המפרים ובהיעדר שיקולים כבדי משקל לכאן
 22 או לכאן ראוי לפסוק את הסכום המרבי, או סכום קרוב לזה. זאת, בעיקר, משיקולים של
 23 הרתעה, שמשקלם גדל והולך ככל שהאפשרויות לפגוע בקניינו הרוחני של הזולת גדלות
 24 והולכות עם השתכללותם של אמצעי ההענקה והשכפול". (פרשת **דקל**, בעמ' 353).
- 25 ראוי לציין כי עמדתו זו של כב' השופט **טירקל** אשר הובעה, בתחילה, כדעת מיעוט בפרשת **דקל**
 26 נקבעה כדעת רוב בפרשת **אייזנמן** (בעמוד 844).
- 27 93. אינני סבור כי התובעים הביאו ראיה כלשהי לנוקים ממוניים כלשהם שנגרמו להם בשל
 28 ההפרה. כך למשל לא עלה בידי התובעים להראות כי חלה ירידה במכירת הספרים בשל הוצאתו
 29 לאור של השיחון; כי קיימת תחרות כלשהי בין הספרים לבין השיחון; או כי קיים מאן דהוא אשר
 30 מנע מלקנות את הספרים אך בשל העובדה שקנה את השיחון.
- 31

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 בהקשר זה, אני מפנה אל עדותו של התובע 1 במהלך חקירתו הנגדית, אשר העיד כדלקמן:
- 2 "ש. הספרים שלכם נמכרים בין היתר ברשת צומת ספרים:
- 3 ת. הם נמצאים ברשת צומת ספרים כשהחנות מבקשת אותם באופן מפורש, כלומר כשלקוח
- 4 הזמין אותם במפורש. הם לא על המדפים ביוזמת החנויות.
- 5 ש. מפנה לסעיף 15 לתצהירך, אני מבין מהרישא שלו שמכירות הספרים הולכות וגדלות
- 6 כל הזמן?
- 7 ת. אכן כן.
- 8 ש. וגם מספר גדל והולך של מוסדות לימוד או מורים עושים שימוש בספרים או ממליצים
- 9 על הספרים שלכם?
- 10 ת. אכן כן.
- 11 ...
- 12 ש. אתה מונה בסעיף 15 לתצהירך, 14 מוסדות שונים שמוזינים ורוכשים ממך את
- 13 הספרים. זה יהיה נכון לומר שלמעשה, עיקר המכירה של הספרים האלה מתבצעת דרך
- 14 הערוצים האלה של מוסדות לימוד, מורים שרוכשים ממך ומוכרים לתלמידים או ממליצים
- 15 לתלמידים?
- 16 ת. חלק ניכר מהספרים, כן. הספרים במרביתם דרך מוסדות חינוך או מורים (פרוטוקול,
- 17 עמ' 66, ש' 29 – עמ' 67, ש' 11).
- 18 המדובר, אם כן, במוצרים השונים מהותית זה מזה (לעניין זה ראו עדותו של התובע 2 שצוטטה לעיל
- 19 – פרוטוקול, עמוד 37, ש' 23 – עמוד 38, ש' 8), הנמכרים לקהל יעד אחר במקומות אחרים ובדרכי
- 20 שיווק אחרות (השיחון נמכר דרך חנויות ספרים ואלו הספרים נמכרים, על פי רוב, דרך מוסדות
- 21 לימוד ומורים), כך שזק ממשי ככל שנגרם לתובעים בשל מכירת השיחון – לא הוכח בפני.
- 22 מאידך, עסקינן בהעתקה בוטה של עמודים שלמים, ככתבם וכלשונם, מהספרים אל השיחון ואין
- 23 ספק כי יש להתחשב בכך בעת פסיקת הפיצוי הסטטוטורי, בייחוד נוכח העובדה שקבעתי כי הפרת
- 24 זכויות היוצרים בספרים מהווה הפרה של זכות אחת בלבד.
- 25 94. בנסיבות העניין, על אף היעדר ראיות להוכחת הנזקים הממשיים שנגרמו לתובעים, לטענתם,
- 26 נוכח חומרתה הרבה של ההעתקה שבוצעה והיקפם הרב של הקטעים שהועתקו, (על אף שמדובר

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 בהפרה אחת) – אני קובע כי התובע 1 זכאי לפיצויים סטטוטוריים בגין הפרת זכויות היוצרים
2 החומריות שלו בספרים, בשיעור המירבי הקבוע בפקודת זכות היוצרים, דהיינו בסך של 20,000 ₪.

3 **גובה הפיצויים בגין הפרת הזכות המוסרית**

4 95. בשאלת גובה הפיצוי בגין הפרת הזכות המוסרית, קובע סעיף 4א(5) כי:
5 "5) בתביעה לפי סעיף זה זכאי המחבר לפיצויים בסכום שיקבע בית המשפט לפי נסיבות
6 המקרה, אף אם לא הוכיח נזק ממון; הוראה זו לא תגרע מסמכות אחרת של בית המשפט
7 לפי פרק ה' לפקודת הנויקין [נוסח חדש]" (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).

8 96. למקרא ההוראה הקבועה בסעיף זה, עולה לכאורה כי בעל זכות מוסרית ביצירה אשר זכותו זו
9 הופרה – זכאי לקבל פיצויים בסכום שיקבע בית המשפט אף אם לא הוכח על ידו כי סבל נזק ממון.
10 דא עקא, לא קיימת תמימות דעים בפסיקת בתי המשפט ביחס לשאלה האם בעל הזכות המוסרית
11 שזכותו הופרה זכאי לקבל פיצויים סטטוטוריים ללא הוכחת נזק, מכוח ההסדר הכללי הקבוע
12 בסעיף 3 לפקודת זכות יוצרים [ת.א. (חי" 977/86 טאו נ' הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל בע"מ,
13 פ"מ תשנ"ב (3) 89, 113 (1992)] אם לאו [ת.א. (ת"א) 1706/04 נוף נ' רשות השידור הישראלית
14 לטלוויזיה ולרדיו (לא פורסם, 6.11.2007)]. אומנם, "יכל מקרה שנפגעת הזכות המוסרית ממילא
15 יתקיים נזק לא ממוני, כגון פגיעה בשם או בכבוד ועוגמת נפש" [ט' גרינמן, זכויות יוצרים, אמנים
16 ומפיקים (אפריל 1998), עמוד 188]. ובכל זאת – מציין גרינמן כי למחלוקת זו ישנן השלכות
17 מעשיות:

18 "השלכות המחלוקת היו מעשיות, שכן במרבית המקרים מסוגל התובע להוכיח נזק מבחינת
19 הפגיעה ביצירה, בכבודו או בשמו, או להוכיח עוגמת נפש. הקושי העיקרי נעץ בהוכחת
20 שיעור הנזק. החלת סעיף 3 אפשרה לפסוק את סכום הפיצוי המינימלי של 10,000 ₪ על
21 פיו, הגם שלא ניתן לאמוד את שיעור הנזק" (גרינמן, עמודים 880-879).

22 97. במקרה הנוכחי, אין צורך להכריע במחלוקת זו, הואיל ואני סבור כי בנסיבות העניין הוכיח
23 התובע כי נגרם לו נזק לא ממוני בגין הפגיעה בזכותו המוסרית (בזכות לייחוס), וכן נזק לא ממוני
24 בגין עוגמת נפש, ומשכך – הנני פוסק לזכותו פיצוי סטטוטורי המסתכם בסך כולל של 20,000 ₪.

25 98. אינני מקבל את טענת הנתבעים כי אין מקום לפסוק פיצויים סטטוטוריים הן עבור הפרת
26 הזכות החומרית והן עבור הפרת הזכות המוסרית. בהקשר זה, כבר נפסק בע"א 2790/93
27 Eisenman נ' קימרון, פ"ד נד (3) 817, 844-845 (2000) (להלן: "פרשת אייזנמן") כי:
28 "פסיקת פיצויים בעבור נזקים ממוניים שנגרמו בשל הפרת זכות יוצרים, לפי סעיף 3א
29 לפקודה, אינה מוגעת פסיקת פיצויים בעבור פגיעה בזכות המוסרית, ובלבד שלא ייווצר
30 מצב של כפל פיצוי בגין נזק זהה".

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 במקרה הנוכחי, קביעת פיצויים סטטוטוריים הן עבור הפרת הזכות החומרית והן עבור הפרת הזכות
2 המוסרית, אין בה כדי ליצור מצב פסול של "כפל פיצוי בגין נזק זהה". המדובר בפיצויים נפרדים,
3 הניתנים עבור נזקים שונים: האחד הינו פיצוי סטטוטורי, ללא הוכחת נזק (מכוח סעיף 3א לפקודת
4 זכות יוצרים) בגין הנזקים שנגרמו לתובע 1 עקב הפרת זכותו החומרית בספרים; והאחר הינו פיצוי
5 ללא הוכחת נזק ממון (מכוח סעיף 4א(5) בפקודת זכות יוצרים) בגין הנזקים שנגרמו לתובע 2 עקב
6 הפרת זכותו המוסרית בספרים.

7 **ו. הדיון ביתר עילות התובענה**

8 99. התובעים עותרים לקבלת פיצויים בגין 9 עילות תביעה נוספות, אשר בגין כל אחת ואחת מהן
9 הם טוענים לזכות לקבלת פיצויים בסך של 10,000 ₪ (סה"כ **90,000** ₪ בגין כולן גם יחד), וזאת
10 בנוסף לפיצויים אותם תבעו בגין הפרת זכויות היוצרים בספרים. בטרם אדון בעילות אלו לגופן,
11 אציין כי בהתייחס לעילות הנזיקיות שבהן (בנבדל מעילת התביעה בגין עשיית עושר ולא במשפט)
12 לוקים טיעוניהם של התובעים בשלושה כשלים מרכזיים. ואלו הם:

13 הכשל האחד מתבטא בכך שהתובעים תובעים קבלת פיצוי כספי בסך 10,000 ₪ בגין כל אחת
14 מעוולות אלו, מבלי שהוכיחו, כי נגרם להם נזק כספי ממשי כלשהו.

15 הכשל השני מתבטא בכך שהתובעים לא הוכיחו קיומו של קשר סיבתי כלשהו בין אותו נזק לו הם
16 התובעים לבין עילות התביעה דנן. לא זו אף זו: לא הוכח בפני כי השיחון והספרים הינם מוצרים
17 המתחרים זה בזה, או ששיווק השיחונים גרם לפגיעה בהכנסות ממכירת הספרים. בניגוד לנטען על
18 ידי התובעים הגעתי לכלל דעה כי הספרים והשיחון אינם מתחרים זה בזה, והתובע 1 אף העיד כי
19 "מכירות הספרים הולכות וגדלות כל הזמן" (פרוטוקול, עמ' 66, ש' 32 – עמ' 67, ש' 1). לפיכך, גם
20 דרישתם של התובעים לקבלת צו למתן חשבונות, אין בה כדי לסייע להוכחת קיומו של קשר סיבתי
21 בין היקף המכירות של השיחון לבין הפסד ממוני שנגרם לתובעים, שהרי חשיפת שיעור הרווחים של
22 הנתבע 2 ממכירת השיחונים, אין בה כשלעצמה כדי להוכיח כי רווחים אלה גרמו דווקא לפגיעה
23 ברווחיו של התובע 1 ממכירת הספרים.

24 סיכומו של עניין: מאחר שהתובעים לא הוכיחו קיומם של נזק ושל קשר סיבתי בין הנזק (הנטען)
25 לבין עילות התביעה – אין הם זכאים לקבל פיצויים כספיים בגין עילות אלו (וזאת למעט עולת
26 "גניבת עין", שבמסגרתה קיימת אפשרות לפיצויים ללא הוכחת נזק, ולמעט עילת עשיית עושר ולא
27 במשפט – שעניינה השבת רווחים ולא פיצוי בגין נזק).

28 הכשל השלישי הינו כי עוולות אלו (לרבות עולת "גניבת עין") מתייחסות לאותו מעשה של הפרת
29 זכויות יוצרים, אשר בגינו בחרו התובעים לעתור לקבלת פיצוי סטטוטורי במקום פיצוי ממשי על
30 סמך הראיות שהוצגו בפני בית המשפט (לעניין היות שתי דרכי פיצוי אלו חלופיות זו לזו, ראו –
31 פרשת ניניו, עמוד 265; פרשת דקל, עמוד 350). בניסיבות אלו, פסיקת פיצוי בגין עילות אלו בנוסף

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 לפיצוי הסטטוטורי שכבר פסקתי לתובעים יגרום לפסיקת כפל פיצוי, שאינו מוצדק, בגין אותו
2 מעשה:
- 3 "הלכה היא, שאם עומדים לאדם סעדים מכוח עילות שונות - כגון בנזיקין ובעשיית עושר
4 ולא במשפט או בחוזים ובנזיקין - אין הוא זכאי בגין אותו מעשה לגבות פיצויים פעמיים,
5 בהסתמכו על שתי העילות השונות העומדות לרשותו" [כב' השופט אור בע"א 290/80
6 ש.ג.מ. חינויים בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד לו (2) 633, 642 (1983); ההדגשה אינה במקור
7 - ב.א.].
- 8 100. כשלים אלו, יש בהם כדי להשמיט את הקרקע מתחת לתביעתם של התובעים לקבלת פיצוי
9 נוסף בגין קיומן, כביכול, של העילות הנוספות. למעלה מן הצורך, אפרט להלן נימוקים נוספים
10 המבססים את קביעתי כי אין התובעים זכאים לקבל פיצויים נוספים מכוחן של העילות הנוספות
11 המפורטות להלן:
- 12 **ו(1) גניבת עין**
- 13 101. לטענת התובעים, הנתבעים ביצעו כלפיהם עוולה של גניבת עין, כמשמעותה בסעיף 1 לחוק
14 עוולות מסחריות, מאחר שבפרסום הקטעים המפרים בשיחון יש כדי להטעות את הצרכנים ולגרום
15 להם לחשוב כי הם נכתבו על ידי התובעים.
- 16 102. סעיף 1(א) בחוק עוולות מסחריות קובע כדלקמן:
17 "לא יגרום עוסק לכך שנכס שהוא מוכר או שירות שהוא נותן, ייחשבו בטעות כנכס או
18 כשירות של עוסק אחר או כנכס או כשירות שיש להם קשר לעוסק אחר".
- 19 103. התנאים המצטברים להיווצרותה של עוולת גניבת עין סוכמו בע"א 5792/99 **תקשורת**
20 **וחינוך דתי-יהודי משפחה (1997) בע"מ** - עיתון "משפחה" נ' א.ס.בי.סי. פרסום, שיווק וקידום
21 מכירות בע"מ - עיתון "משפחה טובה", פ"ד נה (3) 933, 941-942 (2001) (להלן: "פרשת עיתון
22 משפחה") - כדלקמן:
23 "8. ייעודה של עוולת גניבת עין - מהו: ייעודה הוא להגן על מוניטין שרכש אדם בעסק -
24 עסק שעניינו נכסים או עסק שעניינו שירותים... שני תנאים מצטברים אלה נדרשים
25 להיווצרותה של העוולה: אחד, מוניטין שיש לטובין או לשירותים של התובע, ושניים, חשש
26 סביר להטעיית הציבור כי טובין או שירותים שמציע הנתבע לציבור - טובין או שירותים של
27 התובע הם או שקשורים הם אליהם. לא הוכח אחד משני יסודות אלה - לא-כל-שכן אם לא
28 הוכחו שני היסודות גם-יחד - לא תקום העוולה של גניבת עין" (ההדגשה אינה במקור -
29 ב.א.).
30

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

104. בנוגע לתנאי הראשון, בדבר "מוניטין שיש לטובין" נקבע כי:
 2 "בראש ובראשונה שומה עליו על תובע להוכיח כי רכש מוניטין בטובין או בשירותים שהוא
 3 מציע לציבור, לאמור: כי הציבור מזהה את הטובין או את השירותים שבהם מדובר עם
 4 עסקו של התובע-הנפגע... פירוש הדברים הוא, שעל התובע להוכיח כי נתקיים בטובין
 5 אופי מבחין מיתר הטובין של העוסקים בענף. באין הבחנה בין טובין של התובע לבין טובין
 6 של זולתו, לא ניתן לומר כי קם לו מוניטין ייחודי כנדרש. נזכור כי על דרך העולה של גניבת
 7 עין יכול תובע שרכוש מונופולין בטובין מסוימים; מונופולין, על דרך הכלל, אינו אחד,
 8 ובצדק כך; חונק הוא תחרות חופשית, מסגיר הוא את הציבור בידיו של בעל-המונופולין,
 9 ומכאן התביעה הבלתי מתפשרת כי התובע – הנפגע, לטענתו – יוכיח תחילה שהציבור
 10 מזהה את הטובין שבהם מדובר (על דרך של שם, של כינוי של סימן) דווקא עם הטובין
 11 שלו. לא יעמוד בנטל זה – לא תקום עילה של גניבת עין" (פרשת עיתון משפחה, עמוד 942;
 12 ההדגשה אינה במקור – ב.א.).

105. בנוגע לתנאי השני, בדבר "חשש סביר להטעיית הציבור", נקבע כי:
 13 "בבוחנו תנאי זה של הטעיה שומה עליו על בית-המשפט לבחון אם קיים חשש סביר
 14 להטעיית הציבור: ע"א 7980/98 פרוינדליך נ' חליבה [6], בעמ' 866 (מפי השופטת
 15 פרוקצ'ייה). המבחן המקובל מחויק כמה רכיבים, ואלה הם: מבחן המראה והצליל; מבחן
 16 סוג הטובין וחוג הלקוחות ומבחן שאר נסיבות העניין: ע"א 261/64 פרו-פרו ביסקויט בע"מ
 17 נ' ל' פרוימן ובניו בע"מ [7], בעמ' 278; גינת בחיבורו הנ"ל [39], בעמ' 15. המבחנים כולם
 18 מבחנים אובייקטיביים הם" (פרשת עיתון משפחה, עמוד 949; ההדגשה אינה במקור –
 19 ב.א.).
 20

21 במקרה דנן, על התובעים לשאת בנטל ההוכחה כי נתקיימו שני התנאים המצטברים הנדרשים לשם
 22 הוכחת קיומה של עוולת גניבת עין. לשם כך על התובעים להוכיח כי הספרים בכללותם ובקטעים
 23 המפרים בפרט הינם בעלי אופי ייחודי, המבחין אותם מיתר הספרים העוסקים בתחום הוראת
 24 השפה הערבית, כי הציבור מזהה אותם דווקא כספרי התובע 2; וכי נוכח שילובם של הקטעים
 25 המפרים בשיחון, מתקיימים בו המבחנים האובייקטיביים שנקבעו בהלכה הפסוקה לקיומו של חשש
 26 סביר להטעיית הציבור.

106. כפי שכבר צוטט לעיל (ראה סעיף 61 בפסק דין זה) במהלך עדותו העיד התובע 2 שבקטעים
 27 המפרים אין מאפיינים מיוחדים המזהים אותם כמחברים. משכך, אני קובע בזאת כי לא רק
 28 שהתובעים לא טענו ולא הוכיחו את קיומם של שני התנאים המצטברים שהוכחתם נדרשת לשם
 29 ביסוס קיומה של עוולת גניבת עין, אלא שמעדותו של התובע 2 עולה כי גם הוא עצמו מודה בכך
 30 שתנאים אלו אינם מתקיימים בנסיבות העניין. לפיכך אני קובע כי תביעתם של התובעים בעילה זו
 31 דינה להידחות.
 32

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 **ו (2) תיאור כוזב**
- 2 107. לטענת התובעים, הנתבעים ביצעו כלפיהם עוולה של תיאור כוזב, כמשמעותה בסעיף 2
- 3 בחוק עוולות מסחריות, מאחר שבפרסום הקטעים המפרים בשיחון יש כדי להטעות את הצרכנים
- 4 ולגרור להם לחשוב כי נכתבו על ידי התובעים.
- 5 108. סעיף 2(א) בחוק עוולות מסחריות קובע כדלקמן:
- 6 "לא יפרסם עוסק מידע ולא יגרום לפרסום מידע, אשר הוא יודע או שהיה עליו לדעת שהוא
- 7 אינו נכון, לגבי עסק, מקצוע, נכס או שירות, שלו או של עוסק אחר (להלן - תיאור כוזב)".
- 8 (ההדגשה איננה במקור – ב.א.).
- 9 109. התנאי הבסיסי לביסוסה של עוולה זו הינו פרסום מידע שאינו נכון לגבי נכסם של התובעים
- 10 או לגבי נכסם של הנתבעים. תנאי זה אינו מתקיים במקרה דנן. הקטעים המפרים, שהועתקו
- 11 מהספרים אל השיחון, ללא מתן קרדיט לתובע 2, מונים פחות מ- 3% מתוכן הספרים (הקטעים
- 12 המפרים הועתקו מ- 22 עמודים בספרים, ואלו כרכים א' – ד' בספרים מונים, במצטבר, 765
- 13 עמודים), ומרביתם הועתקו מהספרים ושולבו בשיחון בתפוזרת (לא ברצף).
- 14 110. לא הוכח בפני כי יש בקטעים המועתקים, המהווים אחוז קטן כאמור מהספרים, ואשר
- 15 הועתקו ושולבו ביצירה המפרה באופן לא רציף כדי ליצור חשש שהציבור יראה את השיחון כאילו
- 16 נכתב (כולו או חלקו) על ידי התובע 2, או כי הציבור יראה את הספרים, כאילו נכתבו (כולם או
- 17 חלקם) על ידי הנתבע 1. ההפך הוא הנכון: מעדותו של התובע 2, שצוטטה לעיל, עולה כי חשש כאמור
- 18 אינו קיים (פרוטוקול, עמ' 38, ש' 27 – עמ' 39, ש' 1).
- 19 111. לא זו אף זו: התובע 1 העיד (בסעיף 20 לתצהיר עדותו הראשית) כי אותו אדם שרכש הן את
- 20 הספרים והן את השיחון, התקשר אליו ואמר לו כי "חלקים מתוך ספרי הלימוד הועתקו לאותו
- 21 שיחון". בכך יש כדי ללמד כי גם אם קיימים אנשים כלשהם שירכשו את הספרים ואת השיחון,
- 22 יקראו את הספרים ואת השיחון, וינהיו ערים לחפיפה של מספר עמודים בספרים ובשיחון – לא יהא
- 23 זה בלתי סביר להניח כי הם עצמם יטו להבין לאחר השוואת מועדי ההוצאה לאור של הספרים ושל
- 24 השיחון כי מדובר בעמודים שהועתקו מהספרים אל השיחון.
- 25 112. לאור האמור, אני קובע כי אין בשיחון כדי להיחשב כפרסום מידע כוזב לגבי נכסם של
- 26 התובעים או של הנתבעים, ואף התביעה בגין עילה זו – דינה להידחות.
- 27
- 28

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 **ו (3) התערבות בלתי הוגנת**
- 2 113. לטענת התובעים, הנתבעים ביצעו כלפיהם עוולה של התערבות בלתי הוגנת, כמשמעותה
- 3 בסעיף 3 בחוק עוולות מסחריות, מאחר שפרסום הקטעים המפרים בשיחון, ללא ציון שמו של התובע
- 4 – מכביד את הגישה אל עסקיהם של התובעים.
- 5 114. סעיף 3 בחוק עוולות מסחריות קובע כדלקמן:
- 6 "לא ימנע ולא יכביד עוסק, באופן לא הוגן, על גישה של לקוחות, עובדים או סוכנים אל
- 7 העסק, הנכס או השירות של עוסק אחר".
- 8 115. המלומד מ' דויטש בספרו "עוולות מסחריות וסודות מסחר" (תשס"ב – 2002), בעמוד 64,
- 9 קובע כי:
- 10 "עולה זו, הקבועה בסעיף 3 לחוק עוולות מסחריות, אוסרת על מעשים המונעים או
- 11 המכבידים באופן בלתי הוגן על הגישה לעסק, לנכסיו, או לשירות, של עוסק אחר... יש
- 12 להתחרות על לבם של הלקוחות, אך לא על דרכי הגישה שלהם לעסק. העוולה נועדה לטפל
- 13 במקרים של חסימה פיסית או טכנית, ולא במקרים שבהם ההכבדה על הגישה של הלקוחות
- 14 היא תולדה של צבירת יתרון תחרותי (אף אם הוא בלתי הוגן) בכוח המשיכה המסחרי מול
- 15 לקוחות, הגורמת לכך שנצרה 'הכבדה' על גישת הלקוחות למתחרה, בהיות הלה מצוי עתה
- 16 בנחיתות מבחינת כוח המשיכה" (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 17 116. במקרה דנן, התובעים לא טענו, ולא הוכיחו, כי הנתבעים יצרו חסימה ממשית, פיסית או
- 18 טכנית, המונעת או המכבידה את הגישה של הלקוחות אל הספרים. לפיכך, גם התביעה בגין עילה זו
- 19 – דינה להידחות.
- 20 **ו (4) עשיית עושר ולא במשפט**
- 21 117. לטענת התובעים, הנתבעים עשו עושר ולא במשפט על חשבונם ולפיכך הם נדרשים להשיבו
- 22 לתובעים, על פי סעיף 1 בחוק עשיית עושר ולא במשפט. הדרישה הינה להשבת סך של 10,000 ₪
- 23 בלבד.
- 24 118. בטענה זו יש מן האמת. סעיף 1 בחוק עשיית עושר קובע כי:
- 25 "מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן -הזוכה) שבאו
- 26 לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי
- 27 אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".
- 28 119. בנסיבות התביעה דנן מתקיימים לכאורה התנאים להיווצרותה של חובת השבה בנוגע
- 29 לרווחי מכירתו של השיחון:

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 א. קבלה "שלא על פי זכות שבדין" – הוצאתו לאור, שיווקו ומכירתו של השיחון נעשו
2 שלא על פי זכות שבדין, תוך הפרת זכויות היוצרים של התובעים בספרים – הפרה
3 שנעשתה על ידי שני הנתבעים.
- 4 ב. של "טובת הנאה" – הנתבע 1 קבל מהנתבע 2 שכר עבור חבר השיחון על אף שכלל
5 בו את הקטעים המפריים אשר זכויות היוצרים בהן שמורות לתובעים, ואילו הנתבע
6 2 זכה לאורך השנים בטובת הנאה מהשיחון במסגרת הרווחים שהפיק כתוצאה
7 ממכירתו ושיווקו ;
- 8 ג. שבאה לו מאדם אחר – טובת הנאה הגיעה לנתבע 1 מהתובעים ועל חשבונם, בשל
9 העובדה שהתובעים הינם בעלי זכויות היוצרים באותם עמודי השיחון שהועתקו
10 ללא הרשאתם מהספרים, אך התובעים לא תוגמלו בגין כך.
- 11 120. על אף קביעתי כי התקיימו לכאורה התנאים להיווצרותה של חובת השבה על פי חוק עשיית
12 עושר, אני סבור כי אין מקום, בנסיבות העניין הנוכחי, להטיל חובת השבה, מהטעם שהתובעים
13 עצמם ויתרו על סעד זה כפי שיובהר להלן.
- 14 121. הלכה מושרשת היא כי "תובע אשר צירף תביעת פיצויים מחמת הפרת זכות יוצרים אל
15 תביעת מתן חשבונות, יידרש לבחור באחת התרופות הללו בלבד" וזאת בשל העובדה שלעניין תביעה
16 בגין הפרת זכויות יוצרים – "תביעת פיצויים ותביעת מתן חשבונות סותרות זו את זו" [פרשת **דפוס**
17 **ניאוגרפיקה**, ראו סעיף 72 לעיל, בעמוד 893]. ביסודה של הלכה זו מצוי החסבר הבא :
- 18 "הטעם לדבר הוא, שבתביעה למתן חשבונות יש משום מחילת ההפרה, בעוד שתביעת
19 פיצויים מבוססת על עובדת ההפרה. לשון אחרת, תביעה לתשלום המגיע בהתאם לחשבון
20 אינה תביעת נזיקים, אלא תביעה מעין חוזית, בה תובע בעל הזכות מאת המפר מה שהלה
21 גבה עבורו, על יסוד עשיית עושר ולא במשפט" (שם; ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 22 הנשיא שמגר חזר על הלכה זו בפרשת **שגיא** (בעמוד 264) בה ציין כי :
- 23 "התביעה לפיצוי סטטוטורי באה במקום הפיצוי הממשי ותביעה לרווחי הנתבע, וניתן
24 לבקשה בכל עת בטרם מתן פסק-דין סופי בתביעה".
- 25 כן ראו : ת.א. (ת"א) 2062/02 **ברקי פטה המפריס (ישראל) בע"מ נ' האולפנים המאוחדים בע"מ**
26 (לא פורסם, 25.3.2008), עמוד 32 בפסק הדין.
- 27 122. במסגרת ניהול תביעתם הנוכחית פעלו התובעים בניגוד להלכה זו, עת תבעו הן סעד של
28 פיצויים סטטוטוריים בגין הפרת זכויות היוצרים שלהם בספרים, והן סעד של השבה בגין עילת

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 עשיית עושר ולא במשפט, מבלי שטרחו לבחור, במשך כל תקופת ניהול התובענה, מהו הסעד אותו
 2 הם מעדיפים לקבל מבין השניים. נוכח מחדלם האמור של התובעים; בשים לב לעובדה שהסעד
 3 הכספי המרכזי של התובעים בתביעתם הינו תביעה לפיצויים סטטוטוריים, בגדרה הם תבעו סך של
 4 2,220,000 ₪ (מתוך תביעה כספית כוללת לקבלת סך 2,620,000 ₪). וזאת – בניגוד לתביעתם
 5 להשבה בעילת עשיית עושר ולא במשפט, בגדרה נתבע סך של 10,000 ₪ בלבד; וכן בהתחשב בכך
 6 שגם במסגרת סיכומיהם עיקר התייחסותם היתה לפיצויים הסטטוטוריים ולא לסוגיית ההשבה
 7 בגין עשיית עושר ולא במשפט – אני קובע כי מבין שני סעדים אלו, העדיפו התובעים לבסס את
 8 תביעתם על זכותם לקבלת פיצויים סטטוטוריים על פני זכותם לקבלת סעד של השבה בגין עשיית
 9 עושר, ולא במשפט, שלגרסתם נעשתה על ידי התובעים.

10 123. מטעמים עולה אני קובע בזאת כי בנסיבות המקרה הנוכחי דינה של עילת התביעה בגין
 11 עשיית עושר ולא במשפט להידחות.

12 **ו (5) גזל**

13 124. לטענת התובעים, הנתבעים ביצע כלפיהם עוולה של גזל, כמשמעותה של עוולה זו בסעיף 52
 14 בפקודת הנוזיקין, בכך שגזלו את המוניטין שלהם בספרים.

15 125. סעיף 52 בפקודת הנוזיקין קובע כדלקמן:
 16 "גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא
 17 לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי
 18 או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת".

19 126. לדידי, אין לקבל טענה זו:

20 **ראשית**, וכפי שכבר קבעתי לעיל בעניין עילת גניבת עין, לא עלה בידי התובעים להוכיח קיומו של
 21 מוניטין בספרים בכללותם, ובקטעים המפריים בפרט. התובעים לא הצליחו להוכיח כי הספרים
 22 נושאים אופי ייחודי המבחין אותם מיתר הספרים בתחום הוראת השפה הערבית, וכי הציבור מזהה
 23 אותם דווקא עם התובע 2. ברי כי אין מקום לטעון לגזל מוניטין כאשר עצם קיומו של המוניטין כלל
 24 לא הוכח.

25 **שנית**, התובעים לא הוכיחו קיומו של **נזק** שנגרם להם בגין עילה זו. לא זו אף זו: אפילו היו התובעים
 26 מוכיחים קיומו של נזק כאמור, פסיקת פיצויים בגין עילה זו, תהווה כפל פיצוי, נוכח הפיצוי
 27 הסטטוטורי שפסקתי לתובעים בגין הפרת זכויות היוצרים בספרים.

28 127. נוכח הנימוקים שפורטו לעיל, אני קובע בזאת כי דין עילת התביעה בגין גזל מוניטין
 29 להידחות.

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 **ו(6) רשלנות**

2 128. לטענת התובעים, הנתבעים התרשלו בכך שידעו, או צריכים היו לדעת, שכתוצאה משילובם
3 של הקטעים המפרים בשיחון ייגרמו לתובעים נזקים רבים, וכי בנסיבות דגן חל הכלל של "הדבר
4 מדבר בעד עצמו" המטיל על הנתבעים את החובה להוכיח שלא התרשלו.

5 129. יסודותיה של עוולת הרשלנות הינם שלושה – חובת זהירות, התרשלות ונוק. בהקשר זה,
6 נקבע בע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט (1) 113, 128, כי:
7 "המבקש לבסס זכותו על אחריות המזיק בגין רשלנות, חייב להראות, כי נתקיימו במזיק
8 יסודותיה של עוולת הרשלנות. יסודות אלה הם שלושה: חובת זהירות, התרשלות ונוק. כן
9 יש להצביע על קשר סיבתי "עובדתי" ו"משפטי" בין ההתרשלות לבין הנוק. נבחן קיומם של
10 יסודות אלה בסוגיה שלפנינו".

11 130. בכל הנוגע ליסוד הפרת חובת הזהירות, יש להבחין בין הנתבע 1 לנתבע 2: ביחס לנתבע 1
12 כבר נקבע בפסק דין זה כי הוא הפר את זכויות היוצרים בספרים ביודעין. משכך, מתייתר הצורך
13 לדון בשאלת רשלנותו. מאידך, ביחס לנתבע 2 נקבע בסעיפים 67 עד 70 בפסק דין זה כי הוא לא ידע,
14 ולא צריך היה לדעת על ההפרה (יחד עם זאת, וכפי שנקבע בסעיפים 71 עד 74 בפסק דין זה, אין בכך
15 די לשם ביסוסה של הגנת "מפר תמים", אשר בגדרה נדרש הנתבע להוכיח כי לא ידע, ולא צריך היה
16 לדעת על כך ש"קיימת זכות יוצרים ביצירה", תנאי שאינו מתקיים במקרה הנוכחי).

17 131. בכל הנוגע ליסוד הנוק, נדרשו התובעים להוכיח את רכיב הנוק הממשי אשר נגרם להם
18 כתוצאה ממעשי הרשלנות המיוחסים על ידם לנתבעים. דא עקא, התובעים כשלו מלהוכיח שנגרם
19 להם נזק כלשהו, וכן הם כשלו מלהוכיח בהוכחת קיומו של קשר סיבתי בין ההתרשלות והנוק
20 הנתבעים על ידם. לפיכך, אני קובע בזאת כי גם תביעתם לקבלת פיצוי מהנתבעים עקב ביצוע עוולת
21 רשלנות כנגדם – דינה להדחות.

22 **ו(7) תרמית**

23 132. לטענת התובעים, הנתבעים ביצעו כלפיהם עוולת תרמית, כמשמעותה בסעיף 56 לפקודת
24 הנוזיקין, בכך שהציגו מצג כוזב כי הקטעים המפרים מהספרים שפורסמו בשיחון נכתבו על ידם –
25 בזמן שאין הדבר כך.

26 133. סעיף 56 בפקודת הנוזיקין קובע כדלקמן:
27 "תרמית היא הצג כוזב של עובדה, בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או
28 מתוך קלות ראש, כשלא איכפת למציג אם אמת היא או כוזב, ובכוונה שהמוטעה על ידי

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1   ההיצג יפעל על פיו ; אולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור , אלא אם היה מכוון להטעות
2   את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון".
- 3   134. בע"א 614/84 ספיר נ' אשד, פ"ד מא (2) 225, 239 (1987), סיכס הנשיא שמגר את 5
4   היסודות של עוולת התרמית – כדלקמן :
- 5   "חמישה יסודות נדרשים, על-מנת שעוולת התרמית תתקיים : (א) היצג כוזב של עובדה ; (ב)
6   העדר אמונה באמיתות ההיצג ; (ג) כוונה שהתובע יוטעה על-ידי ההיצג ויפועל בהסתמך עליו ;
7   (ד) התובע הוטעה ופעל על סמך טעותו ; (ה) התובע סבל נזק ממון עקב פועלתו על סמך
8   ההיצג".
- 9   135. במקרה דנן, לא טענו התובעים, וודאי שלא הוכיחו, כי התקיימו חמשת היסודות הנדרשים
10   לשם ביסוסה של עוולת התרמית. התובעים לא הוכיחו כי הנתבעים התכוונו להטעותם על ידי ההיצג
11   הכוזב באופן שיגרום להם לפעול בהסתמך עליו ; התובעים לא הוכיחו כי טעו בפועל עקב ההיצג
12   הכוזב ופעלו בהסתמך עליו ; ובנוסף לכך – התובעים אף לא הוכיחו כי סבלו נזק ממון כתוצאה
13   מהפעולה בה נקטו על סמך ההיצג הכוזב. בנוסף לא הוכח על ידי התובעים כי יסודות אלה של עילת
14   התרמית התקיימו כלפי צדדים שלישיים.
- 15   136. נוכח כישלונם של התובעים בהוכחת קיומם של כל יסודות עוולת התרמית אף דינה של
16   עילת תביעה זו להידחות.
- 17   **(8) הטעייה לפי חוק הגנת הצרכן**
- 18   137. לטענת התובעים, העתקת הקטעים המפרים מהספרים אל השיחון ללא רשות התובעים,
19   תוך סילופם ואי ציון שמו של התובע 2 כמחברם, עולה כדי עילת הטעייה, כמשמעותה בסעיף 2 בחוק
20   הגנת הצרכן.
- 21   138. סעיף 2 בחוק הגנת הצרכן קובע כדלקמן :
22   "א) לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת לרבות
23   לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה ולהלן –
24   הטעייה). בלי לגרוע מכלליות האמור יראו ענינים אלה כמהותיים בעסקה :
25   (ב) לא ימכור עוסק, לא ייבא ולא יחזיק לצרכי מסחר נכס שיש בו הטעייה ולא ישתמש בנכס
26   כאמור למתן שירות". (ההדגשה אינה במקור – ב.א.).
- 27   139. אחד היסודות ההכרחיים לשם ביסוסה של עילה זו הינו הוכחת קיומה של הטעייה בענין
28   מהותי. דא עקא, מאחר שתוכנם של הקטעים המפרים מהווה פחות מ- 3% מתוכן הספרים וכ- 15%
29   מתוכן השיחון – אני קובע כי אין באי מתן קרדיט בשיחון לתובע 2 כמחברם של הקטעים המפרים

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 משום הטעיה בעניין מהותי בעסקת רכישת השיחון. מסקנה זו נתמכת בכך שהנתבע 1 הינו יוצרו
2 העיקרי של השיחון. לא למותר לציין כי לא הוכח שההטעיה הנטענת גרמה לנזקים כלשהם
3 לתובעים.

4 **ו (9) הפרת חובה חקוקה**

5 140. לטענת התובעים, הנתבעים הפרו את החובה החקוקה המפורטת בסעיף 1 בחוק עשית עושר
6 ולא במשפט, וכן את החובה החקוקה בדבר אי הטעיית צרכן, הקבועה בסעיף 2(א) בחוק הגנת
7 הצרכן. לטענתם, בנסיבות אלה יש לחייב את הנתבעים בגין ביצוע עוולה בדבר הפרת חובה חקוקה
8 כמפורט בסעיף 63 בפקודת הנויקין (נוסח חדש).

9 141. סעיף 63 בפקודת הנויקין (נוסח חדש) קובע כדלקמן:

10 " (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט
11 פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה
12 גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם
13 האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון,
14 התכוון להוציא תרופה זו".

15 (ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו
16 הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם
17 בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני "

18 142. בפרשת עיתון משפחה, סיכם כב' השופט חשין את התנאים הנדרשים לטם הוכחתה של
19 עוולת הפרת חובה חקוקה במילים הבאות:

20 " תנאים אחדים נדרשים לכינון העוולה של הפרת חובה חקוקה, ואלה הם: חיקוק המטיל
21 חובה על המזיק (הנתבע); המזיק (הנתבע) הפר אותה חובה שהוטלה עליו; החיקוק נועד,
22 לפי פירושו הנכון, לטובתו או להגנתו של הניזוק (התובע); ההפרה גרמה לתובע (הניזוק) נזק
23 מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק. בהתקיים כל תנאים אלה כולם זכאי
24 הניזוק (התובע) לסעדים המפורטים בפקודת הנויקין, ואולם, הוא לא יהיה זכאי לסעדים
25 אלה אם החיקוק שבו מדובר, לפי פירושו הנכון, נתכוון להוציא אותם סעדים. עיקר הוא,
26 כמובן, במלאכת הפרשות של אותו חיקוק לבר-פקודת-הנויקין, לנסות לרדת לחקרו, לחלץ
27 ממנו את תכליתו".

28 143. אני סבור כי בנסיבות תביעה זו, לא מתקיימים יסודותיה של עוולת הפרה חובה חקוקה
29 ומסתפק במספר הערות קצרות:

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 **ראשית**, החיקוקים אליהם מפנים התובעים (דהיינו – עשיית עושר ולא במשפט, והטעייה לפי חוק
2 הגנת הצרכן), אינם מטילים במקרה הנוכחי על הנתבעים חבות כלפי התובעים וזאת מהטעמים
3 שפורטו לעיל בהרחבה בפסק דין זה.
- 4 **שנית**, החיקוקים אליהם מפנים התובעים, לפי פירושם התכליתי והנכון, נועדו להוציא את הסעד
5 של קבלת פיצוי כספי מכוח עוולה של הפרת חובה חקוקה בהתקיים נסיבות דוגמת המקרה הנוכחי.
- 6 חוק עשיית עושר ולא במשפט – נחקק על מנת לאפשר השבת רווחי הזוכה, אל המזכה. בנסיבות
7 המקרה הנוכחי אני סבור כי מקום שאין לאפשר השבה כאמור מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט
8 אין לאפשר השבה כאמור מכוח עוולת הסל של הפרת חובה חקוקה;
- 9 הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן – דינה "כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין" [סעיף 31(א) בחוק הגנת
10 הצרכן]. לפיכך, כשם שמי שמפר חובה הקבועה בפקודת הנזיקין אינו בגדר "מפר חובה חקוקה" –
11 כך גם מי שמפר עוולה של הטעייה לפי חוק הגנת הצרכן, אינו בגדר "מפר חובה חקוקה".
- 12 144. לאור האמור, אני קובע כי גם עילה זו – דינה להידחות.
- 13 **ו (10) פיצויים בגין עוגמת נפש**
- 14 145. התובעים טוענים כי הם זכאים לקבל פיצויים בגין עוגמת הנפש שנגרמה להם על ידי הנתבע
15 כתוצאה מהפרת זכות היוצרים שלהם בספרים. סכום הפיצוי הנתבע על ידם מסתכם בסכום **מופלג**
16 **ומוגזם של 330,000 ₪**. לטענתם, פיצוי בגין עוגמת נפש עשוי להיפסק במובחן מהפיצוי בגין הפרת
17 הזכות המוסרית – כפי שנקבע בפסקי הדין של כב' השופטת **פלפל** [ת.א. (ת"א) 2048/03 **קבלי נ'**
18 **מוצפי** (נבו; 28.10.08); ת.א. (ת"א) 2671/04 **אלון נ' פיק** (נבו; 19.4.2009)].
- 19 146. ראשית לכול, יש להבהיר, כי **עוגמת נפש כשלעצמה אינה מהווה עילת תביעה – אלא מדובר**
20 **ברכיב של נזק**. לפיכך, פיצויים בגין עוגמת נפש ייפסקו רק במקרה בו יוכיח התובע כי הנתבע ביצע
21 כלפיו עוולה אשר כתוצאה מביצועה נגרם לו נזק המוגדר בדין כעוגמת נפש. במקרה דנן, כבר פסקתי
22 כי הנתבעים ביצעו עוולה של פגיעה בזכות היוצרים החומרית כנגד התובע 1, וכן כי הם ביצעו עוולה
23 של פגיעה בזכות היוצרים המוסרית כנגד התובע 2.
- 24 באשר לתובע 1 – לא הוכח בפני כי לתובע 1, כמו"ל של הספרים, נגרמה עוגמת נפש כלשהי. לפיכך,
25 אינני פוסק לו פיצויים בגין עוגמת נפש;
- 26 באשר לתובע 2 – אף אם אקבל את הטענה כי נגרמה לו עוגמת נפש מסוימת כאשר הובאה לידיעתו
27 ההעתקה המפירה מספריו – אני קובע כי המדובר **בעוגמת נפש קטנה יחסית**, בהתחשב בכך
28 שהקטעים המפירים מהווים חלק מזערי בלבד (פחות מ- 3%) מהספרים. עוגמת נפש זו נלקחה על ידי
29 בחשבון עת פסקתי לתובע 2 פיצוי סטטוטורי בסך של 20,000 ₪ – סכום הכולל הן פיצוי בגין הנזק

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

1 שנגרם לתובע 2 עקב הפגיעה ב"זכות לייחוס" שלו ביצירה, והן בגין עוגמת הנפש שנגרמה לו בשל
2 פגיעה זו.

3 **VI. סיכום ומסקנות**

4 147. לנוכח כל האמור לעיל הנני פוסק בזאת כדלקמן:

5 א. התובענה אשר הוגשה על ידי התובעים – אסף יצחק גולני ויוחנן אליחי, כנגד הנתבעים
6 – ד"ר משה כהן ומיכאל זק, מתקבלת באופן חלקי.

7 ב. הנני נותן בזאת צו מניעה קבוע, האוסר על הנתבעים לעשות שימוש כלשהו בשיחון
8 נושא התובענה על כל מהדורותיו.

9 ג. הנני נותן בזאת צו עשה, המורה לנתבעים להשמיד את כל ההעתקים המפרים המצויים
10 בידיהם ו/או בשליטתם. (סעיף זה תוקן בשל טעות קולמוס בהתאם להחלטת בית
11 המשפט מיום 9.2.2012).

12 ד. הנני מורה בזאת לנתבעים, **ביחד ולחוד**, לפצות את התובעים בסך של 40,000 ₪,
13 בהתאם לחלוקה הבאה:

14 20,000 ₪ – פיצוי סטטוטורי ללא הוכחת נזק, בגין הפרת הזכות החומרית, שישולם על
15 ידי הנתבעים לידי התובע 1;

16 20,000 ₪ – פיצוי ללא הוכחת נזק ממון, בגין הפרת הזכות המוסרית ובגין עוגמת נפש
17 שנגרמה לו כתוצאה מכך, שישולם על ידי הנתבעים לידי התובע 2.

18 ה. כפי שכבר פורט והוסבר לעיל, יתר עילות התביעה כנגד הנתבעים נדחות בזאת.

19 148. באשר לנושא פסיקת הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד: מחד גיסא, אני סבור כי לעניין זה
20 יש להביא בחשבון את הכרעתי לפיה הנתבעים הפרו את זכויות היוצרים של התובעים בספרים
21 והתכחשו לאחריותם לכך. מאידך גיסא – אין להתעלם מכך שהתובעים ניהלו את תביעתם באופן
22 שהכביד על הנתבעים שלא לצורך, וגבל בחוסר תום לב. בעניין זה אציין בקצרה העובדות הבאות:

23 א. התובעים הגישו לבית המשפט את תביעתם **מבלי שטרחו לשלוח קודם לכן מכתב התראה**
24 אל הנתבע 1 ומבלי שאפשרו לנתבעים לתקן, ולו באופן חלקי, את ההפרות המיוחסות להם
25 על ידם;

בית המשפט המחוזי מרכז

ת"א 9289-02-09 גולני ואח' נ' כהן ואח'

- 1 ב. התובעים **הפריזו באופן בלתי סביר בסכום התביעה** תוך שהם מפצלים באופן מלאכותי את
 2 סדרת הספרים למספר יצירות, בתקווה כי פיצול כזה יסייע להם לזכות בפיצויים
 3 סטטוטוריים מצטברים בגין כל שיחה אשר הועתקה מהספרים אל השיחון ;
- 4 ג. התובעים **הפריזו באופן בלתי סביר בעילותיה של התביעה**, שמרביתן התבררו, בסופו של
 5 יום, כחסרות בסיס.
- 6 פעולותיהם אלה של התובעים גרמו לנתבעים להכבדה ניכרת בניהול הגנתם והסבה להם
 7 הוצאות רבות, לרבות בגין תשלום שכ"ט עו"ד לבאי כוחם. בנסיבות אלה אני קובע כי הנתבעים
 8 ישאו, **ביחד ולחוד**, בשכר טרחת עו"ד של התובעים בסכום של 12,000 ₪ וכי כל אחד מהצדדים
 9 להליך זה ישא בהוצאותיו בקשר להליך זה וניהולו, לרבות באגרת בית משפט, ככל שהוטל עליו
 10 לשלמה.
- 11 149. נוכח קביעתי כי על הנתבע 1 מוטלת אחריות רבה יותר מזו של הנתבע 2 בהפרת זכויות
 12 היוצרים של התובעים בספרים, אני קובע כי החלוקה הפנימית בין הנתבעים לבין עצמם בסכומים
 13 שנפסקו על ידי בפסק דין זה לטובת התובעים תהיה כדלקמן: הנתבע 1 ישא בתשלום של סך השווה
 14 ל- 75% מכלל הסכומים שנפסקו לטובת התובעים, ואלו הנתבע 2 ישא בתשלום סך השווה ל- 25%
 15 מכלל הסכומים שנפסקו לטובת התובעים.
- 16 ככל שהסכומים שנפסקו בפסק דין לא ישולמו לתובעים על ידי הנתבעים בתוך 30 ימים ממועד מתן
 17 פסק דין זה, יתווספו להם הפרשי הצמדה וריבית בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה תשכ"א –
 18 1961 אשר יחושבו מיום מתן פסק הדין ועד ליום התשלום בפועל.
- 19 המזכירות תמציא לבאי כוח הצדדים עותק מפסק הדין בדואר רשום.
 20
 21
 22 ניתן היום, ט"ו שבט תשע"ב, 08 פברואר 2012, בהעדר הצדדים.
 23

ב. איטן

בנימין ארמן, שופט

- 24
 25
 26